

RAPOR

TÜRKİYE'DE “GEÇİCİ KORUMA” ALTINDA SURİYELİLER VE SEKS İŞÇİLİĞİ

KEMAL ÖRDEK

TÜRKİYE'DE “GEÇİCİ KORUMA” ALTINDA SURİYELİLER VE SEKS İŞÇİLİĞİ

© Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği (2017)

Bu yayının tüm kullanım hakları
Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği'ne aittir.

Yayının bir bölümünün veya tamamının çoğaltılması öncesi, Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği'nden izin alınması mecburidir.

Yayının belirli bölümlerinin alıntılanması, bu yayın ve ilgili bölümleri referans gösterilerek gerçekleştirilebilir. Uygun şekilde referans gösterildiğinde, izin alınması zorunlu değildir.

Yayın hiçbir şekilde satılamaz. Yayının satıldığının tespit edilmesi halinde, ilgili mercilere suç duyurusunda bulunulacaktır.

Hazırlayan:

Kemal Ördek

Tasarım:

Ceket Medya
Paris Cad. No:9 D:1 Kavaklıdere/ANKARA
www.ceketmedya.com
info@ceketmedya.com

Baskı:

Şen Matbaa
Özveren Sokağı 25/B
Demirtepe/ANKARA

Bu yayın, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye Ofisi tarafından finansal olarak desteklenen
Türkiye'deki Suriyeli Seks İşçilerinin Cinsel Sağlık Durumunun İyileştirilmesi Projesi
kapsamında hazırlanmıştır.

Yayının içeriğinin tüm sorumluluğu Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği'ne aittir.
Bu yayın, hiçbir şekilde Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun görüşlerini yansıtmamaktadır.

TEŞEKKÜR	7
SUNUŞ	9
TERMİNOLOJİ	11
GİRİŞ	17
AMAÇ VE HEDEFLER	17
YAYININ YAPISI	19
SURİYE KRİZİNE GENEL BİR BAKIŞ	21
TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİLERİN GENEL DURUMU	23
MÜLTECİLİK, TOPLUMSAL CİNSİYET VE SEKS İŞÇİLİĞİ İLİŞKİSİ	31
TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİLERİN GENEL SAĞLIK DURUMU	34
METODOLOJİ	39
“GEÇİCİ KORUMA” ALTINDA SEKS İŞÇİLİĞİ: YASAL DURUM	47
ÇALIŞMANIN BULGULARI	57
DEMOGRAFİK BİLGİLER	57
SURİYELİ SEKS İŞÇİLERİNİN HİZMETLERE ERİŞİM KONUSUNDAKİ BİLGİ VE FARKINDALIĞI	64
KAMU KURUM VE KURULUŞLARININ SURİYELİ SEKS İŞÇİLERİNİN İHTİYAÇLARI İLE İLGİLİ BİLGİ VE FARKINDALIĞI	71
MÜLTECİ ALANINDA ÇALIŞAN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ SURİYELİ SEKS İŞÇİLERİNİN SORUN VE İHTİYAÇLARI KONUSUNDAKİ BİLGİ VE FARKINDALIĞI	79
“KİM ANLAR HALİMİZDEN?”: SURİYELİ SEKS İŞÇİLERİNİN BİTMİYEN SORUNLARI	85
HİZMETLERE ERİŞİMDE DAMGALANMA VE AYRIMCILIK	85
ŞİDDET	91
KESİŞEN GERÇEKLER	100
ERİŞİLEMİYEN ADALET	106
YOKSULLUK	110
GEÇİCİ KORUMA STATÜSÜ VE KAYIT DIŞILIK	113
ÖNERİLER	117
SONUÇ YERİNE	135
KAYNAKÇA	136

TEŞEKKÜR

“Türkiye’de Geçici Koruma Altında Suriyeliler ve Seks İşçiliği”, bugüne dek medyada çıkan haberler ve birkaç sivil toplum kuruluşunun özet raporları dışında değinilmeyen hassas bir konuyu gündeme taşımaktadır. Bu rapor, Türkiye’de bulunan ve seks işçiliği yapan veya zorla sektöre itilen Suriyelilerin temas ettikleri yasaları ve aktörleri, maruz bırakıldıkları hak ihlallerini ve bizimle paylaşmayı kabul ettikleri hayat hikayelerini içermektedir.

Suriye’deki savaştan kaçan Suriyelilerin girmeyi tercih ettikleri veya girmek zorunda bıraktıkları seks işçiliği sektörü, medyada yer alan haberlerin ötesinde birçok gerçekliği bünyesinde barındırmaktadır. Sorunu anlamak, sektör içerisinde farklı profillerde öznelerin hikayelerini dinlemek, konu ile ilgili çalışma yapan paydaşların görüşlerini almak ve ortaya çıkan tabloya ilişkin çözüm fırsatlarını irdelemek amacıyla Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği olarak bir alan çalışması yürüttük.

Gerçekleştirdiğimiz alan çalışması sürecinde, tahminlerimizin ötesinde bir karmaşıklık bünyesinde barındıran bir gerçeklik ile karşılaştık. Temas ettiğimiz ve sektör içerisinde yer alan Suriyelilerin hangi zorluklara karşı ne tür yöntemlerle hayatta kalma mücadelesi verdiklerini gördük. Sahip oldukları yakalanma korkusu, hesap vermek zorunda oldukları araçlar veya insan tacirlerinin varlığı, çeşitli sebeplerle tehdit alma veya şiddet görme endişesi ve benzeri birçok sebepler, Suriyeli seks işçileri ile irtibat kurmamızı zorlaştırdı. Yürüttüğümüz alan çalışması esnasında, Suriyeli seks işçileri ile irtibata geçebilmek için birçok yöntem başvurduk. Suriyeli seks işçileri ile halihazırda irtibatı olan kişilerle olan temasımız, bu kişilerin çalıştıkları mekanlara yaptığımız ziyaretler, araçları ikna etme çabalarımız ve zaman zaman bizim de öngöremediğimiz ancak uygulamak zorunda olduğumuz yöntemler neticesinde Suriyeli seks işçilerine ulaşma şansını yakaladık.

Bütün endişe ve korkularına rağmen bizimle görüşmeyi kabul eden ve çalışmamıza yön veren bilgileri bizimle paylaşan Suriyeli seks işçilerine çok şey borçluyuz. Bu yayın, yaşam mücadelelerinde kendilerine destek olacak politikaların geliştirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Hem kamuoyunun hem de konu ilgili politika geliştiren ve bu politikaları uygulayan yetkililerin bilgilendirilmesine vesile olan bu çalışmaya sundukları cömert destekten dolayı görüşme yaptığımız Suriyeli seks işçilerine sonsuz teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Alan çalışmamızın çok sektörlü bir yaklaşımla gerçekleştirilmesi birincil hedeflerimizden olmuştur. Alana indiğimizde, sadece sektör içerisinde olan Suriyelilerin değil, aynı zamanda alan ile ilişkili politikaları geliştiren ve uygulayan kamu kurum ve kuruluşlarının da gö-

rüşlerine başvurduk. Bu kapsamda, bizimle görüşmeyi kabul eden ve bize bilgi sunmak dışında bir yandan da bir tür istişare süreci yürüten tüm kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcilerine teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Göçmenler, sığınmacılar ve mültecilerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi amacıyla savunuculuk yapan ve bu kişilere kapasiteleri ölçüsünde çeşitli biçimlerde hizmet sunan birçok sivil toplum kuruluşu ile de alanda görüşmeler gerçekleştirdik. Bu görüşmeler, alana dair bilgi dağarcığımızın gelişmesine, konunun öznelere ulaşmamıza ve sorunları çevreleyen karmaşık ilişkiler ağına dair bir öngörüye sahip olmamıza vesile oldu. Çalışmamızın kalitesinin yükselmesine fayda sağlayan ve görüşme yaptığımız tüm sivil toplum kuruluşlarına teşekkürlerimizi iletiyoruz.

Görüşme yaptığımız illerde hem sektörde çalışan kişiler hem de diğer ilgili kişilerle görüşme yapabilmemiz için aracılık eden seks işçilerine ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerine teşekkür ederiz. Aynı zamanda, görüşmelerin yapılması sürecinde ortaya çıkan bir zorluk olan dil farklılığı etmenini aşmamızda bize yardımcı olan tercümanlara teşekkürlerimizi sunarız.

Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği olarak 2014’ten bu yana seks işçilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı ile genel sağlık ve insan hakları alanlarındaki çalışmalarına cömertçe teknik ve finansal destek sunan Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu’na teşekkür etmek boynumuzun borcudur. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye Ofisi’nin, derneğimizin hem T. C. vatandaşı hem de Suriyeli seks işçilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı başta olmak üzere genel sağlık ve insan hakları standartlarının yükseltilmesi hedefleriyle yürüttüğü savunuculuk çalışmalarına olan devamlı desteği olmasaydı, elinizdeki önemli rapor yayınlanamazdı. Hem sundukları teknik ve finansal destek hem de çalışmaya dair yönlendirici katkıları sebebiyle Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye Ofisi’ne sonsuz teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Son olarak, bu çalışmanın başından sonuna çeşitli aşamalarında görev alan ve yayının mümkün olduğunca eksiksiz şekilde hazırlanması amacıyla her türlü desteği sunan Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği çalışanları ve gönüllülerine teşekkürlerimizi sunuyoruz.

SUNUŞ

“Türkiye’de Geçici Koruma Altında Suriyeliler ve Seks İşçiliği”, Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği’nin Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye Ofisi’nin desteği ile yürüttüğü ve Suriyeli seks işçilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı durumu ile insan hakları standartlarının iyileştirilmesini hedefleyen proje kapsamında hazırlanan ve içeriği itibarı ile bir ilk niteliği taşıyan önemli bir rapordur.

Türkiye’de geçici koruma statüsü sahibi olan Suriyelilerin seks işçiliği sektörü ile ilişkisine dair, 2011’de ilk defa başlayan göç sürecinden bu yana birçok haber yapılmıştır. Bu haberlerin önemli bir çoğunluğu, Türkiye kamuoyunda ve konu ile ilgili politika üreten ve uygulayan yetkili kurum ve kuruluşlar arasında “fuhuş batağında Suriyeliler” algısını oluşturmuştur. Diğer bir deyişle, özellikle Suriyeli kadınlar ve kız çocuklarının seks işçiliği sektörü veya ticari cinsel sömürü ağlarındaki konumlarına dair haberler çoğalmıştır. Bu haberlerin artması, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları arasında Suriyelilerin kamu düzenini bozduğu veya halk sağlığı açısından zararlı unsurlar olduğuna dair inancı da arttırmıştır. Seks işçiliği, çocukların ticari cinsel sömürüsü veya insan ticareti konuları, Suriyelilerin dahil olduğu veya dahil olduğu iddia edilen diğer kriminal fiiller de eklendiğinde, Suriyelilere karşı oluşan yabancı düşmanlığının seviyesinin artmasına sebep olmuştur. Bahsi geçen yabancı düşmanlığının, ekonomik birtakım çıkar çatışmalarının da etkisiyle, T. C. vatandaşı olan bazı seks işçileri arasında bile ortaya çıkabildiği tespit edilmiştir.

Suriyeli seks işçilerine yönelik “çaresizlik içerisindeki mağdurlar” algısının toplum içerisinde ve kamu kurum ve kuruluşlarındaki baskın etkisine rağmen, çalışma boyunca tespit edilen gerçekliklerden biri de, Suriyeli seks işçilerinin bir kısmının sektöre kendi istekleri ile girdikleri veya zaten Suriye’den gelmeden önce seks işçiliği yapıyor olduğudur. Bu gerçeklik, çalışmada tespit edilen sorun alanları ve ihtiyaçların değerlendirilmesi sürecinde tek taraflı bir bakış açısı yerine, sektördeki tüm öznelerin sektöre giriş sebepleri ve arka planlarına dair kapsamlı bir anlayışa sahip olunması gerektiğini göstermektedir.

Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği, Türkiye’de yaşayan Suriyeliler arasında vuku bulan seks işçiliğinin doğasını tespit etmek ve bugüne dek haberlere yansıyan olguların doğruluğunu ölçmek amacıyla bir alan çalışması gerçekleştirmiştir. Bu alan çalışmasının gerçekleştirilmesindeki sebeplerden biri de, konu seks işçiliği olduğunda ortaya çıkan önyargılı düşünceler ve bu düşüncelerin sebep olduğu yanlış bilgi üretiminin kamuoyu ve ilgili yetkilileri yanlış yönlendirme ihtimalidir.

Suriyeli seks işçilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı durumu ile genel sağlık durumunun tespiti de bu yayının hazırlanmasındaki diğer öncelikli konudur. Suriyeli seks işçilerinin sektör içerisindeki çalışma koşulları, bu çalışma koşullarının Suriyeli seks işçilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığına etkisi, geçici koruma statüsü ile ilişkili mevzuat ve seks işçiliği ile ilişkili mevzuatın Suriyeli seks işçilerinin hem sağlık hem de insan hakları standartları üzerindeki etkisi ve Suriyeli seks işçilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı durumunun iyileştirilmesi ve dolayısıyla genel sağlığın korunması ve geliştirilmesi gibi konular bu yayında detayları ile ele alınmıştır.

Bu rapor, Suriyeli seks işçilerinin gündelik yaşam koşulları, kendilerini çevreleyen hak ihlalleri, bu ihlallere karşı geliştirdikleri stratejiler, cinsel sağlık ve üreme sağlığı başta olmak üzere genel sağlık durumları, kendilerini çevreleyen mevzuat ve politikalar ile toplumsal algı ve son olarak Suriyeli seks işçilerinin hem yaşam hem de çalışma koşullarının iyileştirilmesi için çözüm önerilerini gündeme taşımaktadır.

Çok sektörlü bir yaklaşımla hazırlanan bu rapor göç, mültecilik, toplumsal cinsiyet, şiddet, seks işçiliği, insan ticareti, çocukların ticari cinsel sömürüsü, sağlık ve insan hakları odaklı sosyal politikaların geliştirilmesi konularının bir kesişimi olarak, birçok kurum, kuruluş ve kişinin çalışmalarına hizmet edecek şekilde geliştirilmiştir. Başta Suriyeli seks işçilerinin yanısıra sektörde zorla çalıştırılan kişiler de olmak üzere, Türkiye’deki geçici koruma altında Suriyelilerin tecrübe ettikleri sorunların ihtiyaçları özelinde ortadan kaldırılması amacıyla, bu raporun tüm paydaşlar tarafından etkin bir şekilde kullanılacağına dair inancımız tamdır.

TERMİNOLOJİ

Elinizde bulunan rapor, hem mültecilik hem de seks işçiliği konularına odaklanmaktadır. Her iki alan da, kamuoyu nezdinde detayları az bilinen ve alandaki öznelerin yaşam tecrübeleri konusunda önyargıların hakim olduğu alanlardır. Birçok mit, bahsi geçen konu başlıkları ile ilgi doğru bilgiye erişimi zorlaştırmakta, hem mültecilerin hem de seks işçilerinin hizmetlere erişiminin önündeki toplumsal engelleri güçlendirmektedir.

Başta Suriyeli kadınlar olmak üzere Suriye'den gelen ve geçici koruma statüsüne sahip olan veya olmayan birçok kişi, seks işçiliği, çocukların ticari cinsel sömürüsü ve insan ticareti konuları ile birlikte anılmaktadır. Yazılı ve görsel medya organlarında çokça yer bulan ve Suriyeli kadınların ve kız çocuklarının yasadışı suç örgütleri tarafından seks işçiliği sektörüne sürüklendiğine ve çeşitli şekillerde istismar edildiğine dair birçok haber, bir yandan alandaki gerçekliğin ağırlığına işaret ederken, diğer yandan ise seks işçiliği, çocukların ticari sömürüsü ve insan ticareti arasındaki farkları da görünmez kılmakta ve ortadan kaldırmaktadır.

Rapor, ülkelerindeki savaştan ve savaş nedeniyle ortaya çıkan zorluklardan kaçarak Türkiye'ye gelmek zorunda kalan ve çeşitli sebeplerle Türkiye'de seks işçiliği yapmaya başlamış olan kişilerin sorunlarına ve ihtiyaçlarına odaklanmaktadır. Raporun amacına ulaşabilmesi, okuyucuların kullanılan kavramlar ile ilgili ortak bilgiye ve algıya sahip olması ile mümkün olabilecektir. Dolayısıyla, raporda hangi kavramın hangi anlamda kullanıldığına dair bilgilendirme yapılması önem arz etmektedir.

Raporda sorunları detaylandırılan ve ihtiyaçları kamuoyu ve yetkililerin dikkatine sunulan hedef grup olarak Türkiye'de bulunan Suriyeli seks işçileri olarak belirlenmiştir. **Seks işçisi** kavramı, rapor boyunca, seks endüstrisi içerisinde para, eşya, mal veya birtakım başka çıkarları elde edebilmek maksadıyla cinsel ve duygusal hizmet sunan kişiler için kullanılmaktadır. Rapor süresince kullanılan **seks işçiliği** kavramı ise, kişilerin para, eşya, mal veya birtakım başka çıkarları elde edebilmek maksadıyla başka kişilere cinsel ve duygusal hizmet sunması olarak algılanmalıdır.

Suriye'den çeşitli sebeplerle Türkiye'ye gelen ve seks işçiliği yapmaya başlayan veya Suriye'de seks işçiliği yapıyorken göç sonrası bu işi Türkiye'de yapmaya başlayan kişilerin sektör içerisindeki durumlarına etki eden birçok görünmez etmenin varlığından söz edil-

melidir. Savaş, iç çatışmalar, yoksulluk, yoksunluk, toplumsal cinsiyet temelli şiddet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği veya cinsiyet ifadesi temelli şiddet, insan ticareti ve benzeri birçok neden Suriyelileri komşu ülkelere göç etmeye zorlamıştır. Bu zorlama hali ile birlikte başta Suriyeli kadınlar olmak üzere birçok Suriyelinin Türkiye’de yaşamak zorunda bırakıldığı imkansızlıklar akla geldiğinde seks işçiliği kavramının kullanılması tercih edilmemektedir. Ancak, çocukların ticari cinsel sömürüsü ve insan ticareti vakaları dışarıda bırakıldığında, Suriyelilerin içinde olduğu ve kısıtlı alternatifler içerisinde tercih ettikleri bir sektör olarak seks işçiliğinden bahsedilmesi gerekmektedir. Suriyeli olsun veya olmasın, Türkiye’de yaşayan ve seks işçiliği yapan kişiler, aslında tüm diğer sektörlerde çalışan kişilerin tecrübelerine benzer şekilde birçok ortak zorluk yaşamakta ve seks işçiliği sektörüne girmektedirler.

Farklı arka planlara ve kimliklere sahip kişilerin seks işçiliği sektörüne girmelerine veya bu sektörde kalmaya devam etmelerine sebep olan farklı etmenler bulunmaktadır. Bu etmenlerin Suriyeliler ile Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan kişileri eşit şekilde etkilediğini iddia etmek mümkün değildir. Ancak, sebebi ne olursa olsun, kişiler içinde buldukları ekonomik zorluklar başta olmak üzere birçok sebep dolayısıyla kısıtlı alternatiflerin değerlendirilmesini yapmakta ve bu değerlendirme sonucunda sektöre girmektedir. Böyle bir değerlendirme sürecinin söz konusu olmadığı birçok durum da bulunmaktadır ve bu gerçeklik de reddedilmemelidir; ancak bu durumların seks işçiliği olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Daha çok çocukların ticari cinsel sömürüsü ve insan ticareti olarak tanımlanabilecek aksi durumların vaka bazlı olacak şekilde ayrıca değerlendirilmesi ve gerekli önlemlerin mağdurların ihtiyaçlarına cevap olacak şekilde alınması gerekmektedir.

Bu rapora temel oluşturan alan çalışması sürecinde bazı vakaların seks işçiliği, insan ticareti ve çocukların ticari cinsel sömürüsü kavramlarının birlikte kullanılması ile anlaşılabilirliğini göstermektedir. Dolayısıyla, bazı vakaların net bir şekilde seks işçiliğine tekabül ettiğini söylemek mümkün olmayabilmektedir. Bu düşünceyle rapordaki bu gibi vakalar değerlendirilirken kesişimsel gerçekliklere vurgu yapılmıştır. Bu minvalde vurgulanması önemli olan husus, raporun yazımı esnasında yüzeysel ve genelleyici bir bakış açısı yerine birçok etmeni dikkate alarak ve suç teşkil eden fiillerin görünmezliğe itilmemesi amacıyla dikkatli bir analiz yapılmış olmasıdır.

Raporda kullanılan seks işçisi kavramı, geneli itibarı ile anlaşıldığı şekliyle sadece natrans kadın seks işçilerini ifade etmemektedir. **Natrans kadın** kavramı, trans olmayan kadınları ifade etmek için rapor süresince kullanılmaktadır. Seks işçiliği, farklı cinsiyetlerden, cinsel yönelimlerden ve cinsiyet kimlikleri ile ifadelerinden birçok farklı profilde öznenin çalıştığı bir sektördür. Suriyeli seks işçileri ile yaptığımız görüşmelerden edindiğimiz bilgiler, Suriye’den Türkiye’ye gelen çok sayıda eşcinsel ve biseksüel erkek ve trans kadının seks işçiliği yaptığını göstermektedir. Aynı zamanda, birçok Suriyeli heteroseksüel erkek de seks işçiliği yapmaktadır. Suriyelilerin seks işçiliği sektöründeki durumuna dair yapılan ve yazılı veya görsel medyada yer alan haberlerin sadece trans olmayan kadın seks işçilerini gündeme taşıdığı düşünüldüğünde, eşcinsel ve biseksüel erkekler ile trans kadınların sektör içerisindeki durumunun görünmezliğe itildiği aşıkardır. Dolayısıyla, raporda yer alan

seks işçisi kavramı bütün cinsiyetlerden, cinsel yönelimlerden, cinsiyet kimliklerinden ve cinsiyet ifadelerinden seks işçilerini ifade etmektedir.

Türkiye’de bulunan Suriyeliler ve seks işçiliği söz konusu olduğunda kesişimsel gerçekliklerin bir yüzü olarak ortaya çıkan çocukların ticari cinsel sömürüsü ECPAT (Asya Turizminde Çocukların Fuhşunun Sonlandırılması), Çocukların Ticari Cinsel Sömürüsüyle Mücadele Ağı (ÇTCS) ve Çocuk Alanında Çalışan Avukatlar Ağı (ÇAÇAV) tarafından hazırlanan ortak yayında şu şekilde tanımlanmaktadır:

Çocukların ticari cinsel sömürüsü, çocukların bir yetişkin tarafından para, hediye ya da bir iyilik karşılığında cinsellik amaçlı sömürülmesidir. Hediye, yiyecek ya da kıyafet olabilir. İyilik, iyi ders notları, sığınak ya da koruma vaadi olabilir.

Çocukların ticari cinsel sömürüsü, çocukların bir meta/mal olarak alınıp satılabilmesi fikrine dayanır ve çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir. Çocuklarla cinsellik amaçlı turizm, çocuk fuhşu, çocuk pornografisi, cinsellik amaçlı çocuk ticareti veya çocuk evliliği çocukların ticari cinsel sömürüsünün farklı şekilleridir.¹

Ticari cinsel sömürü mağduru çocuk ise, bu fiillerin mağduru olan 18 yaş altındaki kişi olarak tanımlanmaktadır. Ülkelerin ulusal mevzuatları doğrultusunda hangi yaş altındaki kişilerin çocuk sınıflandırmasına tabi olacağı değişebilmektedir. Ancak, uluslararası sözleşmeler, evrensel olarak 18 yaş altındaki kimseleri çocuk olarak tanımlamaktadır. Bu temelde, bu raporda da bu şekilde bir tanımlama yapılmaktadır.

Türkiye’de bulunan Suriyelilerin maruz kaldığı iddia edilen insan ticareti vakalarından da bahsedilmesi önemlidir. Seks işçiliği sektörü içerisinde yer alan birçok Suriyelinin, insan tacirleri ile karşılaşma veya insan ticareti mağduru olma ihtimali bulunmaktadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’ne göre **insan ticaretinin** tanımı şudur²:

İnsan ticareti, kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir.

Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından tanımlanan ve uluslararası sözleşmelerde de yer bulan insan ticaretini bu şekilde tanımlamakta ve rapor boyunca karşımıza çıkan vakalarda bu tanım üzerinden değerlendirme yapmaktadır.

1 Çocuklara Yönelik Ticari Cinsel Sömürü Nedir?, http://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2016/04/What-is-CSEC_in-Turkis_bros%CC%A7u%CC%88r.pdf, Erişim Tarihi: 23.02.2017

2 İnsan Ticareti İle Mücadele; Soru ve Cevaplar, <http://www.goc.gov.tr/files/files/insanticaretiss.pdf>, Erişim Tarihi: 24.02.2017

Türkiye’de bulunan Suriyelilerin seks işçiliği sektörü içerisindeki durumlarına dair yapılan haberler veya kamu kurum ve kuruluşlarının raporlarında, insan ticareti ile seks işçiliği kavramlarının muğlak sınırlarla birbirinden ayrıldığı, bazı durumlarda ise hiç ayrılmadığı görülmektedir. Seks işçiliği ile insan ticareti kavramlarının aynılık içerdiğinin iddia edilmesi hem gerçekliğin reddi anlamına gelmektedir hem de gerçekten insan ticareti mağduru olan kişilerin mağduriyetlerinin görünmez kılınmasına sebep olmaktadır. Rapor boyunca yapılan değerlendirme, kesişimsel bir gerçeklik olarak insan ticaretine de vurgu yapmaktadır. Ancak bu vurgu, insan ticareti ile seks işçiliğini birbirinden ayırmakta ve Suriyeli seks işçileri ile insan ticareti mağdurlarını hedef alan farklı dinamikleri de gündeme taşımaktadır.

Raporun okunması ve değerlendirilmesi sürecinde, okuyucuların karşısına çıkabilecek diğer bir kavram ise aracı kavramıdır. Yaptığımız alan çalışması, bize Suriyeli seks işçilerinin önemli bir çoğunluğunun farklı profillerde aracılar ile çalıştığını göstermiştir. Türk Ceza Kanunu’na göre bir kimsenin fuhuş yapması için aracılık etmek suç olarak tanımlanmıştır. Ancak aracılık etmek, insan tacirliği ile eş anlamlı bir sözcük değildir. Hem seks işçiliği sektörü içerisindeki dinamikler hem de seks işçileri ile insan ticareti mağdurlarının tecrübeleri dikkate alındığında aracılık ile insan tacirliği kavramları arasındaki farka vurgu yapmak önem kazanmaktadır.

Raporun birçok farklı bölümünde de görülebileceği gibi, farklı profillere sahip aracılar, Suriyeli seks işçileri ile birlikte çalışmaktadır. Bu farklılık, aracılardan suç işleme seviyelerine dair bize fikir de sunabilmektedir. Bazı durumlarda Suriyeli seks işçileri aracılardan kendileri irtibata geçip çalışmakta, bazı durumlarda ise aracılardan Suriyeli seks işçileri üzerindeki tahakküm ve baskı seviyesi yüksek olabilmekte ve ortaya Türk Ceza Kanunu’nun aracılığa dair yaptığı tanımın ötesinde suç fiilleri çıkabilmektedir. Yayın süresince kullanılan **aracı** kavramı, seks işçileri ile birlikte çalışan, seks işçilerine çoğu durumda müşterileri ile birlikte olabilmeleri için yer temin eden, müşteri bulan ve seks işçilerinin maruz kalabilecekleri şiddete karşı kendilerini koruyan kişileri tanımlamak için kullanılmıştır. Bu tanıma akılda tutarak, aracılardan Suriyeli seks işçilerine karşı çeşitli türlerde hak ihlallerinin faili olabildiği gerçeğini de unutmamak önemlidir.

GİRİŞ

GİRİŞ

A. AMAÇ VE HEDEFLER

Elinizde bulunan rapor, Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği'nin, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye Temsilciliği'nin finansal ve teknik desteği ile yürütmekte olduğu Suriyeli Seks İşçilerinin Cinsel Sağlık Durumunun İyileştirilmesi Projesi kapsamında hazırlanmıştır.

Raporun hazırlanmasındaki **amaç**, Suriye'den Türkiye'ye gelen ve geçici koruma altında olan veya olmayan seks işçilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı durumu başta olmak üzere genel insan hakları durumlarına dair sorun ve ihtiyaçlarını tespit etmek ve kamuoyu ile ilgili yetkililerin konu ile ilgili bilgi düzeylerinin artmasını sağlamaktır.

Rapor ile birlikte Kırmızı Şemsiye'nin ulaşmaya çalıştığı hedefler ise şunlardır:

- a) Türkiye'de yaşayan ve çalışan Suriyeli seks işçilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı durumuna dair sorunlarını ve ihtiyaçlarını tespit etmek,
- b) Türkiye'de yaşayan ve çalışan Suriyeli seks işçilerinin genel insan hakları durumuna dair sorunlarını ve ihtiyaçlarını tespit etmek,
- c) Türkiye'de yaşayan ve çalışan Suriyeli seks işçilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı durumları ile genel insan hakları durumlarının iyileştirilmesi amacıyla ilgili yasa yapıcı, yasa uygulayıcı ve politika geliştirici kurum ve kuruluşların bilgi düzeylerini artırmak,
- d) Türkiye'de yaşayan ve çalışan Suriyeli seks işçilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı ile genel insan hakları durumlarının iyileştirilmesi amacıyla çeşitli alanlarda ortaya çıkan ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik erişilebilir ve kaliteli hizmetlerin sunulması imkânını artırmak,
- e) Türkiye'de yaşayan Suriyeli seks işçilerinin sorunlarının ihtiyaçları temelinde çözülebilmesi maksadıyla, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile diğer paydaşların bir araya gelmesini sağlamak ve raporun bulguları temelinde yol haritaları ve eylem planları hazırlamaları için kendilerini teşvik etmek,
- f) Türkiye'de yaşayan Suriyeli seks işçilerinin maruz bırakıldıkları sorunların ihtiyaçları temelinde çözülebilmesi maksadıyla kapasitelerinin güçlenmesini sağlayacak faaliyetler geliştirmek,
- g) Türkiye'de yaşayan Suriyeli seks işçilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı durumları ile genel insan hakları durumlarının iyileştirilmesi maksadıyla ilgili paydaşlara yönelik savunuculuk çalışmaları gerçekleştirmek.

Yukarıda bahsedilen genel amaç ve hedefler ışığında, Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği, kısa ve orta vadede gerçekleştireceği faaliyetleri tasarlamakta ve uygulamaktadır. Raporun bulgularının topluma, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına, sivil toplum kuruluşlarına, üniversitelere ve diğer paydaşlara aktarımı ve bu paydaşların ilgili çalışmalarda aktif rol alması amacıyla yuvarlak masa toplantıları, eğitimler, alana yönelik kapasite güçlendirici faaliyetler, kampanyalar ve gerekli tüm diğer faaliyetler önümüzdeki süreç içerisinde bütün paydaşları da dahil edecek şekilde gerçekleştirilecektir.

B. YAYININ YAPISI

Bu rapor, Türkiye’de bulunan, geçici koruma statüsüne sahip veya değil, Suriyeli seks işçilerinin maruz bırakıldıkları sorunları, bu sorunların bertaraf edilebilmesi için gerekli ihtiyaçlarını, sorunların çözümü aşamalarında dikkate alınmasını istedikleri önerileri, kamu kurum ve kuruluşlarının konu hakkındaki görüşlerini, önerilerini, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ile diğer paydaşlarının konu hakkındaki görüş ve önerilerini içermektedir.

Rapor altı ana bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler şu şekildedir:

- I. Giriş
- II. Metodoloji
- III. Seks İşçiliği ve Mültecilik: Yasal Durum
- IV. Çalışmanın Bulguları
- V. “Kim Anlar Halimizden?": Suriyeli Seks İşçilerinin Bitmeyen Sorunları
- VI. Öneriler

Raporun amacı, Suriyeli seks işçilerinin maruz bırakıldıkları sorunların kamuoyu ve yetkililer tarafından olabildiğince net bir şekilde anlaşılabilmesidir. Bu amaçla, yukarıda bahsi geçen altı ana bölüm oluşturulmuş ve Suriyeli seks işçilerinin karşılaştıkları sorunlar, bu sorunların bertaraf edilebilmesi amacıyla ortaya çıkan ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçlar da dikkate alınarak sunulan öneriler okuyucunun dikkatine sunulmuştur.

Raporun birinci bölümünde, raporda okuyucunun dikkatine sunulan bulguların daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla Suriye’deki siyasi krizin genel bir tablosu çizilmekte, bu siyasi kriz sebebiyle ortaya çıkan insani kriz durumuna vurgu yapılmakta, insani kriz ile birlikte gündeme gelen zorunlu göç, mültecilik ve toplumsal cinsiyet ilişkisi ve bu ilişkinin kırılan toplumsal gruplar üzerindeki yıkıcı etkisi, seks işçiliği ile mültecilik ilişkisi, insan ticareti ve çocukların ticari cinsel sömürüsü başta olmak üzere ortaya çıkan eşitsizlik ve adaletsizlik temelli sorunlar, Türkiye’de bulunan Suriyelilerin genel durumları ile Suriyelilerin Türkiye’deki genel sağlık durumları ele alınmaktadır. Diğer bir deyişle, Giriş bölümü, raporun okuyucularına raporda ele alınan hususlar ile ilgili bir arka plan bilgisi sunmaktadır.

Raporun ikinci bölümü, ilgili raporda yer alan bulguların elde edilmesi sürecinde kullanılan metodolojiye dair okuyuculara detaylı bilgi sunmaktadır. Bu kapsamda, raporun bulgularının elde edilebilmesi amacıyla gerçekleştirilen alan çalışmasında kullanılan yöntem, alan çalışması sürecinde karşılaşılan zorluklar ve çalışmanın kısıtlılıklarına dair bilgiler Metodoloji adlı bölümde yer almaktadır.

Raporun üçüncü bölümü, Türkiye’de mültecileri ve seks işçilerini ilgilendiren ulusal mevzuata ve her iki alan ile ilişkili uluslararası mevzuat örneklerine odaklanmaktadır. Türkiye’deki ulusal seks işçiliği mevzuatı ve mülteci hukukuna dair bilgilendirmenin yer aldığı bu bölümde, seks işçilerini ve mültecileri ilgilendiren temel uluslararası sözleşmeler, uluslararası kurum ve kuruluşların tavsiye kararları ve hazırladıkları raporlara yer verilmektedir.

Raporun dördüncü bölümü, konuyla ilgili alan araştırmasında elde edilen temel bulgular-

ra odaklanmaktadır. Görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerinin demografik bilgileri, genel sağlık ve insan hakları durumları ile ilgili bilgi düzeyleri, görüşme yapılan kamu kurum ve kuruluşları, her alandan hizmet sunucular ve mülteci alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının Suriyeli seks işçilerinin sorunları ve ihtiyaçlarına dair var olan bilgi düzeyini ele alan bu bölüm, elinizdeki raporun temelini oluşturmaktadır.

Raporun beşinci bölümü, alan çalışması sürecinde ortaya çıkan sorun alanları ve ihtiyaçlara odaklanmaktadır. Bu bölümde, Türkiye’de yaşayan Suriyeli seks işçilerinin maruz kaldıkları insan hakları ihlalleri, kendilerini çevreleyen toplumsal ve ekonomik sorunlar, erişimde güçlük çektikleri hizmetler ve yapısal sorunları güçlendiren etmenler ele alınmaktadır. Suriyeli seks işçilerinin hizmetlere erişim konusundaki bilgi düzeyi ile kamu kurum ve kuruluşları ile diğer paydaşların Suriyeli seks işçilerinin ihtiyaçları konusundaki bilgi düzeyi de bu bölümde incelenmektedir.

Raporun altıncı bölümü, Suriyeli seks işçilerinin maruz bırakıldıkları sorunlara karşı kendi ihtiyaçları temelinde hangi çözüm önerilerinin geliştirilebileceğini okuyucuya sunmaktadır. Bu bölümde, kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler gibi diğer paydaşların dikkatine sunulan önerilerin, sorun alanlarına cevaben ne şekilde değerlendirilebileceğine dair ipuçları da okuyucu ile paylaşılmaktadır.

C. SURİYE KRİZİNE GENEL BİR BAKIŞ

Suriye’de ortaya çıkan durum, 2010’da Kuzey Afrika ülkelerinde başlayan, bölgedeki ülkelerin siyasi atmosferinin radikal bir şekilde değişmesine sebep olan ve “Arap Baharı” olarak nitelendirilen sürecin bir parçasıdır.

Suriye’de ortaya çıkan ve halen devam eden kriz ise kendini ilk defa 2011’de Deraa’da ortaya çıkan muhaliflerin protesto gösterileriyle göstermiştir. İlk başta barışçıl gösteriler şeklinde ortaya çıkan toplumsal huzursuzluk, zamanla birçok yerel, ulusal, bölgesel ve küresel aktörün de dahilyle yerel protesto gösterileri niteliğini kaybetmiştir.

Suriye’deki krizi anlayabilmek için, Suriye Arap Cumhuriyeti’nin kuruluşuna, kuruluşu sonrasındaki yönetim biçimine, kuruluş sonrası ortaya çıkan huzursuzluklara ve muhalif grupların iktidarı elinde bulunduran Baas Partisi’ne yönelik eleştirilerine kısaca değinmek önemlidir.

Suriye’de 1963’te gerçekleşen askeri darbe sonucunda Baas Partisi iktidara el koymuştur. Dönemin Savunma Bakanı olan Hafız Esad’ın, 1970’te Başbakan olması, 1971’de ise kendini cumhurbaşkanı yapması sonrasında Esad ailesi, 40 yıla yakın bir süre baskıcı, dışa kapalı ve eleştirilere tümüyle kapalı bir iktidar yapısını devam ettirmiştir. 2000 yılında Hafız Esad’ın ölmesi sonrası oğlu Beşar Esad’ın cumhurbaşkanı olmasına dek, Suriye’deki baskıcı siyasi rejim, Suriyeli Kürtler ve Sünni Araplar da dahil olmak üzere birçok muhalif gruba karşı asimilasyon, yasaklama, sürgün ve işkence gibi uygulamalar ile birlikte anılmıştır. En belirginini 1972’de Hama’daki gruplara yönelik toplu katliam olan baskıcı rejim politikaları, Beşar Esad’ın iktidara gelmesi ile devam etmiştir. 2011’de yaşanan ve halen devam etmekte olan iç savaşa dek birçok defa muhalif gruplar rejime yönelik eleştirilerini daha demokratik bir siyasi düzenin kurulması maksadıyla uluslararası kamuoyunun da desteğini alarak çeşitli mecralarda devam ettirmiştir.

“Arap Baharı”nın etkisi ve de barışçıl bir şekilde başlayan protesto gösterilerinin şiddet yoluyla bastırılmasıyla şiddetlenen muhalefet hareketleri, ülke içerisindeki yerel ve ulusal muhalefet gruplarının ve bölge ülkeleri ile uluslararası aktörlerin müdahaleleri sonucunda güçlenmiş ve yöntem değiştirerek siyasi mücadelenin askeri araçlarla gerçekleştirilmesi eğilimi ortaya çıkmıştır.

Baas Partisi’ne muhalefet eden ve ülkedeki rejimin değiştirilmesi gerektiğini belirten siyasi grupların talepleri şu şekilde gündeme taşınmıştır:

- Ülkede siyasi özgürlüklerin artırılması,
- Seçimlerin demokratik yöntemler kullanılarak ve farklı siyasi gruplara eşit imkanlar tanınarak adil bir şekilde gerçekleştirilmesi,
- Etnik ve mezhepsel temellerde siyasi iktidar tarafından gerçekleştirilen baskıcı uygulamalara son verilmesi,
- Siyasi tutuklular ile düşünce suçlarının serbest bırakılması,
- Farklı siyasi grupların siyaset yapma hakkının güvence altına alınması,
- Sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerini özgürce gerçekleştirebilmesi,

Belirtilen taleplerin karşılık bulmaması, silahlı çatışmaların yoğunlaşması ve sürece Suriye yönetimi ve muhalif gruplar dışında birçok farklı aktörün dahil olması ile sonuçlanmıştır. Bu durum, farklı etmenlerin de etkisi ile tüm ülkeyi içine alan bir iç savaşın ortaya çıkmasına ve etnik ve mezhepsel temelde siyasi yapılanmaların oluşmasına sebep olmuştur.

Ülkede süren iç savaş, bir yandan Birleşmiş Milletler nezdinde sorunun çözümü için görüşmelerin başlamasına diğer yandan ise IŞİD, El-Nusra ve benzeri terörist grupların daha önce görülmemiş düzeyde siyasi ve askeri açılardan güçlenmesine sebep olmuştur. Suriye krizinin tüm Ortadoğu coğrafyasını etkileyen bir unsur olması ile birlikte, ABD, Rusya, Avrupa Birliği’ne üye bazı ülkeler, İran ve Hizbullah gibi aktörler ülkedeki silahlı çatışmanın tarafı olmaya başlamıştır. Özellikle IŞİD ve El-Nusra gibi terörist gruplarla mücadele edileceği iddiasıyla oluşturulan koalisyonlar, Baas rejiminin talebiyle ülkedeki silahlı çatışmalara giren küresel güçler ve değişen dengeler, Suriye krizinin özellikle ülkede bulunan siviller üzerindeki etkisinin artmasına ve insani krizin derinleşmesine sebep olmuştur.

Suriye iç savaşının bugüne dek ortaya çıkan insani kriz bağlamındaki etkisi büyük olmuştur. Birleşmiş Milletler İnsani Yardım İşleri Koordinasyon Ofisi’nin verilerine göre¹, Suriye’nin savaş öncesindeki toplam nüfusunun neredeyse yarısı buldukları bölgeyi terk etmek zorunda kalmıştır. Bu insanların yarısından fazlası ülke içerisinde daha güvenli bölgelere göç ederken, önemli bir bölümü ise diğer ülkelere göç etmiştir. Şubat 2017 itibarı ile Suriye’de ve Suriye dışında, Suriye’deki kriz sebebiyle insani yardıma ihtiyacı olan insan sayısı 13,5 milyondur. 5 milyon insan Suriye’yi savaş nedeniyle terk etmiştir. 6,3 milyon insan ise Suriye içerisinde şiddet sebebiyle yer değiştirmiştir. Kuşatma altındaki bölgelerde ise 650 bin civarında insanın su, gıda, ilaç gibi temel insani ihtiyaçlara erişimleri bölgedeki aktörler tarafından engellenmektedir. Suriye’deki iç savaşın başladığı 2011 yılından bu yana ise 500 bin civarında insan ölmüştür.

Suriye’deki iç savaş ve bu savaşın ortaya çıkardığı siyasi, toplumsal ve insani sonuçlar, Suriyelilerin göç etmek durumunda kaldığı başta Türkiye olmak üzere Lübnan, Ürdün gibi ülkeler ile Avrupa, Amerika, Asya ve Avustralya gibi kıtalardaki ülkeleri doğrudan veya dolaylı biçimde etkilemektedir. Savaşın ve diğer etmenlerin ortaya çıkardığı yoksulluk, açlık, şiddet ve benzeri birçok sonuç, Suriyelileri dünyanın birçok tarafında son derece kötü koşullar içerisinde yaşamaya mecbur bırakmıştır.

¹ Birleşmiş Milletler İnsani Yardım İşleri Koordinasyon Ofisi (OCHA), <http://www.unocha.org/syria>, Erişim Tarihi: 28.02.2017

D. TÜRKİYE’DEKİ SURİYELİLERİN GENEL DURUMU

Suriye’de 2011’den bu yana süren iç savaş, Suriye’den göç etmek durumunda kalan önemli sayıda Suriyelinin Türkiye’ye sığınmasına sebep olmuştur. Suriye’den Türkiye’ye ilk yoğun Suriyeli göçü Nisan 2011 itibarı ile gerçekleşmeye başlamıştır. Aynı yıl içerisinde düşük sayılarda Suriyelinin Türkiye’ye geldiği gözlenirken, Suriye’deki çatışmaların artması ve yoğunlaşan insan hakları ihlalleri ile birlikte ve Türkiye’nin “açık kapı politikası”nın etkisiyle, 2012 itibarı ile yüksek sayıda Suriyelinin Türkiye’ye giriş yaptığı gözlenmiştir.

2012 yılının sonu itibarı ile Türkiye’ye sığınan Suriyeli sayısı 14 bin 237 kişi olmuştur. Bu sayı, Suriye’deki krizin yıllar içerisinde derinleşmesi ve kronik bir hal alması sebebiyle her yıl ciddi oranda artış göstermiştir. 1 Haziran 2017 itibarı ile Türkiye’de geçici koruma statüsüne sahip olan Suriyeli sayısı 3 milyon 28 bin 226’dır.²

2 İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik, Erişim tarihi: 02.06.2017

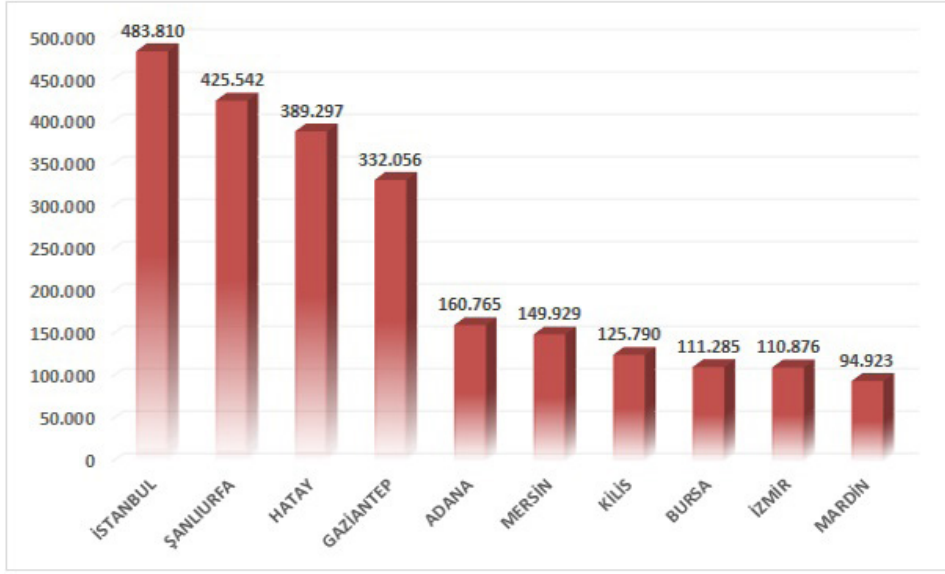
GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURIYELİLERİN İLLERE GÖRE DAĞILIMI

ÜLKEMİZDE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURIYELİLERİN DAĞILIMI 01.06.2017									ALFABETİK
İL SIRA	İLLER	KAYIT EDİLEN	NÜFUS	İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ	İL SIRA	İLLER	KAYIT EDİLEN	NÜFUS	İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ
TOPLAM		3.028.226	79.814.871	3,79%	TOPLAM		3.028.226	79.814.871	3,79%
1	ADANA	160.765	2.201.670	7,30%	42	KAHRAMANMARAŞ	92.320	1.112.634	8,30%
2	ADIYAMAN	26.589	610.484	4,36%	43	KARABÜK	501	242.347	0,21%
3	AFYON	4.801	714.523	0,67%	44	KARAMAN	589	245.610	0,24%
4	AĞRI	990	542.255	0,18%	45	KARS	181	289.786	0,06%
5	AKSARAY	1.590	396.673	0,40%	46	KASTAMONU	1.042	376.945	0,28%
6	AMASYA	287	326.351	0,09%	47	KAYSERİ	60.598	1.358.980	4,46%
7	ANKARA	76.732	5.346.518	1,44%	48	KIRIKKALE	844	277.984	0,30%
8	ANTALYA	412	2.328.555	0,02%	49	KIRKLARELİ	2.165	351.684	0,62%
9	ARDAHAN	113	98.335	0,11%	50	KİRŞEHİR	886	229.975	0,39%
10	ARTVİN	43	168.068	0,03%	51	KİLİS	125.790	130.825	96,15%
11	AYDIN	8.296	1.068.260	0,78%	52	KOCAELİ	33.440	1.830.772	1,83%
12	BALIKESİR	2.480	1.196.176	0,21%	53	KONYA	75.587	2.161.303	3,50%
13	BARTIN	34	192.389	0,02%	54	KÜTAHYA	373	573.642	0,07%
14	BATMAN	20.010	576.899	3,47%	55	MALATYA	22.320	781.305	2,86%
15	BAYBURT	42	90.154	0,05%	56	MANİSA	6.830	1.396.945	0,49%
16	BİLECİK	570	218.297	0,26%	57	MARDİN	94.923	796.237	11,92%
17	BİNGÖL	719	269.560	0,27%	58	MERSİN	149.929	1.773.852	8,45%
18	BİTLİS	790	341.225	0,23%	59	MUĞLA	10.054	923.773	1,09%
19	BOLU	1.298	299.896	0,43%	60	MUŞ	886	406.501	0,22%
20	BURDUR	8.110	261.401	3,10%	61	NEVŞEHİR	6.719	290.895	2,31%
21	BURSA	111.285	2.901.396	3,84%	62	NİĞDE	3.724	351.468	1,06%
22	ÇANAKKALE	3.850	519.793	0,74%	63	ORDU	729	750.588	0,10%
23	ÇANKIRI	406	183.880	0,22%	64	OSMANİYE	45.227	522.175	8,66%
24	ÇORUM	1.948	527.863	0,37%	65	RİZE	670	331.048	0,20%
25	DENİZLİ	8.278	1.005.687	0,82%	66	SAKARYA	8.488	976.948	0,87%
26	DİYARBAKIR	30.215	1.673.119	1,81%	67	SAMSUN	4.432	1.295.927	0,34%
27	DÜZCE	780	370.371	0,21%	68	SİİRT	3.417	322.664	1,06%
28	EDİRNE	6.552	401.701	1,63%	69	SİNOP	82	205.478	0,04%
29	ELAZIĞ	6.028	578.789	1,04%	70	SİVAS	2.667	621.224	0,43%
30	ERZİNCAN	185	226.032	0,08%	71	ŞANLIURFA	425.542	1.940.627	21,93%
31	ERZURUM	722	762.021	0,09%	72	ŞIRNAK	14.908	483.788	3,08%
32	ESKİŞEHİR	2.586	844.842	0,31%	73	TEKİRDAĞ	7.010	972.875	0,72%
33	GAZİANTEP	332.056	1.974.244	16,82%	74	TOKAT	870	602.662	0,14%
34	GİRESUN	144	444.467	0,03%	75	TRABZON	2.349	779.379	0,30%
35	GÜMÜŞHANE	80	172.034	0,05%	76	TUNCELİ	98	82.193	0,12%
36	HAKKARİ	1.041	267.813	0,39%	77	UŞAK	1.527	358.736	0,43%
37	HATAY	389.297	1.555.165	25,03%	78	VAN	2.306	1.100.190	0,21%
38	İĞDIR	84	192.785	0,04%	79	YALOVA	2.985	241.665	1,24%
39	ISPARTA	6.600	427.324	1,54%	80	YOZGAT	3.370	421.041	0,80%
40	İSTANBUL	483.810	14.804.116	3,27%	81	ZONGULDAK	354	597.524	0,06%
41	İZMİR	110.876	4.223.545	2,63%					

Geçici koruma altında Suriyelilerin nüfus çokluğu itibarı ile Türkiye'de bulunduğu ilk on il sırasıyla İstanbul, Şanlıurfa, Hatay, Gaziantep, Adana, Mersin, Kilis, Bursa, İzmir ve Mardin'dir.³

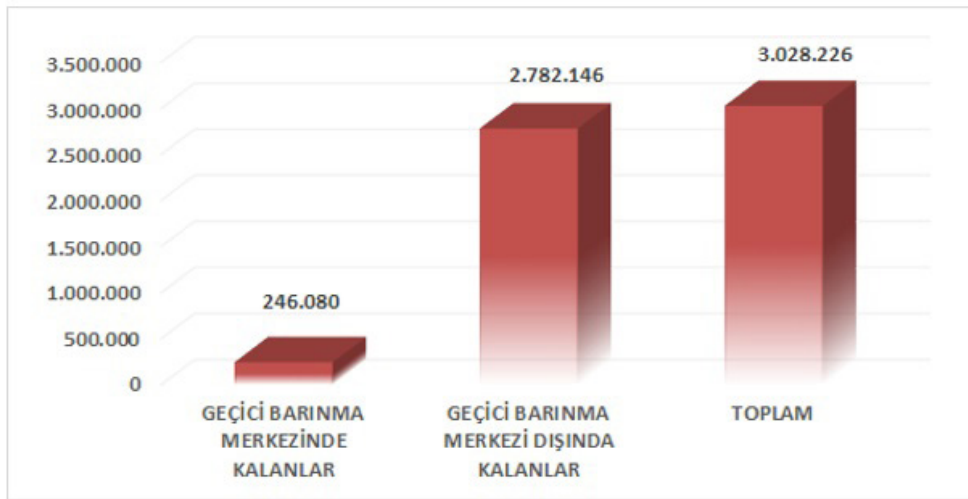
3 İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik, Erişim Tarihi: 02.06.2017

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURİYELİLERİN İLK 10 İLE GÖRE DAĞILIMI

Suriyelilerin sayısının buldukları illerin nüfusuna göre oranı itibarı ile ise en yoğun şekilde buldukları ilk 5 il şu şekildedir: Kilis (% 96,15), Hatay (% 25,03), Şanlıurfa (% 21,93), Gaziantep (% 16,82) ve Mardin (%11,92).⁴

Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin bir kısmı geçici barınma merkezlerinde kalırken, bir kısmı da kayıt altına alınarak bu merkezlerin dışında yaşamaktadır. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) verilerine göre, Türkiye'de geçici koruma statüsüne sahip bir şekilde bulunan 3 milyon 28 bin 226 Suriyelinin 246 bin 80'i (% 8) geçici koruma merkezlerinde kalmaktadır. Geriye kalan 2 milyon 782 bin 146 kişi (%92) ise Türkiye'nin bütün şehirlerinde geçici koruma statüsüne sahip bir şekilde yaşamaktadır.⁵

GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ İÇİNDE VE DIŞINDA KALAN SURİYELİLER

4 İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik, Erişim Tarihi: 02.06.2017

5 İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik, Erişim Tarihi: 02.06.2017

Türkiye’nin 10 ilinde geçici koruma altında Suriyeliler için tasarlanmış ve bu şekilde faaliyet gösteren toplamda 23 geçici barınma merkezi bulunmaktadır. Bu iller, barındırdıkları nüfus dikkate alındığında sırası ile şu şekilde listelenmektedir: Şanlıurfa (% 42), Gaziantep (% 15), Kilis (% 14), Kahramanmaraş (% 8), Hatay (% 8), Osmaniye (% 3), Malatya (% 4), Adıyaman (% 4), Mardin (% 1), Adana (% 1).

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLERİN GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİNE GÖRE DAĞILIMI

BARINMA MERKEZLERİ 01/06/2017 TARİHİ İTİBARIYLA (10 İLDE 23 BARINMA MERKEZİ)			
SURİYE	ŞANLIURFA	104.244	
	GAZİANTEP	37.863	
	KİLİS	33.502	
	KAHRAMANMARAŞ	18.387	
	MARDİN	2.912	
	HATAY	18.358	
	ADANA	555	
	ADİYAMAN	9.532	
	OSMANİYE	10.668	
	MALATYA	10.059	
	TOPLAM	246.080	
	GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ DIŞINDA KALAN SURİYELİ SAYISI		2.782.146
	ÜLKEMİZDE BULUNAN TOPLAM SURİYELİ SAYISI		3.028.226

* Barınma Merkezlerine ilişkin bilgiler Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)’ndan alınmaktadır.

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün verilerine göre, Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin 1 milyon 619 bin 986’sı erkek, 1 milyon 408 bin 240’ı kadındır.

Yaş dağılımı dikkate alındığında, Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin % 46’sı (1 milyon 385 bin 922) 0 – 18 yaş aralığındadır. Diğer bir deyişle, Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin neredeyse yarısı çocuk yaştaki kişilerdir. Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin % 24’ü (739 bin 460) 18 – 30 yaş aralığındadır. Her iki kategorideki nüfus dikkate alındığında, Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin toplam % 70’i çocuklardan ve gençlerden oluşmaktadır. Bu durum, Türkiye’de son derece dinamik bir Suriyeli nüfusun olduğunu göstermektedir.

Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)’ın 2014 yılında yayınladığı Türkiye’deki Suriyeli Kadınlar Raporu’na göre⁶, Suriye’den Türkiye’ye gelen sığınmacıların en yoğun şekilde geldikleri şehirler şu şekildedir: Halep (% 35,7), İdlib (% 20,9), Rakka

6 Türkiye’deki Suriyeli Kadınlar, https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2376/files/80-20140529154110-turkiye_deki-suriyeli-kadınlar_-2014.pdf, Erişim Tarihi: 01.03.2017

(%10,9), Lazkiye (% 8,2), Hama (% 7,5), Hasiçi (% 5,4), Deyrizor (% 3,9), Şam (% 3,8), Humus (% 1,7), Süveyde (% 0,4), Deraa (% 0,3), Tartus (% 0,1), Kuneytire (% 0,1). Yukarıda bahsi geçen rapordan elde edilen verilerin güncellenmesi gerekmektedir. Çalışmanın üzerinden geçen 3 sene içerisinde Türkiye'ye giriş yapan Suriyelilerin hangi şehirlerden göç ettiklerine dair yeni bilgilerin de eklenmesi ile güncelleme yapılabilecektir.

BİYOMETRİK VERİLERİ ALINARAK KAYIT ALTINA ALINAN SURİYELİLERİN YAŞ VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI (01.06.2017)

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
TOPLAM	1.619.986	1.408.240	3.028.226
0-4	192.211	178.805	371.016
5-9	222.507	209.554	432.061
10-14	168.897	155.660	324.557
15-18	140.227	118.061	258.288
19-24	253.349	193.604	446.953
25-29	164.378	128.129	292.507
30-34	138.405	108.466	246.871
35-39	97.976	81.076	179.052
40-44	68.843	64.377	133.220
45-49	53.203	48.971	102.174
50-54	42.597	40.845	83.442
55-59	28.703	28.535	57.238
60-64	19.907	20.335	40.242
65-69	13.211	13.596	26.807
70-74	7.055	7.818	14.873
75-79	4.379	5.227	9.606
80-84	2.301	2.908	5.209
85-89	1.252	1.543	2.795
90+	585	730	1.315

Suriye'den Türkiye'ye en yoğun göçün yaşandığı şehirler dikkate alındığında, yoğun ve sürekli silahlı çatışmaların yaşandığı, mezhepsel ve etnik gerginliklerin yoğun olduğu Türkiye'ye yakın şehirlerden Türkiye'ye daha fazla göçün gerçekleştiği iddia edilebilir. AFAD'ın 2013 yılında gerçekleştirdiği saha çalışmasına göre⁷, Türkiye'ye gelen Suriyelilerin % 67'si güvenlik sebepleriyle, % 16'sı siyasi sebeplerle, % 10'u ekonomik nedenlerle, % 5'i sağlık koşulları sebebiyle Türkiye'ye giriş yapmıştır. Aynı rapora göre, Türkiye'de bulunan Suriyelilerin Türkiye'yi seçme sebepleri arasında şunlar bulunmaktadır: ulaşım kolaylığı (% 76), şartların diğer ülkelere kıyasla daha iyi olması (% 8), Türkiye'ye olan güven hissi (% 10), dini gerekçelerle göç (% 2), diğer (% 2).

7 Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar Raporu, https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2376/files/60-2013123015491-syrian-refugees-in-turkey-2013_baski_30_12_2013_tr.pdf, Erişim Tarihi: 01.03.2017

Türkiye’de bulunan Suriyelilerin yukarıda bahsi geçen kayıt durumları, sayıları, kamp içi veya kamp dışı dağılımları, yaş ve cinsiyet gibi demografik bazı özellikleri dışındaki birtakım durumlarının da dikkate değer özellikleri bulunmaktadır. Türkiye’de hatırı sayılır bir nüfus grubu haline gelen Suriyelilere yönelik olumsuz önyargılar, damgalayıcı yaklaşım ve pratikler, hak ihlalleri, hizmetlere erişim süreçlerinde ortaya çıkan engeller ve Suriyelilerin bu engellerle mücadele kapasitelerinin yetersizliği gibi birçok etmenin kayda geçirilmesi önemlidir.

Genel bir değerlendirme yapmak gerekirse, Türkiye’de bulunan Suriyelilere yönelik, özellikle Suriyelilerin yoğun bir şekilde yaşadıkları Suriye’ye komşu sınır illerinde olumsuz toplumsal önyargıların olduğunu ifade etmek gerekir. Suriye’deki kronikleşen sorunlar ağı, Türkiye’ye Suriyelilerin göçünü yoğunlaştırmış ve bu durum Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları arasında birtakım huzursuzlukların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Toplumsal uyum konusunda ortaya çıkan engeller, Suriyeliler ile T. C. vatandaşları arasında çoğu durumda adli birimlere aktarılan vakalar olarak gündeme gelmektedir. Suriyelilerin fail konumunda karıştırdıkları adli olaylar kadar, Suriyelilere yönelen ve T. C. vatandaşları tarafından gerçekleştirilen nefret saikli kolektif linç girişimlerine de tanıklık edilmektedir. Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları semt ve mahallelerde, Suriyelilerin evlerinin yakılması, kaçırmaları, darp edilmeleri, ekonomik gelirlerinin ve/veya mallarının gasp edilmesi ve benzeri birçok fiil Suriyelilere yönelik toplumsal öfke ve nefreti göstermesi bakımından önem arz etmektedir.⁸

Suriyelileri hedef alan toplumsal damgalanmayla pekişen öfke ve nefretin ortaya çıkmasına katkı sunan önemli etmenlerden bir tanesi de, Suriyelilerin ucuz işgücü olarak çalıştırılmasıdır. Yoksulluk sınırında veya altında yaşayan çok sayıda Suriyeli, birçok işyeri tarafından düşük ücretle çalıştırılmaktadır. Bu durumu kabul etmek zorunda kalan Suriyelileri tercih eden işyerleri, T. C. vatandaşlarını ya daha az çalıştırmakta veya tümüyle Suriyelilere yönelmektedir. Ortaya çıkan tablo, iş bulamayan veya bu durum sebebiyle düşük geliri kabul etmek zorunda kalan T. C. vatandaşları arasında Suriyelilere yönelik nefreti ve dolayısıyla ortaya çıkan çatışmaları pekiştirebilmektedir.

Düşük ücretle çalıştırılan Suriyelilerin yoğun talep görmesine ek olarak, T. C. vatandaşları arasında yaygın olan ve Suriyelilere yönelik nefret ve öfkeyi artıran bir diğer etmen de devletin Suriyelilere imtiyaz gösterdiğine dair algıdır. Özellikle küçük ve orta ölçekli işyerlerinin sahipleri işletmeleri ile ilgili vergileri ödemek zorunda olduğunu, Suriyelilerin ise açtıkları işletmeler ile ilgili vergi ödemediklerini ifade etmektedir. Bu ve benzeri ekonomik gerekçelere ek olarak, birçok T. C. vatandaşı devletin Suriyelilere maaş bağladığını, kamu hizmetlerinden ücretsiz faydalandırıldığını ve T. C. vatandaşlarının sahip olmadıkları imtiyazlardan Suriyelilerin faydalandığını iddia etmektedir. Yukarıda detaylandırılan bütün

8 Çeşitli sebeplerle Türkiye’nin birçok ilinde Suriyelileri kolektif şekilde hedef alan güncel saldırı örneklerinden bazıları için bakınız: <http://www.cnnurk.com/turkiye/mersinde-cinayet-sonrasi-suriyeli-ailelere-saldiri>, Erişim Tarihi: 02.06.2017; <http://www.diken.com.tr/izmirde-suriyelilere-saldiri-500-multeci-mahalleyi-terk-etmek-zorunda-kaldi/>, Erişim Tarihi: 02.06.2017; <http://gazetemanifesto.com/2017/02/28/adanada-suriyelilere-saldiri-ates-edildi-cadirlari-yakildi/>, Erişim Tarihi: 02.06.2017

örnekler, Suriyelilere yönelik yabancı düşmanlığını artıran sonuçlar doğurmaktadır. Ortaya çıkan olumsuz algı, Suriyelilerin maruz bırakıldıkları engellerle mücadele etme kapasitelerini ortadan kaldırmaktadır.

Türkiye kamuoyunda yaygın kabul gören ve Suriyelilerin devlet tarafından her türlü imkan ile donatılarak hizmet gördüklerine dair algının aksine, birçok Suriyeli hem çalışma koşulları hem de yaşam koşulları bakımında ciddi zorluklarla mücadele etmektedir. Bir yandan devlet tarafından kurulan ve denetlenen kamplarda Suriyelilerin yaşam koşullarına dair standartlar geliştirilirken, diğer yandan kampların dışında yaşayan Suriyelilerin çoğunluğu için herhangi bir standardizasyona gidilmesi fiilen mümkün görünmemektedir. Özellikle toplumsal uyum konusunda ciddi sorunlar yaşayan Suriyelilere dair geliştirilen önlemlerin etkileri önümüzdeki yıllar içerisinde daha net görülebilecektir.

Suriyelilerin bazıları, kamplarda kalmayı, diğerlerinin aksine tercih etmektedir. Kamplarda kalmayı tercih eden Suriyeliler, özellikle uluslararası insani yardım kuruluşlarının kamplara sunduğu yardımları ve güvenlik ihtiyaçlarını buna gerekçe olarak göstermektedir.

Kampların dışında kendilerine bir yaşam kuran Suriyelilerin önemli bir çoğunluğu dil sorunu ile mücadele etmektedir. Özellikle kamplarda kalan Suriyelilere sunulan dil eğitimi hizmetlerinden kampların dışında kalan Suriyelilerin önemli bir bölümü faydalanamamaktadır. Birçok Suriyeli, kamplarda ve kampların dışında belediyeler ve sivil toplum kuruluşlarının sundukları dil eğitimi hizmetinden faydalanırken, önemli bir kesim ise bu imkanlara erişememektedir. Dil engeli, Suriyelilerin ihtiyaçlarını duydukları hizmetlere erişimlerini ciddi bir şekilde kısıtlamaktadır.

Yoksulluk birçok Suriyeli için birlikte yaşamak zorunda bırakıldıkları bir gerçekliktir. Türkiye'de yaşayan birçok Suriyeli, geniş ailelere sahiptir. Birçok aile üyesinin birarada yaşamak zorunda olduğu ve kısıtlı ekonomik alternatifler üzerinden gelir elde etmeye çalıştıkları bir ortamda Suriyeliler mağduriyet yaşamaktadır. Çoğunlukla kayıt dışı sektörlerde ve düşük gelirle çalışan Suriyeliler, dilencilik, işportacılık ve benzeri alanlarda gelir elde etmeye çalışmaktadır. Bazı Suriyeliler ise, inşaat işçiliği, mevsimlik tarım işçiliği, seks işçiliği, küçük atölyelerde işçilik veya hizmet sektörlerindeki çeşitli işler gibi alternatifleri değerlendirmek zorunda kalmaktadır. Düşük gelirle çalışan birçok Suriyeli, işyerlerinde veya iş ortamlarında herhangi bir güvenceden yoksun bir şekilde çalışmaktadır. Düşük gelir düzeyi ve güvencesizlik, işyeri sahiplerinin ekonomik istismarını artırmaktadır. Suriyelilerin çalışma ortamlarında maruz kaldıkları hak ihlallerine karşı adalet mekanizmalarına erişimleri de kısıtlıdır. Bu durum, yoksulluğun, güvencesizliğin ve ekonomik istismarın kısır bir döngü halinde birçok Suriyeliyi mağdur etmesi anlamına gelmektedir.

Suriyelilerin maruz bırakıldıkları çeşitli türlerdeki hak ihlalleri sonrasında adalet mekanizmalarına erişimleri de son derece kısıtlıdır. Ayrımcılık ve şiddet mağduru Suriyeliler, Türkçe bilmemeleri, adalet mekanizmaları hakkında bilgiye erişimlerinin olmaması, çoğu durumda herhangi bir yönlendirme mekanizmasına erişimlerinin olmaması, maddi gelirlerinin düşük olması ve benzeri birçok etmen sebebiyle adalet mekanizmalarından faydalanamamaktadır. Ek olarak, adalet arayışları sürecinde muhatap oldukları kolluk kuvvetleri

gibi kamu görevlilerinin de önyargılı ve dışlayıcı tutumu ile de karşılaşan Suriyelilerin adalete erişimleri ciddi şekilde sınırlıdır.

Türkiye’de bulunan Suriyelilerin önemli bir kesimi, önyargılar, damgalanma, ayrımcılık ve şiddeti deneyimlemektedir. Barınma hizmetlerine, sağlık hizmetlerine, istihdam ve eğitim sektörlerine, adalet mekanizmalarına erişimlerinde kötü muamele ve ayrımcılık ile karşılaşan çok sayıda Suriyeli bulunmaktadır. Ülkelerindeki iş savaş, yoksulluk ve hak ihlallerinden kaçarak Türkiye’ye sığınan Suriyelilerin önemli bir kısmı, Türkiye’de içinde buldukları koşulların iyileştirilmesi için adımların atılmasını beklemektedir.

E. MÜLTECİLİK, TOPLUMSAL CİNSİYET VE SEKS İŞÇİLİĞİ İLİŞKİSİ

İç çatışmalar ve savaşlar, toplumsal cinsiyet temelinde kadınların, kız çocuklarının ve LG-BT'lerin (lezbiyen, gey, biseksüel, trans ve interseks bireyler) diğer kişilere kıyasla daha kırılgan hale gelmelerine sebep olmaktadır. Derin siyasi ve ekonomik krizlerin ve askeri çatışmaların yaşanmadığı koşullarda bile insan hakları durumu ve toplumsal konumları risk altında olan kadınlar, kız çocukları ve LGBTİ'ler, savaştan orantısız bir şekilde etkilenmektedir.

Birleşmiş Milletler istatistiklerine göre savaşlarda ölenlerin yaklaşık % 90'ı sivillerden oluşmaktadır. Bu ölümlerin ezici bir çoğunluğu kadın ve çocuk ölümleridir.⁹ Ölümlere ek olarak, birçok kadın ve çocuk iç çatışma ve savaşlar esnasında, bu çatışma ve savaşlardan kaçarken ve çatışma ve savaş ortamlarından göç ettikten sonra da ağır hak ihlallerine uğramaktadır. Ortaya çıkan ağır tablo, toplumsal cinsiyet temelli şiddetin silahlı çatışma ve savaş dönemlerinde savaş suçuna dönüştüğünü gözler önüne sermektedir.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin 2013 yılında yayınladığı "Mülteciler, Geri Dönerler ve Yerinden Edilenlere Karşı Cinsel ve Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet" adlı raporu, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet temelinde savaş dönemlerinde ve sonrasında ortaya çıkan şiddet örneklerinin kırılgan grupları ne şekilde ve hangi aşamalar dahilinde hedef aldığını sınıflandırmaktadır.¹⁰

AŞAMA	ŞİDDET TÜRÜ
Çatışma esnasında – kaçıştan önce	Gücü elinde bulunduran güçler tarafından taciz edilme; Kadınların cinsel kullanım maksadıyla takas edilmesi; Cinsel şiddet, tecavüz; Güvenlik güçleri dahil olmak üzere silahlı güçlerin kadınları alıkoyması ve cinsel şiddet uygulaması; Toplu tecavüz; Zorla gebe bırakma HIV ve CYBE maruziyeti
Kaçış esnasında	Korsanlar, haydutlar ve sınır güvenliği sorumluları tarafından cinsel şiddet uygulanması; İnsan tacirleri tarafından ele geçirilme
Sığınılan ülkede bulunulan esnada	Gücü elinde bulunduranlar tarafından uygulanan cinsel şiddet, baskı ve mal ve paraya el koyma; Çocukların çeşitli şekillerde sömürülmesi; Ev içi şiddet; Geçici barınma merkezlerinde cinsel şiddet ve sömürü; Fuhuş sektörüne sürüklenme, hayatta kalabilmek amacıyla seks hizmeti sunmak;

9 Birleşmiş Milletler Kadın Programı (UN WOMEN), <http://www.un.org/womenwatch/daw/followup/session/presskit/fs5.htm>, Erişim Tarihi: 15. 05.2017

10 Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNCHR), "Sexual and Gender-Based Violence Against Refugees, Returnees and Internally Displaced People", <http://www.unhcr.org/3f696bcc4.pdf>, Erişim tarihi: 15.05.2017

AŞAMA	ŞİDDET TÜRÜ
Kaynak ülkeye geri dönüş esnasında	Ailelerinden koparılan veya ayrı düşmüş kadınların ve kız çocuklarının cinsel açıdan sömürülmesi; Gücü elinde bulunduranlar tarafından cinsel şiddet uygulanması; Haydutlar, korsanlar ve sınır güvenliği görevlileri tarafından cinsel şiddet uygulanması;
Yeniden uyum/entegrasyon esnasında	Geri dönenlere bir tür ceza olarak cinsel şiddet uygulanması; Geri dönenlerin hukuki statülerini güvenceye alma karşılığında cinsel şiddet uygulanması; Kadınların karar alma süreçlerinin dışında bırakılması; Geri dönenlerin ihtiyacını duydukları çeşitli türlerde kaynaklara erişimlerinin engellenmesi

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi, özellikle kadınlar ve kız çocukları çatışma ve savaş hallerinde kendi ülkelerinde veya göç etmek zorunda kaldıkları ülkelerde fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddete uğramaktadır. Kaynaklara erişimleri sınırlı olan, şiddet sonrası neredeyse hiçbir korunma ve destek mekanizmasından faydalanamayan kadınlar, kız çocukları ve LGBTİ'ler bir tür hayatta kalma stratejisi olarak seks işçiliği sektörüne girebilmektedir. Özellikle natrans kadınlar, trans kadınlar, eşcinseller ve biseksüel kadın ve erkeklerin yoğun bir şekilde seks işçiliği sektöründe var oldukları bilinmektedir.

İç çatışma ve savaş hallerinde kaynak ülkede veya göç ettikleri ülkede kişilerin seks işçiliği sektöründe bulunma sebepleri aşağıdaki şekilde sınıflandırılabilir:

SEKTÖRDE BULUNMA SEBEBİ	AÇIKLAMA
Kişinin ihtiyaçları temelinde ortaya çıkan tercihleri	Birçok mülteci, içinde buldukları ekonomik ve toplumsal imkansızlıklar dolayısıyla, sınırlı alternatifler içerisinde tercih yapmaktadır. Yapılabilecek sınırlı işler arasından çalışma saatlerinin esnekliği, iş için gereken yetkinlik kriterlerinin azlığı, kazanılan paranın yüksekliği ve benzeri sebeplerle seks işçiliğini tercih eden birçok mülteci bulunmaktadır. Seks işçiliği yapmayı sürdürmeyi kendi ihtiyaçlarını karşılaması bakımından tercih edenlere ek olarak, maddi ihtiyacını karşıladıktan sonra sektörden ayrılmayı tercih edenler de bulunmaktadır. Birçok mülteci, geldikleri kaynak ülkede de tam zamanlı veya kısmi zamanlı olarak seks işçiliği yapmaktadır.
İnsan ticareti mağduru olma	İnsan ticareti ile seks işçiliği farklı şeylerdir. Her ne kadar arada fark da bulunsa, birçok kişi özellikle iç çatışma ve savaş hallerinde, insan ticareti mağduru olup seks endüstrisinde sürekli bir şekilde sömürülmektedir. Bu kişilere seks işçisi değil, insan ticareti mağduru denilmektedir.
Çocukların ticari cinsel sömürüsü	Birçok çocuk, çeşitli biçimlerde ticari cinsel sömürü mağduru olmaktadır. Özellikle iç çatışma ve savaş hallerinde, kırılğan bir toplumsal grup olan çocukların cinsel açıdan sistematik şekilde sömürüldükleri ve kısır bir döngü halinde seks endüstrisine sürüklendikleri veya bu sektörde zorla tutuldukları bir gerçeklik olarak önümüzde durmaktadır. Ailelerini kaybeden veya kaynak ülkelerdeki kriz süreçlerinden kaçarken ailelerinden koparılan birçok çocuğun ticari cinsel sömürü mağduru olduğu bilinmektedir. Seks işçiliği ile çocukların ticari cinsel sömürüsü farklı kavramlardır. 18 yaş altında seks endüstrisine sürüklenen veya bu sektörde tutulan çocuklar, insanlık suçu mağdurudur.

İç çatışma veya savaşların ortaya çıktığı coğrafyalarda, iç çatışma ve savaşlardan kaçarken göç yollarında veya sığınılan ülke ve bölgelerde toplumsal cinsiyet temelli şiddetin yoğunluğu artmaktadır. Savaş sebebiyle eşlerini kaybeden, çocuklarından ayrılmak zorunda kalan, ailelerinden koparılan, maddi ve manevi destek kaynaklarından uzaklaşan birçok kadın ve LGBTİ yoksulluk ile mücadele etmektedir. Yoksulluk ve toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlik ve adaletsizlikle baş başa kalan özellikle kadınlar ve LGBTİ'ler, mevcut durumda karşılarına çıkan sınırlı sayıdaki alternatif gelir elde etme kaynaklarına yönelmekte veya sürüklenmektedir. Yoksulluk, güvencesizlik, toplumsal cinsiyet temelli şiddet ve ayrımcılık, yabancı düşmanlığı, dil engeli, yasalar ve uygulanan politikalar temelinde ortaya çıkan engeller ve benzeri birçok etmen, seks endüstrisinde var olma mücadelesi veren kişi sayısını artırmaktadır.

Kadınlar, kız çocukları ve LGBTİ'ler göç ve mültecilik ekseninde karşılarına çıkan cinsiyet ve toplumsal cinsiyet temelinde ortaya çıkan yapısal sorunlar eşliğinde seks işçiliğine yönelmekte veya itilmektedir.

F. TÜRKİYE’DEKİ SURİYELİLERİN GENEL SAĞLIK DURUMU

Türkiye’de yaşayan Suriyelilerin genel sağlık durumuna ve ihtiyaçlarına dair kapsamlı ve detaylı istatistik verilere ulaşmak zordur. Konu hakkında Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün yayınladığı yıllık göç raporları, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği başta olmak üzere mülteci alanında uzman uluslararası kurum ve kuruluşların raporları, mültecilere yönelik hizmet sunan veya bu alanda savunuculuk yapan sivil toplum kuruluşlarının raporları veya yerel veya ulusal medyada konu ile ilgili yayınlanan haberler, Türkiye’de bulunan Suriyelilerin sağlık bilgisi ve hizmetlerine erişimleri ve genel sağlık durumları hakkında bilgi edinebildiğimiz kaynaklardır. Bahsi geçen bilgi kaynaklarının tematik olarak Suriyelilerin sağlık bilgisi ve hizmetlerine erişimlerine odaklandıklarını ifade etmek zordur. Bu kaynaklar daha çok Türkiye’de yaşayan Suriyelilerin insan hakları, hizmetlere erişimleri ve toplumsal durumları ile ilgili genel içerikli kaynaklardır.

Yukarıda bahsi geçen kaynaklar, Türkiye’de yaşayan Suriyelilerin genel sağlık durumuna dair çeşitli bilgiler sunmaktadır. Her ne kadar detaylı bir analize erişmek zor olsa da, Suriyelilerin sahip olduğu dil engeli de dahil olmak üzere, Suriyelilerin sağlık bilgisine ve hizmetlerine erişimlerinde ciddi zorlukların olduğunu gözler önüne sermektedir.

Her ne kadar Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Suriyelilerin sağlık hizmetlerine erişimlerini kolaylaştırmak amacıyla bazı politikalar, hizmet sunum modelleri ve bazı uygulamalar geliştirmişse de, ortaya çıkan zorlukların bertaraf edilmesi için başka bazı politikaların geliştirilmesi gerektiği bir gerçektir. Suriyelilerin özel ihtiyaçlarının dikkate alınarak uyum temelli sosyal politikaların geliştirilmesi gerekmektedir. Suriyelilerin genel sağlık durumlarının iyileştirilmesi ancak çok sektörlü bir yaklaşımla ve alandaki verilere dayanılarak geliştirilecek politika ve uygulamalarla mümkün kılınabilir.

Türkiye’deki Suriyelilerin sağlık bilgisine erişiminin geneli itibarı ile sınırlıdır. Dil engeline ek olarak, Suriyelilerin içinde buldukları koşullara paralel olarak ortaya çıkan hassasiyetlerine uygun tasarlanmış ve uygulanan sağlık hizmetlerine dair bilginin yaygınlaştırılması için yeterli araç kullanılmamaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği başta olmak üzere, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu gibi Birleşmiş Milletler’in ilgili birimlerinin uygulayıcı ortaklık çerçevesinde işbirliği yaptıkları sivil toplum kuruluşlarının alanda uyguladıkları programlar ve Sağlık Bakanlığı’nın – göçmen sağlığı merkezlerinin yaygınlaştırılması dahil olmak üzere - bazı çalışmaları, Suriyelilerin ihtiyacını duydukları sağlık hizmetlerine dair alana erişim çalışmaları kapsamında bilgilendirme yapmaktadır. Ancak, uygulanan programlar yeterli değildir ve başta kırılgan Suriyeli nüfus grupları olmak üzere birçok Suriyelinin sağlık bilgisine erişimi sınırlıdır.

Sağlık bilgisine erişimin sınırlılığı, birçok Suriyelinin ihtiyaç duydukları sağlık hizmetlerine erişimlerini de sınırlamaktadır. Özellikle son birkaç yıl içerisinde yoğunlaşan ve Suriyelilerin de faydalanması maksadıyla gerçekleştirilen göçmen sağlığı politikaları, bahsi geçen sınırlılığı ortadan kaldırmayı hedeflese de, birtakım sınırlılıklar var olmaya devam etmektedir.

Birinci basamak sağlık hizmetlerinin Suriyelilerin sağlık hizmetlerine erişimlerini kolaylaştırmak amacıyla Sağlık Bakanlığı tarafından uygulamaya koyulan ve halihazırda bazı il ve ilçe belediyeleri tarafından da benimsenip açılan göçmen sağlığı merkezlerinin yaygınlaşması birçok Suriyeli için faydalı olmuştur. Ancak, özellikle kırılgan Suriyeli nüfusun (seks işçileri, HIV ile yaşayanlar, LGBTİ’ler, vb.) bu merkezlere erişimlerinde birçok toplumsal etmenin olumsuz etki yarattığı iddia edilmektedir.

Suriyelilerin sağlık bilgisi ve hizmetlerine erişimlerini engelleyen önemli bir etmen de dil farklılığıdır. Her ne kadar göçmen sağlığı merkezlerinde veya ilgili hizmet merkezlerinde Arapça bilen sağlık hizmet sunucuları veya tercümanlar istihdam edilse de, diğer sağlık kurumlarında hala ciddi şekilde dil engeli ile karşılaşmaktadır.

Birçok Suriyelinin barınma koşulları hijyenik olmaktan uzaktır. Şehirlerin çeperlerinde, kırsalda ve sağlıksız koşullarda barınan birçok Suriyeli, sağlık sorunları ile karşılaşmaktadır. Az gelir elde edilen ağır işçilik gerektiren sektörlerde ve ekonomik istismar koşullarında çalışan birçok Suriyeli, ciddi sağlık sorunları yaşamaktadır. Düzensiz ve yetersiz beslenme ve uyku koşulları, birçok Suriyelinin fiziksel ve psikolojik sağlık durumlarını bozmaktadır. Diğer bir deyişle, ağır sosyoekonomik koşullar, birçok Suriyeli için genel sağlık durumunun kötüleşmesi anlamına gelmektedir.

Ülkelerindeki savaştan ve savaşın ortaya çıkardığı ağır insani krizden kaçarak Türkiye’ye sığınan Suriyelilere yönelik başta Sağlık Bakanlığı olmak üzere birçok belediye ve sivil toplum kuruluşu sağlık hizmetlerine ve bilgisine erişim noktasında değerli çalışmalar gerçekleştirmektedir. Ancak sunulan hizmetler ne yazık ki Suriyelilerin tamamı için yeterli değildir. Başta kırılgan toplumsal gruplar olmak üzere birçok Suriyeli, Türkiye’de içinde buldukları ağır sosyoekonomik koşulların da etkisiyle tecrübe ettikleri sağlık sorunları karşısında yeterli sağlık hizmetine erişememektedir. Ağır işçilik koşulları, aile veya fert başına düşen gelirin yetersizliği, güvencesizlik, şiddet, dışlanma, yabancı düşmanlığı, dil engeli, ayrımcılık, Suriyelilerin ihtiyaçları paralelinde tasarlanmış ve uygulanan politikaların yetersizliği ve benzeri birçok etmen, Türkiye’de bulunan Suriyelilerin sağlık bilgisine ve hizmetlerine erişimini olumsuz etkilemektedir.

METODOLOJİ

METODOLOJİ

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de bulunan Suriyeli seks işçilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı durumu başta olmak üzere genel insan hakları durumunu ihtiyaçları özelinde tespit etmektir. Çalışmanın tasarlanması sürecinde, Suriyeli seks işçilerinin ihtiyaçlarını ve bu ihtiyaçlar paralelinde geliştirilmesi beklenen önerileri ortaya çıkarabilmek amacıyla konuyla birebir ilgili birçok paydaş ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Çalışma sürecinde gerçekleştirilen görüşmeler, çok sektörlü ve bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmiştir. Görüşmeler sadece Suriyeli seks işçileri ile değil, aynı zamanda konuyla ilgili politika geliştiren ve uygulayan kamu kurum ve kuruluşları, Suriyeli seks işçilerine hizmet sunan veya bu alanda savunuculuk yapan sivil toplum kuruluşları, sağlık hizmet sunucuları ve akademisyenler ile de gerçekleştirilmiştir. Alandaki sorun ve ihtiyaçların tek taraflı bir şekilde değil, çok taraflı ve objektif bir bakış açısıyla ele alınması hedeflenmiştir.

Çalışma kapsamında ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına bilgi edinme hakkı kapsamında sorular da sorulmuştur. Yüz yüze görüşme yapmanın mümkün olmadığı durumlarda, ihtiyacı duyulan bilgiye erişmenin bir yolu olarak bilgi edinme hakkı üzerinden başvurular gerçekleştirilmiştir.

Suriyeli seks işçileri ile gerçekleştirilen görüşmeler, çoğunlukla Arapça – Türkçe bir tercümanın desteği ile yürütülmüştür. Sorulan sorular, Suriyeli seks işçilerinin sağlık bilgisi ve hizmetlerine erişimleri, ayrımcılık ve şiddet deneyimleri, toplumsal uyum konusunda maruz kaldıkları engeller, korunma ve destek mekanizmalarına erişimleri ve tüm bu alanlar ile ilgili ihtiyaçlarına odaklanmıştır. Bu sorulara verilen yanıtlar üzerinden görüşme esnasında çalışmacının sorduğu ek sorular, bu çalışmanın verilerinin detaylandırılması noktasında son derece önemli bir araç olmuştur.

Görüşmeler, Eylül – Aralık 2016 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Görüşme gerçekleştirmek için İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Mersin, Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa ve Diyarbakır’a (toplam 9 il) alan ziyaretleri gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin gerçekleştirileceği iller belirlenirken şu kriterler dikkate alınmıştır: a) Sınır illerinde Suriyeli nüfusun yoğun olması, b) Sadece sınır illerindeki değil, aynı zamanda Türkiye’nin diğer bölgelerindeki Suriyeli nüfusun yoğun olması, c) Mülteci alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerinin yoğun olduğu iller, d) Suriyeli seks işçilerinin bazı illere kıyasla daha rahat bir şekilde sektörde çalışabildiği iller, e) Çeşitli medya organlarında Suriyelilerin seks endüstrisi içerisinde bulduklarına dair haberlerin yoğun şekilde çıktığı ilgili iller, f) Geçici barınma merkezlerinin bulunduğu iller.

Çalışma kapsamında toplamda 26 Suriyeli seks işçisi ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerin bir kısmı yüz yüze ve yarı-yapılandırılmış soru formatı kullanılarak gerçekleştirilirken, bir kısmı da telefon görüşmesi veya sosyal medya araçları veya mobil uygulamalar kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Suriyeli seks işçilerinin büyük ölçüde görün-

mez olması, araştırmacının mümkün olan en çok sayıda aracı kullanarak erişim sağlamaya çalışması ile sonuçlanmıştır.

Görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerinin 17’si ile yüz yüze derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yüz yüze görüşme gerçekleştirilen Suriyeli seks işçileri sırası ile şu şehirlerde yaşamaktadır: İstanbul (7), İzmir (3), Gaziantep (2), Mersin (2), Hatay (1), Ankara (1), Adana (1).

Telefon yolu ile görüşme yapılan Suriyeli seks işçisi sayısı 4’tür. Bu seks işçilerinin yaşadıkları iller şu şekildedir: İstanbul (2), Ankara (1), Gaziantep (1). 5 Suriyeli seks işçisi ile ise, bir sosyal medya aracı olan Facebook üzerinden (2) veya eşcinsel erkek ve trans kadınların partner bulmak amacıyla kullandığı bir mobil uygulama olan Hornet üzerinden (3) görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Facebook ve Hornet üzerinden görüşme gerçekleştirilen Suriyeli seks işçilerinin 3’ü İstanbul’da, 1’i İzmir’de, 1’i ise Bursa’da yaşamaktadır.

Erişilen Suriyeli seks işçilerinin yaşadıkları şehirler dikkate alındığında, 26 Suriyeli seks işçisinin 12’si İstanbul’da, 4’ü İzmir’de, 3’ü Gaziantep’te, 2’si Ankara’da, 2’si Mersin’de, 1’i Hatay’da, 1’i Adana’da ve 1’i Bursa’da yaşamaktadır.

Seks işçilerine ek olarak, ziyaret edilen illerde birçok kamu kurum ve kuruluşu ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, toplamda 47 kamu kurum ve kuruluşu temsilcisi ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme yapılan kamu kurum ve kuruluşlarının dağılımı şu şekildedir: a) 31 bakanlık, valilik veya bakanlıklara bağlı il müdürlüğü, b) 7 baro, c) 9 il veya ilçe belediyesi.

Aile ve sosyal politikalar il müdürlükleri, il halk sağlığı müdürlükleri, il emniyet müdürlükleri, SGK il müdürlükleri, il göç idaresi müdürlükleri, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları ile ve ilçe birimleri ve bu kamu kurum ve kuruluşlarının ilgili birimleri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Aynı kapsamda, görüşme yapılan illerde valiler veya vali yardımcıları ile de görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Ziyaret edilen illerdeki baroların kadın hakları, mülteci hakları, çocuk hakları, insan hakları ve sağlık hukuku komisyonları veya merkezlerinde görevli avukatlarla konu hakkında detaylı görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Aynı şekilde, ziyaret edilen illerdeki il veya ilçe belediyelerinin sosyal yardımlaşma, sosyal hizmetler, aile ve kadın veya sağlık işlerinden sorumlu belediye başkan yardımcılığı veya müdürler ile görüşmeler de gerçekleştirilmiştir.

İllerde yapılan görüşmeler kapsamında toplamda 13 sağlık hizmet sunucusu ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Hekimler ve hemşirelerden oluşan bu gruptaki hizmet sunucular, Sağlık Bakanlığı’na veya belediyelere bağlı aile sağlığı, göçmen sağlığı merkezlerinde (9) veya hastanelerde (4) görev yapmaktadır.

Yüz yüze görüşmelerin gerçekleştirilemediği kamu kurum ve kuruluşlarına yönelik bilgi edinme başvuruları veya dilekçe ile bilgi talebi süreçleri işletilmiştir. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü’ne, Sağlık Bakanlığı’na, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’na, İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’ne,

Başbakanlık Afet ve Acil Durum Başkanlığı'na, 15 ilin barosuna (İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa, Mersin, Antalya, Diyarbakır, Mardin, Şanlıurfa, Gaziantep, Kilis, Hatay, Osmaniye, Kahramanmaraş) bilgi edinme hakkı kapsamında başvurular gönderilmiştir. Ayrıca, İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne ve Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'na Suriyelilerin Türkiye'de barındığı geçici barınma merkezlerine konu ile ilgili çalışma yapmak maksadıyla giriş yapılabilmesi amacıyla başvurular yapılmıştır.

Yapılan bilgi edinme başvurularının tamamına geri dönüşler alınmıştır. Bilgi edinme hakkı kapsamında yapılan başvurulara İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı geri dönüş yapmışlardır. Yapılan geri dönüşlere ek olarak, ilgili genel müdürlüklerin yönlendirmesi üzerine İstanbul, İzmir, Bursa, Antalya, Hatay, Adana, Gaziantep, Kilis, Şanlıurfa, Diyarbakır illerindeki il emniyet müdürlükleri de konu ile ilgili geri dönüş yapmıştır. Ancak, yapılan geri dönüşlerin neredeyse tamamında, geçici koruma statüsü kapsamında Türkiye'de yaşayan Suriyelilerin seks endüstrisi içerisindeki durumuna dair sorulan sorulara "konunun hassasiyeti" gerekçe gösterilerek yanıt verilmemiştir. Verilen yanıtların çoğunda, sadece Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün web sayfasında yer alan ve Türkiye'de bulunan Suriyelilerin genel kayıt bilgilerine referans verilmiş ve bu bilgiler dışındaki bilgilerin verilemeyeceği ifade edilmiştir. Barolara yapılan başvurular sonrasında ise sadece Ankara, İstanbul, İzmir ve Adana'daki baroların ilgili birimleri geri dönüş yapmıştır.

Yapılan bilgi edinme başvurularında, Türkiye'de geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin seks endüstrisi içerisindeki sosyoekonomik koşulları, insan ticareti ve ticari cinsel sömürü mağdurlarının durumu, kayıt dışı seks işçiliği yaptığı için hakkında idari işlem yapılan Suriyelilerin istatistiki verileri, seks endüstrisi içerisinde yaşadıkları sürekli mağduriyet dolayısıyla özel ihtiyacı olan Suriyelilere sunulan hizmetlerin kalitesi ve yeterliliği, Türk Ceza Kanunu'nun "fuhuş" başlığı altında tanımlanan suçlara karışmış Suriyeliler ile ilgili genel veriler gibi konulara vurgu yapan sorular sorulmuştur. Aynı zamanda, yukarıda belirtilen illerdeki baroların ilgili birimlerine, kendilerine yaşadıkları mağduriyetler sonrasında başvuru yapan Suriyelilere dair genel vaka bilgileri hususunda sorular iletilmiştir.

Türkiye'de yaşayan Suriyelilere doğrudan hizmet sunan, Suriyelilerin genel insan hakları durumunu iyileştirmek amacıyla faaliyet gösteren veya Suriyeli LGBTİ'lere yönelik faaliyetler gerçekleştiren toplamda 12 sivil toplum kuruluşu ile de görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu STK'lar şu şekildedir: Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD - ASAM); KAMER Vakfı; İstanbul LGBTİ Dayanışma Derneği; Sosyal Politikalar, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği (SPOD); İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı (İKGV); Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği; Helsinki Yurttaşlar Derneği; Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV); Suriyeli Mültecilerle Dayanışma Derneği; Mültecilerle Dayanışma Derneği; Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUDER); Uluslararası Ortadoğu Barış Araştırmaları Merkezi Derneği (IMPR).

Elinizdeki çalışmanın hemen her aşamasında birçok zorluk ile karşılaşmıştır. Suriyeli seks işçilerinin cezalandırılan ve yasaklanan bir sektörde bulunması, çalışma süreçlerinde ve

ortamlarında aracılardan ve çoğu durumda kriminal ağların tahakküm kurması, kamu kurum ve kuruluşlarının yetkililerinin ilgili alana dair görüş verme hususunda ortaya çıkan çekinceleri, Suriyeli seks işçilerinin görünmezliğe itilmiş olması ve kamu kurum ve kuruluşlarının ilgili konunun görünür kılınmaması için çaba harcaması gibi birçok faktör alan çalışmasının gerçekleştirilmesi sürecinde sınırlılıklar ortaya çıkarmıştır.

Suriyeli seks işçilerine ulaşmak ve onlarla anlamlı uzunlukta ve içerikte görüşmeler gerçekleştirmek son derece zor olmuştur. Suriyelilerin önemli bir çoğunluğu görünmezliğe itilmiş durumdadır. Kriminalizasyon, aracılardan tahakkümü ve deşifre olma korkusu Suriyeli seks işçilerini gündelik yaşamlarında karşılarına çıkan aktörlerden uzaklaştırmaktadır. Dolayısıyla, birçok Suriyeli seks işçisini görüşme yapmak konusunda ikna etmek son derece zor olmuştur.

Görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerine Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği’nin halihazırda iletişimde olduğu kişilerle kurulan irtibat üzerinden ulaşılmaya çalışılmıştır. Kartopu yöntemi ile ulaşılan Suriyeli seks işçilerine ek olarak, Suriyeli seks işçilerinin çalıştığı bilinen bar, pavyon, kulüp, birahane gibi kapalı mekanlara da gidilmiş ve Suriyeli seks işçileri ile irtibat kurulmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda, Suriyeli seks işçilerinin hizmet almak için başvurdukları veya uğradıkları ve mülteci alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının yönlendirmesiyle de kendileri ile görüşme sağlanabilmektedir. Kırmızı Şemsiye’nin Türkiye’nin birçok ilinde yaşayan ve bağlantıda olduğu Türkiyeli birçok seks işçisi üzerinden de Suriyeli seks işçilerine erişim sağlanabilmektedir. Son olarak, daha önce de belirtildiği üzere, Suriyeli seks işçilerinin kullandığı sosyal medya hesapları veya partner bulma mobil uygulamaları üzerinden de kendilerine ulaşılmıştır.

Dil, alan çalışması sürecinde karşılaşılan önemli bir engel olarak karşımıza çıkmıştır. Suriyeli seks işçileri ile iletişimde Türkçe, İngilizce ve Arapça kullanılmıştır. Görüşülen Suriyeli seks işçilerinin küçük bir kesimi anadillerine ek olarak, Türkiye’de kaldıkları uzun süre boyunca öğrendikleri Türkçe’yi bilmektedir. Gündelik yaşamda “kendilerini kurtarabilecek” seviyede Türkçe bilen Suriyeli seks işçileri ile bu dil ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşme yapılan küçük bir Suriyeli seks işçisi grubu ise İngilizce konuşabilmektedir. Çoğunluğu ise sadece Arapça konuşabilmektedir. Arapça konuşan Suriyeli seks işçileri ile tercüman desteği ile ulaşılmış ve görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Alan çalışması sürecinde karşılaşılan önemli zorluklardan biri, Suriyeli seks işçilerinin belirli bir bölümünün kriminalize edilmiş sosyal ortamlarda çalışıyor olmasıdır. Kendileri ile görüşebilmek için çalışmayı yürüten ekibin, Suriyeli seks işçileriyle birlikte çalışan aracılardan görüşmesi ve onları ikna etmesi gerekmiştir. Birçok durumda, aracılardan tepkisi ve öfkesi ile karşılaşılan çalışma ekibi Suriyeli seks işçileri ile görüşme gerçekleştirememiştir. Bazı durumlarda ise, saha ekibinin bu çalışmayı yapmaması için dolaylı yoldan tehdit edildiği görülmüştür. Sınırlı sayıda görüşmede ise, Suriyeli seks işçileri ile ancak aracılardan onayı ile ve aracılardan yanında görüşülmüştür. Bu görüşmelerde, Suriyeli seks işçilerinin anlatımlarının sınırlı olduğu söylenebilir. Bazı durumlarda ise, Suriyeli seks işçileri ile aracılardan onayı ile ancak aracılardan yanında olmadan görüşmeler gerçekleştirilebilmiştir.

Seks işçilerinin deşifre olma korkusu sebebiyle ve rızaları olmadığı için, 6 görüşmede ses kaydı alınamamıştır. Böyle durumlarda, görüşülen kişinin anlatımları iki kişi tarafından not alınmıştır. Diğer durumlarda ses kaydı alınabilmiş ve deşifre edilmek suretiyle metin haline getirilmiştir. Telefon ile görüşülen kişilerin anlatımları Arapça tercüman eşliğinde alınmış ve rızaları dahilinde ses kayıtları alınmıştır. Sosyal medya hesapları ve mobil uygulamalar üzerinden görüşülen kişilere de sorular yazılı olarak gönderilmiş ve cevapları da yazılı olarak alınmıştır.

Alan çalışması kapsamında görüşülen kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcilerinin neredeyse tamamı, konu hakkında kendileri ile görüşme yapıldığının bu raporda yer almamasını istemiştir. Her ne kadar gerekli izinler alınarak gerçekleştirilen görüşmeler olsalar da, birçok kamu kurum ve kuruluşu temsilcisi soruşturma geçirme korkusu veya alana dair bilgilerin hassas oluşu sebebiyle isimlerinin raporda geçmesini istememiştir.

Birçok kamu kurum ve kuruluşu ise, konu ile ilgili görüşme yapmayı reddetmiştir. Herhangi bir gerekçe sunulmadan görüşme taleplerinin reddedilmesi, konuya dair ciddi bir hassasiyetin var olduğunu gözler önüne sermektedir. Suriyelilerin seks işçiliği sektörü içerisindeki konumu, konuya dair medya organlarında çıkan olumsuz haberler, kamu kurum ve kuruluşlarının alanda çalışan sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içerisine girme konusundaki çekingenliği ve benzeri birçok sebep, bazı kurum ve kuruluşlarla hiçbir şekilde görüşmememize sebep olmuştur.

Çalışma kapsamındaki sınırlılıklardan önemli bir tanesi de, görüşülen Suriyeli seks işçisi sayısının öngörülen ve tasarlanan sayıdan düşük olmasıdır. Bu raporda dile getirilen hususlar, 26 Suriyeli seks işçisi ile çeşitli yöntemler kullanılarak gerçekleştirilen görüşmelerde elde edilen verilere dayanmaktadır. Dolayısıyla, bu raporda dile getirilen sorunlar ve ihtiyaçlar, niteliksel bir veri havuzundan süzülerek gündeme getirilmektedir. Her ne kadar öngörülenden az sayıda Suriyeli seks işçisi ile görüşülmüşse de, gerçekleştirilen görüşmelerde çok sayıda soruya detaylı yanıt alınmıştır. Aynı zamanda, raporun demografik bilgiler bölümünde de görülebileceği üzere, farklı toplumsal arka planlara sahip Suriyeli seks işçilerinin hikayelerinden faydalanılması sebebiyle raporun temsil gücünün yüksek olduğu söylenebilir. Farklı illerde yaşayan ve çalışan, farklı yaş gruplarından, cinsiyetlerden ve cinsel kimliklerden, farklı gelir seviyelerine sahip, farklı mekanlarda seks işçiliği yapan ve farklı göç hikayelerine sahip seks işçileriyle görüşmelerde elde edilen verilere dayanan bu raporun, Türkiye’de ve bölgede bir ilk niteliği taşıdığı ve önemli bir savunuculuk aracı olduğu aşikardır.

**“GEÇİCİ KORUMA” ALTINDA
SEKS İŞÇİLİĞİ:
YASAL DURUM**

“GEÇİCİ KORUMA” ALTINDA SEKS İŞÇİLİĞİ: YASAL DURUM

Türkiye’de seks işçiliğini çevreleyen mevzuat, birçok farklı özellik barındırmaktadır. Türkiye’de seks işçiliğini ilgilendiren mevzuat bir yandan düzenleyici bir özellik gösterirken, diğer yandan yasaklayıcı, önleyici ve cezalandırıcı özellikler göstermektedir. Seks işçiliği mevzuatının farklı özellikler gösteriyor olması, idarenin bahsi geçen özelliklere paralel politikalar ve uygulamalar geliştirmesine sebep olmaktadır. İdare bir yandan seks işçiliğinin yasal şekilde yapılabileceği ve katı kurallar ile düzenlenmiş kayıt içi çalışma mekanlarına izin verirken, diğer yandan kayıt dışı alanda ortaya çıkan seks işçiliği örneklerinin yasaklanmasına, seks işçiliği yapanların ve sektördeki üçüncü tarafların cezalandırılmasına ve önleyici önlemlerin alınmasına yönelik adımlar atmaktadır. Bu durum, seks işçiliğine dair bütüncül ve tutarlı bir politika ve uygulamalar bütünüünün var olmadığını gözler önüne sermektedir.

Seks işçiliğinin geneli itibarı ile hem yasal mekanlarda yapıyor olması hem de kayıt dışı olması itibarı ile önleme amacı ile yasaklanıp cezalandırılması, Türkiye Cumhuriyeti vatan-daşı olan seks işçilerinin yasal açıdan ciddi zorluklar ile karşılaşmasına sebep olmaktadır. Sürekli idari ve cezai önlemler ile karşılaşan seks işçileri, çoğunlukla düzenli gelir elde edememekte, çalışma mekanlarından uzaklaştırılmakta, ev mühürlemeleri ve idari para cezaları gibi idari yaptırım örnekleri ile barınma ve çalışma imkanlarından uzaklaştırılıp yoksulluğa itilmekte, bu önlemler sonucunda ortaya çıkan koşulların etkisi ile güvencesizlik ve riskli çalışma alanlarında şiddet döngüsü ile muhatap olmaktadır. “Fuhşun önlenmesi” yaklaşımı ile beslenen ve uygulanan mevzuat, seks işçilerinin genel sağlık ve insan hakları temelindeki ihtiyaçlarına cevap olmamakta, halk sağlığı ve kamu düzeni zarar görmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının, var olan mevzuat ve politikalar çerçevesinde maruz kaldıkları zorluklar ve ortaya çıkan ihtiyaçları, Suriyeli seks işçileri söz konusu olduğunda ağırlaşmaktadır. Türkiye’de bulunan ve çeşitli sebeplerle seks işçiliği yapan Suriyelilerin tecrübe ettikleri zorlukların ve ihtiyaçlar, bir yandan Türkiye Cumhuriyeti vatan-daşı olan seks işçilerini birincil derecede ilgilendiren mevzuat ve politikaların, diğer yandan da genel anlamda mültecileri ilgilendiren mevzuat ve politikaların dikkatli bir şekilde değerlendirilmesi ile ortaya çıkarılabilir.

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının seks işçiliği yapması ile Türkiye’ye sığınan diğer ülke vatandaşlarının seks işçiliği yapması hem ulusal mevzuat hem de uluslararası mevzuat tarafından, özellikle insan ticareti ve çocukların ticari cinsel sömürüsü perspektifi ile değerlendirilmektedir. Türkiye’de bulunan Suriyelilerin, ekonomik zorluklar ve yoksulluk, çeşitli şiddet türleri, alternatifsizlik, insan ticareti veya çocukların ticari cinsel sömürüsü gibi organize suçlarla harmanlanmış fiiller sebebiyle seks endüstrisi içerisinde bulunması, konuyla ilgili mevzuatın yetemediği bir alanın oluştuğunu göstermektedir. Seks işçiliğinin, insan ticareti ve çocukların ticari cinsel sömürüsü gibi insanlık suçları ile eşdeğer düşünül-

mesi ve mevzuat örneklerinin bu bakış açısı ile geliştirilen politikalar üzerinden uygulanması, sorunların çözümü noktasında bazı engelleri ortaya çıkarmaktadır.

Seks işçiliği ile insan ticareti veya çocukların ticari cinsel sömürüsü arasında kavramsal ve ontolojik açılardan farklılıklar bulunmaktadır; bu sebeple seks işçiliği insan ticareti ve çocukların ticari cinsel sömürüsünden ayrılmakta ve ülkelerdeki mevzuatla paralel olarak çoğunlukla kayıt dışı bir emek alanı olarak ele alınmaktadır. Bahsi geçen üç olgunun birbiri ile karıştırılması veya aynı oldukları algısı ile politikaların üretilmesi, suç fiilleri ile mağdur edilen kişilerin korunmasına katkı sunmaktan çok, öngörülemeyen yeni mağdur gruplarının ortaya çıkmasına sebep olur. Örneğin, üçüncü bir tarafın etkisi olmadan ve kısıtlı alternatifler içerisinde kendi rızası ile seks işçiliği yapmayı tercih eden bir Suriyelinin insan ticareti mağduru olarak tanımlanması, alandaki gerçekliğin dışında bir değerlendirme yapılmasına sebep olur. Diğer yandan, seks endüstrisi içerisinde 18 yaşından küçük kişilerin, yani çocukların bulunması ve çocukların seks işçisi olarak nitelendirilmesi veya tanımlanması hem etik hem politik hem de ontolojik olarak sorunlu bir yaklaşımdır. Diğer bir deyişle, Suriyeli olsun veya olmasın, 18 yaşından küçüklerin seks endüstrisi içerisinde var olmak zorunda kalması bir insanlık suçudur ve bahsi geçen kişilerin ihtiyaçlarına uygun politikalarla bu kişilerin birçok bakımdan desteklenmesi gerekmektedir. Mevzuatın ve uygulayıcıların, hem insan ticaretini hem de çocukların ticari cinsel sömürüsünü seks işçiliği ile eşdeğer görmesi, Suriyeliler gibi kırılgan grupların sektör içerisindeki durumlarının iyileştirilmesine değil, kötüleşmesine sebep olduğu bilinmelidir.

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olsun veya olmasın, kişilerin seks endüstrisi içerisindeki durumlarının değerlendirilmesi süreçlerinde, vaka bazlı değerlendirme yapılması, genel yaklaşım ve yorumlardan uzak adımların atılması elzemdir. Seks endüstrisi içerisindeki kişilerin sosyal durum analizlerinin yapılması, sektörde ilişkide buldukları tarafların incelenmesi, sektöre giriş süreçlerinde karşılaştıkları çeşitli türlerde zorlukların değerlendirilmesi, sektörde bulunmak isteyip istemediklerinin sorulması gerekmektedir. Genelleyici bir yaklaşımla her Suriyelinin “mağdur” sınıfına konması ve idari ve cezai önlemlerle karşılaşması, bu kişilerin – varsa – mağduriyet düzeyini arttırmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayanların, Türkiye’de seks işçiliği yapması yasaktır. Seks işçiliğini çevreleyen birçok mevzuat örneği, vatandaş olmayıp Türkiye’de seks işçiliği yapan kişilerin idari gözetim altında tutulmasını, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar başta olmak üzere ilgili tetkiklerinin yapılmasını, insan ticareti mağduru veya başta suç teşkil eden zorlayıcı fiillerin mağduru değilse, ülkesine geri gönderilmesini öngörmektedir. Seks işçiliğinin, özellikle kayıt dışı alanda yapılıyorsa, başlıbaşına bir “mağduriyet” olduğu inancı ve yaklaşımı, idarenin bu olgunun kişilerin kendi tercihleri ve rızaları ile yapılamayacağı düşüncesiyle bu kişiler üzerindeki baskısını artırmasına sebep olduğu ortadadır. Halbuki, birçok diğer ülke vatandaşı, Türkiye’ye bilinçli bir şekilde gelmekte ve seks işçiliği yapmaktadır. Dolayısıyla bu kişilerin göçmen ve seks işçisi olduklarından hareketle gerekli mevzuat değişikliklerinin yapılması ve uygulamaların geliştirilmesi gerekmektedir.

Türkiye’de seks işçiliğinin halk sağlığının korunması ilkesi esas alınarak düzenlenmesini öngören en önemli mevzuat örneklerinden ilki **Umumi Hifzısıhha Kanunu**’dur.¹¹ Umumi

11 Umumi Hifzısıhha Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.1593.pdf>, Erişim Tarihi: 18.05.2017

Hıfzısıhha Kanunu, Türkiye’de halk sağlığının tesis edilmesi ve korunması için gereken önlemlerin alınmasını öngörmektedir. Kanunun, Türkiye’deki seks işçilerine yönelik genel sağlık tedbirlerinin genel hatlarını oluşturan diğer mevzuat örneklerinin geliştirilmesinde önemli etkisi olmuştur. Bu minvalde, kanun bu alandaki esas kanundur.

Umumi Hıfzısıhha Kanunu’nun 128. ve 132. Maddeleri arasındaki maddeler, “umumi kadınlar hakkında ahkam” başlığı altında düzenlenmiştir. İlgili maddeler, usulünce kayıt altına alınan seks işçisi kadınlara yönelik uygulanacak tedbirlerin esasını belirlemektedir. Kanun, belirttiği esaslar üzerinden İçişleri Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı’nın bir nizamname oluşturmalarını zorunlu kılmaktadır. Bahsi geçen nizamname ile kayıt altındaki seks işçisi kadınların cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar ve ortaya çıkabilecek diğer bulaşıcı hastalıklar ile ilgili hangi tedbirlerin alınması gerektiği detaylı şekilde belirlenmiştir.

Umumi Hıfzısıhha Kanunu’na dayanılarak hazırlanıp 1961 tarihinde yürürlüğe giren **Genelevler ve Genel Kadınların Tabi Olacağı Hükümler ile Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü**¹², kayıt içi veya kayıt dışı fark etmeksizin seks işçiliği alanını bütün detayları ile birlikte düzenlemektedir. Tüzük, kayıt içi seks işçiliği alanı olarak ifade edilebilecek olan genelevlerin ne şekilde kurulacağına, genelevler içerisinde devam edecek seks işçiliğinin hangi usullere göre gerçekleştirileceğine, kayıt altındaki seks işçisi kadınların tabi olacağı hükümlerin neler olduğuna, kayıt dışı alandaki seks işçiliğinin düzenlenme esaslarının neler olduğuna, kayıt dışı seks işçiliği yapan kişilere yönelik idari tedbirlerin neler olduğuna ve diğer hususlara dair maddeler içermektedir.

Seks işçiliği alanına doğrudan etkisi olan ve alandaki aktörlere yönelik cezai tedbirleri detaylandıran önemli bir diğer mevzuat örneği **Türk Ceza Kanunu**’dur¹³. Türk Ceza Kanunu’na göre seks işçiliği yapmak suç değildir. Ancak, seks işçilerinin alanda çalışabilmek amacıyla gerçekleştirdikleri hemen her fiil cezai tedbirlerle cezalandırılmaktadır. Bu durum, seks işçiliğinin gerçekleştirilmesinin fiilen cezalandırılması sonucunu doğurmaktadır.

Türk Ceza Kanunu’nun 225. Maddesi hayasızca hareketlerden bahisle teşhirciliği, 226. Maddesi ise müstehcenliği suç kapsamına almaktadır. Her iki madde, teşhircilik ve müstehcenliği muğlak bir şekilde tanımladığı için, her iki madde sürekli biçimde seks işçilerini hedef almaktadır. Dolayısıyla, seks işçiliği yapmak suç olarak tanımlanmasa bile, kolluk kuvvetlerinin ve adli birimlerin yorumuna açık olan bu maddeler aracılığı ile seks işçileri cezalandırılmaktadır.

Türk Ceza Kanunu’nun 227. Maddesi’ne göre, seks işçiliği yapmak suç değildir; ancak, bir kimseyi fuhşa teşvik etmek, bunun yolunu kolaylaştırmak, fuhuş amacıyla aracılık etmek veya yer temin etmek suçtur. Türk Ceza Kanunu’nun ilgili maddesinin üçüncü fıkrası, yasa yapıcılar tarafından 24 Kasım 2016’da yeniden düzenlenmiştir. İlgili düzenlemeye göre,

12 Genelevler ve Genel Kadınların Tabi Olacağı Hükümler ile Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü, http://www.ttb.org.tr/mevzuat/index.php?option=com_content&view=article&id=66:genel-kadinlar-ve-genelevler-tabolacaklari-hler-ve-fuhuyden-bulan-zrevhastaliklarla-madele-t&Itemid=31, Erişim Tarihi: 18.05.2017

13 Türk Ceza Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>, Erişim Tarihi: 18.05.2017

fuhşu kolaylaştırmak ve fuhşa aracılık etmek maksadıyla hazırlanmış görüntü, yazı ve sözleri içeren ürünleri vermek, dağıtmak veya yaymak suç haline getirilmiştir. Bu durum, seks işçiliği ile ilişkili halihazırda suç olarak tanımlanan fiillere ek olarak seks işçiliğinin reklamının yapılmasını da suç haline getirmiştir.

Türk Ceza Kanunu’nda seks işçilerinin sektörde çalışırken gerçekleştirdikleri birçok fiilin suç olarak tanımlanmasının, seks işçilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı başta olmak üzere genel sağlığına da etkileri bulunmaktadır. Seks işçilerinin çeşitli gerekçelerle cezalandırılması, onları kayıt dışı sektör içerisinde daha kırılgan hale getirmektedir. Cezalandırma, seks işçilerinin aracılardan himayesine mecbur kalmasına, seks işçilerinin güvenliksiz ve sağlıksız ortamlarda seks işçiliği yapmaya itilmesine, daha fazla şiddet ile karşılaşmasına, yoksullaşmasına, güvenli cinsel davranışlardan uzaklaşmasına ve devlete olan güvenlerinin azalması sonucunda devletin sunduğu sağlık ve adalete erişim hizmetlerinden kopmasına sebep olmaktadır. Dolayısıyla, seks işçiliğinin mevzuatça ne şekilde düzenlendiğinin, seks işçilerinin sağlık durumu, her açıdan güvenliği ve dolayısıyla toplumun genel sağlığı ve toplumsal güvenlik üzerinde ciddi bir etkisi bulunmaktadır.

Türk Ceza Kanunu’nun 227. Maddesi, aynı zamanda çocukların seks endüstrisi içerisinde istismar edilmesini önlemek için, çocukları fuhşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran veya çocukların fuhşuna aracılık etmeyi cezalandırmaktadır. Dolayısıyla Kanun, çocukların ticari cinsel sömürsüne karşı cezai yaptırım öngörmektedir.

Türk Ceza Kanunu’nun 80. Maddesi, insan ticaretini cezalandırmaktadır. Kişilerin fuhuş amacıyla ticaretinin yapılmasını, diğer insan ticareti biçimleri ile birlikte cezalandıran Türk Ceza Kanunu, çocukların ticari cinsel sömürsünün yanında insan ticaretinin de etkin bir şekilde cezalandırılmasını hedeflemiştir.

Seks işçilerine yönelik uygulanan en belirgin ve sistematik idari yaptırım, Kabahatler Kanunu ve Karayolları Trafik Kanunu üzerinden gerçekleştirilmektedir. Kayıt dışı alanda seks işçiliği yapan seks işçileri, ister açık isterse kapalı mekanda seks işçiliği yapıyor olsunar, kolluk kuvvetleri tarafından idari para cezaları ile cezalandırılmaktadır.

Kabahatler Kanunu’nun¹⁴ 32., 36. ve 37. Maddeleri, emre aykırı davranışı, gürültü yapmayı ve çevreyi rahatsız etmeyi kabahat olarak tanımlamaktadır. Bu kabahatleri işledikleri gerekçesiyle seks işçileri idari para cezaları ile karşılaşmaktadır. **Karayolları Trafik Kanunu**’nun¹⁵ çeşitli maddeleri ise, seks işçilerinin trafiği aksattıkları, kaldırım işgali yaptıkları veya trafiği tehlikeye soktukları iddiaları ile idari para cezası ile cezalandırılmasına sebep olmaktadır. Her iki kanunun uygulanması süreçlerinde, kolluk kuvvetlerinin keyfi ve hukuksuz uygulamalarının olduğu alanda çalışan sivil toplum kuruluşlarının raporları ve ilgili mahkemelerin kararları ile belgelenmektedir.

Kabahatler Kanunu ile Karayolları Trafik Kanunu’nun seks işçilerinin idari açıdan cezalandırılmasına yönelik kullanılmasının seks işçilerinin ve de toplumun genel sağlığının ve

14 Kabahatler Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5326.pdf>, Erişim Tarihi: 18.05.2017

15 Karayolları Trafik Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2918.pdf>, Erişim Tarihi: 18.05.2017

güvenliğinin tesisi noktasında olumsuz etkileri bulunmaktadır. Sürekli biçimde kolluk kuvvetleri tarafından idari para cezalarına tabii tutulan seks işçileri, müşterileri ile kondom pazarlığı yapamamakta, müşterilerini şiddet noktasında değerlendirememekte, sürekli kolluk denetiminden uzakta olabilmek için şehirlerin güvenliksiz bölgelerinde ve organize suç grupları ile çalışmaya başlamak zorunda kalmaktadır. Dolayısıyla, ilgili idari yaptırım kararlarının keyfi ve hukuksuz bir biçimde kullanılması, organize suç gruplarının çoğalmasına ve kamu düzeninin bozulmasına sebep olurken, seks işçilerinin güvenliksiz ve sağlıklı ortamlarda ve denetimsiz bir şekilde çalışmasına sebep olduğu için de genel sağlığı bozmaktadır.¹⁶

Seks işçiliğinin özellikle Genelevler ve Genel Kadınların Tabii Olacakları Hükümler ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklar Mücadele Tüzüğü'nde ifade edilen hususlara uygun şekilde yürütüldüğünün kamu düzeninin tesisi açısından denetlenmesinde kolluk kuvvetlerinin görevi son derece önemlidir. Bu noktada, emniyet teşkilatının, jandarma kuvvetlerinin ve sahil güvenlik birimlerinin yetkileri önem arz etmektedir. Emniyet kuvvetlerinin vazifeleri ve yetkilerini belirleyen **Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu**'nun¹⁷ 6., 7. ve 8. Maddeleri, seks işçiliğinin yürütüldüğü mekanlar da dahil olmak üzere çeşitli mekan ve işletmelerin denetlenmesi hususunda güvenlik güçlerine yetkiler tanımaktadır.

İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik'in¹⁸ özellikle kayıt dışı seks işçiliği yapılan mekanlara doğrudan etkisi bulunmaktadır. Seks işçiliği kayıt dışı bir şekilde ve mevzuata aykırı şekilde birçok mekanda yapılmaktadır. Seks işçiliğinin, ilgili resmi kurumlardan alınan ruhsatlarla açılan ve faaliyet gösteren işletmelerde de yapıldığına dair çokça tanıklık, rapor ve adli kayıt bulunmaktadır. Özellikle gece kulübü, pavyon ve benzeri eğlence mekanlarının bazılarında seks işçilerinin müşterilerle pazarlık yaptığı veya seks işçiliğine yönelik aracılık yapıldığı bilinmektedir. Bu mekanların denetiminin sağlanması, sıhhi tedbirlerin alınması, izinsiz çalışan veya sıhhi denetimlerden olumsuz sonuç alan işletmelerin kapatılması veya geçici süreyle faaliyetten men edilmesi, bahsi geçen yönetmelik üzerinden ilgili görevliler tarafından gerçekleştirilmektedir.

2003 yılında değiştirilen **Açılması İzne Bağlı Yerlere Uygulanacak İşlemler Hakkında Yönetmelik**¹⁹ de, seks işçilerinin bir kısmının müşteri bulduğu umuma açık eğlence mekanları hakkında önemli kurallar getirmektedir. İlgili yönetmelik, pavyon, bar, gece kulübü ve benzeri mekanlarda çalışan kişilerin cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlara sahip olup olmadıklarının tespiti için resmi hekimden alınacak raporları zorunlu kılarken, idari denetim açısından bu gibi mekanlarda mevzuata aykırı faaliyet gösterilip gösterilmediğinin tespiti için ruhsatlandırma veya faaliyeti durdurma prosedürleri gündeme taşımaktadır.

16 Her iki kanunun uygulanması sonucunda ortaya çıkan olumsuz toplumsal ve ekonomik sonuçlar ile ilgili detaylı bir değerlendirme için bakınız: "Kayıtlı Alanda Kayıtsız Soygun", <http://kirmizisemsiye.org/Dosyalar/KayitsizAlandaKayitliSoygun.pdf>

17 Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2559.pdf>, Erişim Tarihi: 18.05.2017

18 İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/08/20050810-4.htm>, Erişim Tarihi: 18.05.2017

19 Açılması İzne Bağlı Yerlere Uygulanacak İşlemler Hakkında Yönetmelik, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/12/20031221.htm>, Erişim Tarihi: 18.05.2017

Hem İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik hem de Açılması İzne Bağlı Yerlere Uygulanacak İşlemler Hakkında Yönetmelik, kayıt dışı seks işçiliğinin devam ettiği mekanlara ve bu mekanlarda çalışan kişilere mevzuata aykırılığın önüne geçilmesi hususunda birtakım zorunluluklar getirmektedir. Genel sağlığın ve kamu düzeninin tesisi noktasında önem atfedilen bu yönetmeliklerin, kayıt dışı seks işçiliği sektörünün kısıtlanması ve bu mekanlarda çalışan seks işçilerine ek çalışma koşulları zorlukları getirdiği ve seks işçilerini aracılardan tahakkümüne soktuğu aşıkardır. Bu durum ise, seks işçilerinin sağlık durumunun ve halk sağlığının zarar görmesine sebep olmaktadır.

Başta genelevler olmak üzere, seks işçiliği yapılan mekan ve işletmelerin denetimi, ruhsatlandırılması, faaliyet izinlerinin verilmesi veya faaliyetlerine son verilmesi ve benzeri konular dikkate alındığında İl Özel İdaresi Kanunu’nun²⁰, **Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun**²¹, **Belediye Kanunu’nun**²² ve İmar Kanunu’nun²³ da dikkatle değerlendirilmesi gerekmektedir. İlgili mevzuat örnekleri, daha önce detaylandırılan ve seks işçiliğini birincil derecede düzenleyen veya cezalandıran mevzuat örnekleri üzerinden geliştirilmeye gayret edilen düzenleme ve denetim prosedürlerini takip etmektedir.

Seks işçilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı başta olmak üzere genel sağlık hizmetlerine erişimlerini güçlendiren önemli bir etken de sosyal güvencedir. Türkiye’deki seks işçilerinin sadece küçük bir azınlığı yaptıkları seks işçiliği dolayısıyla sigorta kapsamında olmaya hak kazanmıştır. Bu kişiler, **Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nun**²⁴ 4. Maddesi’ne göre Umumi Hıfzısıhha Kanunu’nda belirtilen genel kadınlardır. Diğer bir deyişle, yasal bir şekilde kurulmuş ve denetim altında olan genelevlerde çalışan seks işçisi kadınların ilgili kanunda dile getirilen sigortalı sayılma hakkı bulunmaktadır. İlgili kanun her ne kadar sadece genelevlerde çalışan küçük bir azınlığı kapsıyor olsa da, sosyal güvenceye sahip olunması bakımından ilgili maddenin seks işçileri açısından önemli bir kazanım olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Yine de, seks işçilerinin talebi, kayıt dışı alanda çalışan ve seks işçisi olarak kayıt altına alınmayı kabul eden seks işçilerine de sosyal güvence imkanının yasal olarak sunulmasıdır.

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayan yabancıların Türkiye’de bulunma, ikamet, çalışma veya çeşitli sebeplerden dolayı korunmalarına dair usulleri belirleyen ve kuralları ortaya koyan **Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu**²⁵, mülteci, sığınmacı veya geçici koruma altında bulunan veya insan ticareti mağduru olan kişilerin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına sunulan hizmetlere erişimlerinin sağlanması hususunda maddeler içermektedir. Türkiye’de bulunan ve geçici koruma statüsüne sahip Suriyelileri ilgilendiren kayıt altına alınma, yerleştirilme, ilgili hizmetlerden faydalandırılma ve benzeri bütün hususlar Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun ilgili maddeleri üzerinden uygulanmaktadır.

20 İl Özel İdaresi Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5302.pdf>, Erişim tarihi: 18.05.2017

21 Büyükşehir Belediyesi Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf>, Erişim Tarihi: 18.05.2017

22 Belediye Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>, Erişim Tarihi: 18.05.2017

23 İmar Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3194.pdf>, Erişim Tarihi: 18.05.2017

24 Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5510.pdf>, Erişim Tarihi: 18.05.2017

25 Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_kanun.pdf, Erişim Tarihi: 18.05.2017

Dolayısıyla Kanun, Türkiye’de göç ve mültecilik ile kesişen tüm diğer konuların da temel referans noktasıdır.

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’na dayanılarak çıkarılan, Türkiye’de bulunan Suriyelileri birincil derecede ilgilendiren ve Bakanlar Kurulu kararı sonrası 22 Ekim 2014’te yürürlüğe giren **Geçici Koruma Yönetmeliği**²⁶ de önemli bir diğer referans noktasıdır. Yönetmelik, Türkiye’ye kitlesel şekilde gelen ve acilen uluslararası koruma sağlanması gereken yabancılara ilişkin esasları düzenlemektedir. Uluslararası koruma talepleri bireysel olarak değerlendirmeye alınamayanlara dair esasları düzenleyen yönetmelikte, geçici koruma altında Suriyelilerin kayıt, yönlendirme, geçici barınma merkezlerindeki işlemler, geçici barınma merkezleri dışındaki işlemler, hizmetlerden faydalanma, koruma ve destek faaliyetleri ve benzeri işlemlerine dair detaylı bilgiler bulunmaktadır.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, mülteci haklarına dair mihenk taşı niteliğindeki uluslararası sözleşmelerde dile getirilen “non-refoulement” (geri göndermeme) ilkesi bakımından son derece önemlidir. Kanun’un İkinci Bölümü’nde yer alan 4. Madde, “Kanun kapsamındaki hiç kimsenin işkenceye, insanlık dışı veya onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez,” demektir. Ancak, ilgili Kanun’un 54. Maddesi’nin 1. Fıkrası’nın (ç) bendi, “Türkiye’de bulunduğu süre zarfında geçimini gayrimeşru yollardan sağlayanlar” ile aynı fıkranın (d) bendinde dile getirilen “Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar”ın sınır dışı edilebileceği hükmünü koymuştur. Seks işçiliği yapan kişilerin “gayrimeşru” yollardan kazanç elde ettiği veya “kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı”na zarar verdiği şeklindeki yorumların kamu idaresi açısından genellikle kullanıldığı ve bu yönde Türkiye’ye sığınan kişilerin sınır dışı edildiği veya edilmek istendiği bir gerçeklik olarak karşımızda durmaktadır.

İlgili Kanun’un 54. Maddesi’nin 1. Fıkrası’nda belirtilen kişi veya grupların sınır dışı edilmesi konusunda idarenin verdiği kararlar ile ilgili, ilgili mahkemelere başvurma sürecinin detayları, aynı Kanun’un 53. Maddesi’nde ifade edilmiştir. Buna göre, “Yabancı, yasal temsilcisi veya avukatı sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren 15 gün içerisinde idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararını veren makama da başvurusunu bildirir. Mahkemeye yapılan başvurular 15 gün içerisinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir. Yabancıнын rızası saklı kalmak kaydıyla, dava açma süresi içinde veya yargı yoluna başvurulması halinde, yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancı sınır dışı edilmez.”

2 Ekim 2016’da Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 676 sayılı OHAL Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin²⁷ “Güvenlik İle İlgili Düzenlemeler” başlıklı bölümü, yukarıda dile getirilen ve Türkiye’de bulunan yabancıнын geri gönderilmemesini ilke edinen ve güvence altına alan bazı

26 Geçici Koruma Yönetmeliği, http://www.goc.gov.tr/files/files/03052014_6883.pdf, Erişim Tarihi: 18.05.2017

27 676 Sayılı OHAL Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/10/20161029-5.htm>, Erişim Tarihi: 18.05.2017

maddelerde değişiklik yapmıştır. Bu değişikliğe göre, 54. Madde’nin 2. Fıkrası şu şekilde düzenlenmiştir: “Bu maddenin birinci fıkrasının (b), (d), ve (k) bentleri kapsamında oldukları değerlendirilen uluslararası koruma başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler hakkında uluslararası koruma işlemlerinin her aşamasında sınır dışı etme kararı alınabilir.” İlgili düzenlemeye göre, geri göndermeme ilkesi bahsi geçen bentlerdeki kişiler açısından askıya alınmakta ve sınır dışı etme kararının verilmesi, uygulanması veya karar sonrası mahkeme süreçlerinde uluslararası koruma başvurusu sahipleri veya statü sahipleri geri gönderilebilecektir. Bu durum, daha önce belirtilen hususlar gereği, Türkiye’ye sığınan ve seks işçiliği yaparak hayatlarını idame ettirenleri hedef alabilmektedir.

Seks işçiliği, insan ticareti, çocukların ticari cinsel sömürüsü veya mültecilik konularının ulusal mevzuat örnekleri ile düzenlenmesinde, aynı konular ile ilgili uluslararası sözleşmelerin etkisi büyüktür. Türkiye Cumhuriyeti’nin özellikle insan ticareti, çocukların ticari cinsel sömürüsü ve mülteci hukuku yönünden oluşturduğu mevzuat, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi’nin ilgili sözleşmeleri, sözleşmelere ek protokolleri veya ilgili birimlerinin tavsiye kararları çerçevesinde değerlendirilmiş ve tasarlanmıştır. Bu açıdan, bahsi geçen konuları çevreleyen hukuk metinlerini değerlendirirken uluslararası mevzuat örneklerini de dikkate almak son derece önemlidir.

Birleşmiş Milletler Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme’nin²⁸ 24. Maddesi, bir ülkede yasal olarak ikamet eden mültecilerin, o ülkenin kendi vatandaşlarına sunduğu tüm korunma ve destek hizmetlerinden aynı şekilde faydalanma hakkına sahip olduklarını belirtmektedir. Aynı Sözleşme’nin 33. Maddesi, devletlerin kendi ülkelerinde bulunan mültecileri ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da güvenliği tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına her ne şekilde olursa olsun gönderemeyeceğini (non-refoulement ilkesi) belirtmektedir. Bu Sözleşme’nin ilgili maddeleri, mülteci olup seks işçiliği yapan kişileri de kapsamaktadır.

Birleşmiş Milletler’in çocukların ticari cinsel sömürüsünün ve insan ticaretinin sonlandırılması amacıyla oluşturduğu ve devletler tarafından imzalanıp onaylanan sözleşmelerinin de, seks işçilerinin hizmetlere erişimlerinin ve insan hakları standartlarının iyileştirilmesi konuları değerlendirilirken dikkate alınmasında fayda vardır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Uluslararası Sözleşme’nin²⁹ 34. Maddesi, taraf devletlerin çocukların yasadışı bir cinsel faaliyete girmek üzere kandırılması veya zorlanmasını, çocukların seks endüstrisi ya da diğer yasadışı cinsel faaliyette bulundurulması, çocukların seks endüstrisi ya da diğer yasadışı cinsel faaliyette bulundurulması, çocukların pornografik nitelikli görsellerde ve malzemede kullanılarak sömürülmesini, çocukların pornografik nitelikli görsellerde ve malzemede kullanılarak sömürülmesini önlemek amacıyla ulusal düzeyde ve ikili ile çok taraflı ilişkilerde gerekli her türlü önlemi almasını zorunlu kılmaktadır.

28 Birleşmiş Milletler Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme, <http://www.goc.gov.tr/files/files/multec%C4%B1ler%C4%B1nhukuk%C4%B1statusune%C4%B1l%C4%B1sk%C4%B1nsozlesme.pdf>, Erişim Tarihi: 18.05.2017

29 Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına İlişkin Uluslararası Sözleşme, https://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23e.html, Erişim Tarihi: 18.05.2017

Birleşmiş Milletler’in ilgili sözleşmelerine ek olarak, Türkiye’nin kurucu üyesi olduğu Avrupa Konseyi’nin de hem insan ticareti hem de çocukların ticari cinsel sömürüsü ile etkin bir şekilde mücadele edilmesi amacıyla oluşturduğu ve onayladığı sözleşmeler bulunmaktadır. Çocukların ticari cinsel istismarının önlenmesini ve mağdurların korunmasını ve desteklenmesini amaçlayan 2007 tarihli **Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürüsü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi**³⁵, Avrupa Konseyi’ne üye devletlerin çocukların ticari cinsel istismarı ile etkin bir şekilde mücadele etmesi, mağdurların korunması ve desteklenmesi ve failerin cezalandırılması için oluşturulmuş ve onaylanmıştır. İnsan ticareti ile etkin mücadele kapsamında, Avrupa çapında insan ticareti ile etkin şekilde bir mücadelenin yürütülmesi ve de mağdurların korunması ve desteklenmesi amacıyla **Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi**³⁶ taraf devletler tarafından imzalanmış ve onaylanmıştır.

Seks işçiliğinin Birleşmiş Milletler veya Avrupa Konseyi gibi bölgesel siyasi kuruluşlar bünyesinde herhangi bir eğilim üzerinden tanımlanmadığı bilinmektedir. Tek bir yaklaşım biçiminin olmadığı, bahsi geçen uluslararası siyasi kuruluşların tarafı olan üye devletlerin her birinin farklı hukuki yaklaşımlar üzerinden seks işçiliğini düzenlediğini tespit etmek gerekir. Dolayısıyla, seks işçiliği ile ilgili olarak, insan ticareti veya çocukların ticari cinsel sömürüsü konularında olduğu gibi, yeknesak bir bölgesel veya küresel bir hukuki veya siyasi yaklaşımdan bahsetmek oldukça zordur. Küresel düzeyde incelendiğinde, kimi devletlerin seks işçiliğini – sektördeki üçüncü taraflar da dahil olmak üzere – tümüyle suç olmaktan çıkardığını, kimi devletlerin ise seks işçiliğini kayıt altına almak maksadıyla yasallaştırdığını ve birtakım denetleyici kuralları oluşturduğu tespit edilebilmektedir. Diğer yandan, birçok devlet seks işçiliğini kayıt içi veya kayıt dışı alan ayrımı yaparak kısmen veya tamamen cezalandırmaktadır. Bu bölümün başlangıcında da ilgili mevzuat örneklerine vurgu yapılarak açıklandığı gibi, Türkiye’deki mevzuat ise hem cezalandırıcı, hem yasaklayıcı, hem önleyici hem de yasallaştırıcı ve düzenleyici unsurlar içermektedir.

Her ne kadar küresel veya bölgesel düzeyde, mevzuat temelinde seks işçiliği ile ilgili herhangi bir eğilim olmasa da, Uluslararası Çalışma Örgütü, seks işçiliğini formel ve enformel düzeylerde değerlendirilmesi gereken bir emek alanı olarak tanımlamaktadır.³⁷ Ek olarak, Birleşmiş Milletler AIDS Ortak Programı (UNAIDS), Birleşmiş Milletler Kalkınma Ajansı (UNDP), Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) ve Dünya Sağlık Örgütü’nün (WHO) seks işçiliği, HIV, göç ve benzeri konuların kesişim alanlarında yayınladığı detaylı raporlar, seks işçiliğinin suç olmaktan çıkarılması gerektiğini, cezalandırıcı yasaların göçmen seks işçileri dahil olmak üzere bütün seks işçilerinin sağlık hizmetleri başta olmak üzere her alandaki hizmetlere erişimi engellediğini ifade etmektedir.

goc.gov.tr/icerik3/turkiyenin-insan-ticaretiyle-mucadelesi_409_561_563

35 Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürüsü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi, <http://www.sck.gov.tr/usp/Avrupa%20Konseyi%20%C3%87ocuklar%C4%B1n%20Cinsel%20S%C3%B6m%C3%BCr%C3%BC%20ve%20%C4%B0stismara%20Kar%C5%9F%C4%B1%20Korunmas%C4%B1%20S%C3%B6zle%C5%9Fmesi.pdf>, Erişim Tarihi: 18.05.2017

36 Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/04/20160407-16.pdf>, Erişim Tarihi: 18.05.2017

37 HIV ve AIDS Üzerine 200 No’lu ILO Tavsiye Kararı (200 No’lu), http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:R200, Erişim Tarihi: 18.05.2017

ÇALIŞMANIN BULGULARI

A. DEMOGRAFİK BİLGİLER

Türkiye’de yaşayan Suriyeli seks işçilerinin genel sağlık ve insan hakları durumlarının tespitinin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için, alanda görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerinin demografik bilgilerinin doğru bir şekilde incelenmesi son derece önemlidir. Görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerinin seks endüstrisi içerisinde buldukları süre, sektöre giriş sebepleri ve ne zaman girdikleri, cinsiyetleri ve cinsel kimlikleri, çalıştıkları iller ve mekanlar, Suriye’de hangi şehirlerden Türkiye’ye göç ettikleri, seks endüstrisi içerisinde ilişkide oldukları üçüncü tarafların bilgisi, sektörden elde ettikleri kazanç, yaşları, medeni durumları, sahip oldukları çocuk sayısı, geçici koruma statüsüne sahip olup olmadıkları, genel sağlık durumları, alkol ve/veya uyuşturucu madde kullanıp kullanmadıkları ve benzeri birçok bilgi, Suriyeli seks işçilerinin Türkiye’deki genel sağlık ve insan hakları durumlarının etkin bir şekilde değerlendirilmesi açısından önem kazanmaktadır.

Görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerinin, Türkiye’ye gelmeden önce Suriye’de yaşadıkları iller şu şekildedir: Halep (8), İdlib (5), Rakka (3), Lazkiye (2), Hama (2), Humus (2), Deyrizor (1), Şam (1), Kobane (1), Hasiçi (1).

SURİYE’DEKİ ŞEHİR	KAÇ KİŞİ
Halep	8
İdlib	5
Rakka	3
Lazkiye	2
Hama	2
Humus	2
Deyrizor	1
Şam	1
Kobane	1
Hasiçi	1
TOPLAM	26

Görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerinin 12’si Türkiye’ye 2013’te, 8’i 2012’de, 4’ü 2014’te, 2’si ise 2015’te geldiklerini ifade etmiştir. Türkiye’de bulunan Suriyeli seks işçilerinin ağırlıklı bir çoğunluğu Türkiye’ye Suriye’de başlayan savaşın ilk iki yılında gelmiştir.

Görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerinin görüşme esnasında yaşadıkları iller şu şekildedir: 12 kişi İstanbul, 4 kişi İzmir, 3 kişi Gaziantep, 2 kişi Ankara’da, 2 kişi Mersin’de, 1 kişi Hatay’da, 1 kişi Adana’da, 1 kişi Bursa’da yaşamaktadır. Çalışma süresince karşılaşılan önemli bilgilerden bir tanesi, Suriyeli seks işçilerinin bir kısmının mobil şekilde başka illere gidip çalıştığıdır. Dolayısıyla, Suriyeli seks işçilerinin hangi şehirlerde yaşadıklarına dair sunulan bilgiler, zaman içerisinde değişiklik gösterebilmektedir.

YAŞADIĞI ŞEHİR	KAÇ KİŞİ
İstanbul	12
İzmir	4
Gaziantep	3
Ankara	2
Mersin	2
Hatay	1
Adana	1
Bursa	1
TOPLAM	26

Görüşme yapılan seks işçilerinin farklı cinsiyetlere ve cinsel kimliklere sahip olmasına özen gösterilmiştir. Kadın, erkek veya trans seks işçileri farklı deneyimler yaşamaktadır. Bu sebeple, Suriyeli seks işçileri ile görüşmeler gerçekleştirilirken, farklı deneyimleri gündeme taşımak önem kazanmaktadır. Bu kapsamda, görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerinin 14’ü kendini trans kadın olarak tanımlarken, 4’ü kendini eşcinsel erkek olarak tanımlamaktadır. Geriye kalan 8 kişi ise kendini natrans kadın seks işçisi olarak tanımlamaktadır.

CİNSİYET	KAÇ KİŞİ
Kadın	22
Trans	14
NaTrans	8
Erkek	4
Eşcinsel	4
TOPLAM	26

Görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerinin yaş dağılımları şu şekildedir: 18 – 25 yaş aralığında 5 kişi; 26 – 30 yaş aralığında 11 kişi; 31 – 40 yaş aralığında 7 kişi ve 41 – 50 yaş aralığında 3 kişi. Bu veriler dikkate alındığında, görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerinin % 61’i 18 – 30 aralığında ve gençtir.

YAŞ ARALIĞI	KAÇ KİŞİ
18 - 25	5
26 - 30	11
31 - 40	7
41 - 50	3
TOPLAM	26

26 Suriyeli seks işçisinin 21'i seks işçiliğini tam zamanlı yaptığını ifade etmiştir. Bu gruptaki seks işçilerinin seks işçiliği dışında başka bir gelir kaynağı bulunmamaktadır. Geriye kalan 5 seks işçisi ise, seks işçiliğini kısmi zamanlı şekilde yaptıklarını ve başka işlerde de çalıştıklarını ifade etmiştir. Bu gruptaki seks işçilerinin yaptıkları işler şu şekildedir: tekstil işçiliği, temizlikçilik, garsonluk - bulaşıkçılık, işportacılık.

Görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerinin seks işçiliği üzerinden elde ettikleri gelir durumu ise şu şekildedir: 7 kişi 500 - 1000 TL aralığında; 7 kişi 1001 - 2000 TL aralığında; 10 kişi 2001 - 3000 TL aralığında; 2 kişi ise 3000 TL'de fazla gelir elde etmektedir.

GELİR ARALIĞI (TL)	KAÇ KİŞİ
500 - 1000	7
1001 - 2000	7
2001 - 3000	10
3000 TL'den fazla	2
TOPLAM	26

Suriyeli seks işçilerinin önemli bir kesiminin araçlar ile çalıştığı dikkate alındığında, görüşme yapılan seks işçilerinin belirttiği gelir aralığının aylık olarak kendi ellerine kalan meblağ olduğunu belirtmek güç olacaktır. Bahsedilen meblağın belirli bir kısmı araçlara aktarılmakta ve seks işçileri sözü edilen meblağın daha düşük bir miktarını kazanmaktadır.

"Ayda ortalama 2500 TL para kazanıyorum. Müşterilerimi abim (soy ilişkisi yok, aracısına 'abi' diyor) buluyor. Ben evde oturuyorum, müşteri geleceği zaman abi beni arıyor, kimin geleceğini ve ne kadar para alacağımı söylüyor. Genelde 50 - 70 TL aralığında para alıyorum. Bu paranın üçte birini abiye vermek zorundayım. Gerisi bana kalıyor. O da makyaj, kuaför, kıyafet gibi masraflara gidiyor. Elime kalan parayla çocuğuma bakıyorum."

Natrans kadın seks işçisi, 37, Hatay

“Bu dükkanda (müşteri bulduğu nargile kafeden bahsediyor) oturuyorum gün boyu. Herkes gelir oturur buraya; ama artık herkes biliyor burada benim çalıştığımı. Dükkan sahibi ile anlaştım, burada bulduğum müşteri başına 35 TL para bırakıyorum mekana. Bir çalışan da İstiklal’e çıkıp müşteri davet ediyor Arapça, gelenle kalıyorum. Günde ortalama 5 kişiyle kalıyorum. 70 TL alıyorum müşteri başına, elime 35 TL kalıyor. Onunla idare ediyorum.”

Natrans kadın seks işçisi, 29, İstanbul

Görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerinin 12’si aracılarla çalıştığını ifade etmiştir. Aracılarla çalışan seks işçilerinin 5’i natrans kadın seks işçisi, 7’si ise trans kadın seks işçisidir. Görüşme yapılan Suriyeli erkek seks işçilerinin hiçbiri aracılarla çalışmamaktadır. Aracılarla çalışan natrans kadın seks işçilerinin tamamının aracısı erkektir. Bu aracılar kimi zaman Suriyeli seks işçilerinin müşteri bulması için kendileri ile anlaşan ve seks işçileri üzerinden gelir elde eden işletme sahipleri olurken, kimi zaman doğrudan Suriyeli seks işçilerine müşteri bulan ve bütün gelirini seks işçileri üzerinden elde eden kişiler olmaktadır. Bu kişiler arasında Suriyeli natrans kadın seks işçilerinin eşleri veya erkek partnerleri de bulunmaktadır.

“Kocamla birlikte çalışıyoruz. O bana müşteri buluyor, ben de onlarla kalıyorum. Günlük kiralık daire kiriliyor kocam, orada kalıyorum müşterilerle. Eve getiremeyiz, çocuklarımıza bulaştıramayız bu lekeyi. 4 çocuğum var; gelen gelir ile onlara ancak bakıyoruz. “

Natrans kadın seks işçisi, 39, İstanbul

Görüşme yapılan trans kadın seks işçilerinin bazılarının aracısı Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı trans kadın seks işçileri iken, bazılarının aracısı ise bu seks işçilerinin müşteri buldukları eğlence mekanlarının sahipleri olmaktadır. Suriyeli trans kadın seks işçileri ile Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı trans kadın seks işçileri arasında sınıf temelli tahakküm ilişkisi de ortaya çıkabilmektedir. Görüşme yapılan Suriyeli trans kadın seks işçilerinin 4’ü Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı trans kadın seks işçilerinin yanında çalışmakta ve onlara gelirlerinin bir kısmını vermektedir.

“Benim patronumun kendisi de trans kadın. Benden büyük. Ankara’ya ilk geldiğimimde, kadın görüntüsünde var olabilmek istedim. Ailemden kaçmışım. Burada tanıştığım bir trans kadın beni sahiplendi. Yanında caddeye çıkmaya başladım. Arabayı o kullanıyor, ben de müşterilerle kalıyorum. Kazandığım paranın yarısını o alıyor. Allah’a şükür kazanıyorum.”

Trans kadın seks işçisi, 23, Ankara

Görüşme yapılan Suriyeli natrans kadın seks işçilerinin tamamının çocuğu bulunmaktadır. 8 Suriyeli natrans kadın seks işçisi arasından en az çocuğa sahip olan kişi 3 çocuk sahibidir. Görüşme yapılan 8 Suriyeli natrans kadın seks işçisinin 4’ünün resmi nikahlı eşi kendisine aracılık etmektedir.

KAÇ KİŞİ	MEDENİ DURUMU	ARACILIK EDEN	AİLE BAŞINA ÇOCUK SAYISI
2 kişi	Evli	Resmi nikahlı eşi	3 çocuk
2 kişi	Evli	Resmi nikahlı eşleri	4 çocuk
3 kişi	Evli	Resmi nikahlı eşi	6 çocuk
1 kişi	Dul	Partneri (erkek arkadaşı)	2 çocuk

Görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerine ucu açık bir şekilde seks endüstrisine neden girdiklerine dair bir soru sorulmuştur. Soru şu şekildedir: “Neden seks işçiliği yapıyorsunuz?” Görüşme yapılan seks işçilerinin sektör ile ilgili bakış açılarının değerlendirilebilmesi ve sektöre giriş noktasındaki motivasyonlarının ölçülebilmesi için ucu açık bırakılan bir soru sorulmuştur.

Görüşme yapılanların soruya verdikleri yanıtlarda, Suriyeli seks işçilerinin seks endüstrisine giriş sebepleri arasındaki farklılık dikkat çekmektedir. Bazı seks işçileri sektöre girmeyi tercih etmediklerini ancak başka aktörler tarafından sektöre girmeye itildiklerini belirtirken, bazıları ise bilinçli bir tercihle - özellikle karşılaştıkları ekonomik sorunlarla baş edebilmek amacıyla - sektöre girdiklerini belirtmiştir. Görüşme yapılan bazı kişilerin hikayeleri, insan ticaretine tekabül eden olaylar örgüsü ile başlamıştır. Bu kişilerin anlatılarında daha sonra sektörde kalmayı “tercih” ettiklerine dair görüşler de bulunmaktadır. Bazı kişiler ise çocuk yaşta zorla başka kişilerle evlendirildiklerini ifade etmiş ve resmi olmayan bu evlilikler sonrasında yaşadıkları olumsuz tecrübeler ile birlikte sektöre girdiklerini ifade etmiştir. Ticari cinsel sömürü mağduru olarak hikayesi başlayan birkaç kişi ise görüşmenin yapıldığı esnada artık bu işin kendi mesleği olduğunu ifade etmiştir.

“Annem hasta, biz de 6 kardeşiz. Babam Suriye’deki savaşta öldü. Başımızda kimse olmadan buralara kadar geldik. Ailenin en büyük erkek evladı benim. Bizim adetlerimizde aileye sahip çıkma görevi en büyük erkek çocuktur. Kardeşlerime ve anneme bakmam lazım.”

Erkek seks işçisi, 24, Ankara

“Devlet bize bakmadı ki bu işi yapmayalım... Türkiye bize kapıyı açtı; ama kapıyı açmakla olmuyor. Eve ekmek girmeli. Girmeyince ne yapayım, mecburen çalışıp çocuklarıma bakıyorum. 3 çocuğum var, kim bakacak onlara?”

Natrans kadın seks işçisi, 40, İzmir

“Ben bu işi Suriye’de de yapıyordum, yeni başlamadım. Benim mesleğim oldu bu 3 seneye yakın süredir. Suriye’de savaş çıkınca burada bu işi yapmaya başladım. Tabii Suriye’de kadın kılığında değildim, feminen bir erkektim. Şimdi kadın olabiliyorum.”

Trans kadın seks işçisi, 27, İstanbul

“Bu işi yapmayı seviyorum aslında. Kolay bir iş değil, zorlukları var. Ama ben yapabiliyorum. İsteyerek girdim bu işe. İyi de para kazanıyorum. Bir sürü Suriyeli açken ben hayatıma devam edebiliyorum.”

Trans kadın seks işçisi, 25, İzmir

“Türkiye’ye ailenin bütün üyeleri ile birlikte geldik. Kamplardan birine yerleştirdiler bizi. İlk başlarda güzeldi, en azından savaş yoktu. Sonra, kamptaki ailelerin genç kızlarını görmeye gelip gidenler oldu Türklere. Aileler parasız olduğu için kızlarını para karşılığında satıyorlardı. Beni 56 yaşında bir adam görmüş, beğenmiş. Beğenmez olaydı, pislik herif. Birkaç bin TL’ye ailem beni ona verdi. Başka bir karısı daha vardı. Yaşlıydı benden. Ben daha 16 yaşındaydım. Şimdi oldum 21. Beni dövüp durdu, kardeşleri benle birlikte olmak istedi. Sesimi çıkardım, dayak yedim. Ailenin kadınları dahil herkes beni dövdü. Mahalleden bir çocuk kaçmama yardımcı oldu, para verdi. Otobüse bindim, büyük şehre geldim. Burada da yeni tanıştığım kişiler bu işi yapmamı önerdiler, ben de başladım.”

Natrans kadın seks işçisi, 21, Adana

“Trans kadın olduğum için, kadın görüntüsünde olmak istediğim için ailem beni hor gördü. Abim çok dövdü beni. Kaçtım, cebimde hiç para olmadan otogara gittim. Otobüse binecek param yoktu ama otobüs muavini ile birlikte oldum. Bir yolunu buldu, beni İzmir’e getirdi. Buradaki diğer trans kadınlarla tanıştım. Duyuyordum birilerinden daha önce. Tanışa tanışa onlarla çalışmaya başladım.”

Trans kadın seks işçisi, 28, İzmir

“Kocam beni zorla bu işe soktu, çok ağladım. İstemedim ama bir yandan da evin geliri yoktu. Çocuklar desen aç. Aldığımız yardımlar yetmiyordu. Kocam şimdi benden uzak, başka memlekete gitti. Bir abim var (aracısına abi diyor), o şimdi müşteri buluyor, ben çalışıyorum. Geçinip gidiyorum.”

Natrans kadın seks işçisi, 37, Hatay

“Suriye’de kocam savaşta öldü. Savaş bizim mahalleye yaklaşınca çocukları alıp kaçmak zorunda kaldım. Yolda, aç – susuz devam etmek o kadar zordu ki. Bizi sınıra taşıyan kaçakçılara para vermek gerekiyordu. Bende para olmadığı için bizi taşıyan iki kişiyle birlikte oldum mecburen. Sonra sınırdan geçerken başkaları ile. Bir süre sonra bu işten para kazanabileceğini anlıyorsun. Çok fazla senin üzerinden para kazanan oluyor aslında. Kaçakçısından, jandarmasına. Şimdi artık kendi başıma çalışıyorum. Para kazanıyorum. Zorluk yaşadım yaşamasına ama hayat böyle bir şey demek ki.”

Natrans kadın seks işçisi, 42, Mersin

Görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerinin önemli bir çoğunluğu kapalı mekanlarda müşteri bulunduğunu ifade etmiştir. Bahsi geçen kapalı mekanlar barlar, pavyonlar, birahaneler, nargile kafelerdir. Bir kısım Suriyeli seks işçisi ise araçların ayarladığı müşteriler ile görüşmelerini seks işçiliği yapmak için kiraladıkları günlük veya uzun süreli evlerde veya otellerde

yapmaktadır. Görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerinin sadece 7’si müşteri bulmak için cadde veya sokaklara çıktığını ifade etmiştir.

26 Suriyeli seks işçisinin 24’ü geçici koruma statüsüne sahiptir. Diğer bir deyişle, 24 Suriyeli seks işçisinin geçici koruma kimlik kartı bulunmaktadır. 2 Suriyeli seks işçisi ise, geçici koruma kimlik kartına sahip değildir. 2 kişiden biri, başına gelen istismar olayı dolayısıyla gerekli yerlere başvurmadığını ve aracısının bunu öğrenmesi halinde şiddet görebileceğini ve dolayısıyla korktuğunu ifade ederken, diğer Suriyeli seks işçisi ise ailesinin ve sürekli görüştüğü kimselerin olmadığını ve dolayısıyla nereye başvurması gerektiğini bilmediğini ifade etmiştir.

Görüşme yapılan 26 Suriyeli seks işçisinin 20’si her gün alkol aldığını ifade etmiştir. Yine 26 Suriyeli seks işçisinin 11’i uyuşturucu madde kullandığını belirtmiştir. Uyuşturucu madde kullanıp kullanmadıklarına dair soru sorulduğunda Suriyeli seks işçileri tedirgin olmuştur. Görüşme yapılan kişilerden 5’i soruya yanıt vermek istememiştir.

“Her gün en az 3 – 4 bira içiyorum. Öyle çıkıyorum caddeye. Tabii, beraber çalıştığım kızlar da her gün daha fazla içki içiyor. Ben de bazen abartıyorum. Ot da kullanıyorum ortamda olduğunda. Kafam iyi oluyor, normalde bana sorun görünen çoğu şeyi sorun görmüyorum o zaman.”

Trans kadın seks işçisi, 27, İstanbul

“Ortama girince alıştım, esrar kullanıyorum. Bir adamı sevmiştim buraya geldiğimde, kendisi de kullanmıyordu başta ama arkadaşları onu alıstırdı. Zaman içinde ben de kullanmaya başladım. Aslında istemiyorum ama bırakmak için de çaba harcayacak gücüm yok sanki.”

Natrans kadın seks işçisi, 42, Mersin

B. SURIYELİ SEKS İŞÇİLERİNİN HİZMETLERE ERİŞİM KONUSUNDAKİ BİLGİ VE FARKINDALIĞI

Bu raporun birincil hedeflerinden bir tanesi, Suriyeli seks işçilerinin temel sağlık hizmetleri ile genel insan hakları durumuna dair sahip oldukları bilgi düzeyinin tespitini yapmaktır. Çalışma yürütücüleri, görüşme yaptıkları Suriyeli seks işçilerine, cinsel sağlık başta olmak üzere genel sağlık durumlarına dair temel bilgiler ile maruz bırakıldıkları hak ihlalleri sonrasında erişebilecekleri mekanizmalara dair sorular sormuştur.

Görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerinin önemli bir kısmı, hem cinsel sağlık başta olmak üzere genel sağlık durumları hem de adalet mekanizmalarına erişim konularında yeterli bilgiye sahip değildir. Bu durum, Suriyeli seks işçilerinin hem çeşitli alanlarda ihtiyacını duydukları hizmetlere erişimlerinin kısıtlı olmasına hem de kırılğan bir nüfus grubu olarak yaşamlarını devam ettirmelerine sebep olmaktadır.

Suriyeli seks işçilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı ile insan hakları durumlarının, seks işçiliği yapmayan Suriyeli nüfusa kıyasla daha kötü olmasına sebep olan çeşitli alanlardaki bilgiye ve hizmetlere erişimlerinin kısıtlı oluşunun birçok sebebi bulunmaktadır. Suriyeli seks işçileri ciddi bir görünmezlik sarmalı içerisinde yaşamaktadır. Gündelik yaşam tecrübeleri görünmezliğe itilen Suriyeli seks işçilerinin maruz bırakıldıkları hak ihlalleri de dolayısıyla görünmez kılınmaktadır. Bilgiye ve hizmetlere erişim ihtiyacı olan Suriyeli seks işçilerinin bu ihtiyaçları, var olan görünmezlik sebebiyle fark edilememektedir. Görünmezliğe ek olarak, birçok Suriyeli seks işçisi, yoğun bir şekilde ayrımcılığa ve şiddete maruz bırakılmaktadır. Ayrımcılık ve şiddet mağduru olan Suriyeli seks işçileri, toplumun çeperlerine itilmektedir. Toplumsal ve ekonomik dışlanma bir yandan yoksulluk ve güvencesizliği beraberinde getirirken, diğer yandan Suriyeli seks işçilerinin ihtiyacını duydukları bilgiye erişimini de sınırlandırmaktadır.

Kayıt dışı alanda seks işçiliği yapmaları ve dolayısıyla yasaklanan ve cezalandırılan bir sektörde bulunmaları ve de geçici koruma altında bulunmaları, T. C. vatandaşı olan seks işçilerine kıyasla daha fazla kriminalize edilmeleri sonucunu beraberinde getirmektedir. Kriminalizasyon ise, Suriyeli seks işçilerinin devlet başta olmak üzere birçok başka kurum ve kuruluştan hizmet almaktan alıkoyabilmektedir. Suçlu oldukları algısı ve kabulü ile baş etmek zorunda olan birçok Suriyeli seks işçisi, kolluk kuvvetlerinin "fuhuşu önleme" niyetli operasyonları sebebiyle de devlete güvenini yitirmektedir. Seks işçiliği yaptıkları için hiçbir şekilde hizmet alamayacaklarına dair yaygın bir kaniya sahip birçok Suriyeli seks işçisi bulunmaktadır.

Birçok Suriyeli seks işçisi, sektörde aracılar ile birlikte çalışmaktadır. Aracıların Suriyeli seks işçileri üzerinde ortaya çıkabilen tahakkümü, bu kişilerin ihtiyacını duydukları bilgiye ve hizmetlere erişimini de engelleyebilmektedir. Ayrımcılığın ve şiddetin failinin bazı durumlarda aracılar da olduğu bilgisinden hareketle, aracılarla çalışmak zorunda kalan birçok Suriyeli seks işçisinin adalet mekanizmalarına veya ihtiyacını duydukları diğer hizmetlere erişiminin aracılara duyulan korku sebebiyle kısıtlandığını söyleyebiliriz.

Birçok Suriyeli seks işçisi, ağır koşullar altında seks işçiliği yapmaktadır. Çoğu durumda T. C. vatandaşı olan seks işçilerine kıyasla daha düşük ücretlerle çalışan birçok Suriyeli seks işçisi, daha fazla müşteriye hizmet sunmak zorunda kalmaktadır. Aracıların ekonomik sömürsünün yüksek olduğu durumlarda ise, birçok Suriyeli seks işçisi, daha uzun süreler boyunca müşterilere hizmet sunmak zorunda kalmaktadır. Yoğun çalışma temposu ve kendilerini çevreleyen sosyoekonomik koşullar sebebiyle birçok Suriyeli seks işçisi ihtiyacını duyduğu hizmetlere erişememektedir.

Suriyeli seks işçilerinin cinsel sağlık başta olmak üzere genel sağlık ve insan hakları durumlarına dair bilgi ve hizmetlere erişiminin sınırlı olmasının en önemli sebeplerinden biri de, bu grubun hassasiyetlerine uygun ihtiyaç analizinin yapılmamış olması ve bu ihtiyaçlar paralelinde programların geliştirilmemiş olmasıdır. Türkiye’de geçici koruma altında bulunan veya bulunmayan Suriyeli seks işçilerinin bilgiye ve hizmetlere erişimlerinin sınırlı olmasının temelinde, bu gruba etkin erişim programlarının olmaması ve bu kişilere ihtiyaçları temelinde hizmetlere yönlendirme politikalarının geliştirilmemiş olmasıdır. Sadece kamu kurum ve kuruluşlarının değil, mülteci ve göç alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının büyük çoğunluğu da bu grubun ihtiyacını duyduğu bilgiye ve hizmetlere erişimleri hususunda bir çalışma yürütmemektedir.

Görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerinin temel cinsel sağlık bilgisi son derece düşüktür. Örneğin, müşterileri ile birlikteliklerinde kondom kullanıp kullanmadıkları sorulduğunda, görüşme yapılan 26 Suriyeli seks işçisinin sadece 8’i sürekli şekilde kondom kullandığını ifade etmiştir. Sürekli şekilde kondom kullandığını ifade eden Suriyeli seks işçilerinin 5’i trans kadın seks işçisi, 3’ü ise erkek seks işçisidir. Natrans kadın seks işçilerinin hiçbiri sürekli şekilde kondom kullandığını belirtmemiştir. Trans kadın seks işçileri ile erkek seks işçilerinin, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlara karşı bir korunma yolu olarak kondom kullanım oranının natrans kadın seks işçilerine oranla daha yüksek olduğu söylenebilir.

Müşterileri ile cinsel birlikteliklerinde kondom kullanan Suriyeli seks işçilerinin sadece 2’si müşterileri dışındaki seks partnerlerinde kondom kullandığını ifade etmiştir. Müşterileri dışındaki seks partnerleri ile birlikteliklerinde neden kondom kullanmadıkları sorulduğunda, görüşülen Suriyeli seks işçilerinin hepsi, “Partnerlerine güvendiklerini” ifade etmiştir. Bu durum, müşterileri ile olan birlikteliklerinde kondom kullansalar dahi, bu gruptan seks işçilerinin cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar konusunda doğru ve tam bilgiye sahip olduklarını göstermektedir.

“Müşterilerimle kondom mutlaka kullanıyorum. Çünkü hasta olmak istemiyorum. Çalışan diğer kızların büyük bir kısmı kondom kullanmıyor, biliyorum. Hastalık kapanlar da var aralarından. Para kazanmak için kendilerine dikkat etmiyorlar.”

Trans kadın seks işçisi, 28, İzmir

“Müşterime kondom takıyorum. Ama erkek arkadaşıma takmıyorum; ne gerek var. Başkaları ile birlikte olmuyor. Hep yanımda zaten. Ona güveniyorum. Herhangi bir hastalığı da yok zaten.”

Erkek seks işçisi, 27, İstanbul

“Kocama (erkek arkadaşını kastediyor) kondom taksam kızar bana. Ona güvenmediğimi düşünür. Kondomla kaldığım için ben bütün müşterilerimle, zaten bana da güveniyor. HIV çıkmaz bizde.”

Trans kadın seks işçisi, 23, Ankara

Müşterileri veya müşterileri dışındaki seks partnerleri ile olan cinsel birlikteliklerinde kondom kullanmayan Suriyeli seks işçileri ise, neden kondom kullanmadıklarını çeşitli sebeplerle açıklamaktadır.

“Bizde et ete değmezse olmaz. Kocama bunu takalım dersem döver beni. Ona hakaret ettiğimi düşünür. Müşteri de istemez ki. Para kazanmam lazım benim.”

Natrans kadın seks işçisi, 39, Gaziantep

“Duymuştum bunu bir yerlerden. Kullanmak istiyorum ama kocam (aracısı aynı zamanda) izin vermez ki. Müşteriler istemiyor genelde. Kocam da müşteri gelmez diye kullanmama izin vermez. O yüzden kullanmıyorum.”

Natrans kadın seks işçisi, 31, İstanbul

“Sevmiyorum takmayı. Zevk almıyorum o zaman. Müşteri de zevk almıyor. Birkaç kere taktım, sonra takmadım. Kaç zamandır da böyle takmadan çalışıyorum; bir şey olmadı hiç. Müşterinin tipine de bakıyorum zaten evine gittiğimde. Telefonda fotoğrafına da bakıyorum. Eğer şüphelendiğim bir durumu varsa kalmıyorum onunla. Kendimi koruyorum bu şekilde.”

Erkek seks işçisi, 29, İstanbul

Görüşme yapılan birçok Suriyeli seks işçisi ise, cinsel yolla bulaşan bir enfeksiyon ile enfekte olduklarında nereden hizmet alacaklarına dair sınırlı bilgiye sahiptir. Görüşme yapılan 26 Suriyeli seks işçisinin 14’ü, herhangi bir sağlık sorununda mahalledeki aile sağlığı merkezlerine gideceklerini ifade etmiştir. Ancak, görüşme yapılanlar, bunu sağlık hizmeti sunan ve bildikleri tek merkez olduğu için söylediklerini ifade etmektedir. Diğer bir deyişle, aile sağlığı merkezlerine başvuracağını söyleyen Suriyeli seks işçileri hangi sağlık sorununda hangi merkeze başvurmaları gerektiğini bilmemektedir. Görüşme yaptığımız 2 Suriyeli seks işçisi ise, aile sağlığı merkezlerinden bahsederken, yaşadıkları mahallede Suriyelilerin hizmet alması için tasarlanmış olan göçmen sağlığı merkezlerinden özellikle bahsetmiştir.

“Mahalledeki herkes oraya gidiyor. Suriyeliler için özel yapmaları güzel, diğer hastanelerde sıra bekliyoruz çok. Burada yine kalabalık var ama en azından bir sorun yaşadığında herkes aynı dili konuşuyor, sorabiliyorsun. Arapça bilen daha fazla kişi var.”

Natrans kadın seks işçisi, 42, Mersin

Görüşme yapılan diğer Suriyeli seks işçileri ise, sorduğumuz soruya, “en yakındaki devlet hastanesi” cevabını vermektedir. Bu hastanelerdeki hangi polikliniğe başvurmaları gerektiğini bilip bilmedikleri sorulduğunda ise, “acil servise” veya “hastanenin danışma merkezine” gidip soracaklarını ifade etmişlerdir.

Cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda test ve danışmanlık hizmeti almak için hangi sağlık merkezlerine gitmeleri gerektiğini bilip bilmedikleri sorulduğunda ise, görüşme yapılan hiçbir Suriyeli seks işçisi anonim HIV testi ve danışmanlığı hizmeti sunan merkezlerden bahsetmemiştir. Görüşme yapılan Suriyeli seks işçileri, bu merkezleri daha önce hiç duymamıştır.

Görüşme yapılan 3 Suriyeli seks işçisi ise, kayıt işlemleri ile ilgili daha önce başvurdukları bir sivil toplum kuruluşunun kendilerini genel kontrol izlemesi yapmak maksadıyla oturdukları mahalleye yakın bir devlet hastanesine yönlendirdiğini ifade etmiştir. Aynı kişiler, bazı sivil toplum kuruluşlarının sağlık konusunda danışmanlık sunduğunu da ifade etmiştir.

"Gittiğimiz merkezde kaydımız yapıldıktan sonra bir hemşireye yönlendirildik. Hemşire bizimle gayet güzel ilgilendi, merak ettiğim sorulara cevap verdi. Ama merkez çok kalabalıktı ve sormak istediğim başka sorular vardı. O sorulara yanıt alamadım. Aslında hastaneler dışında böyle yerlerin olması güzel ama çok yüzyesil ilgilendiler."

Natrans kadın seks işçisi, 40, İzmir

Görüşme yapılan Suriyeli natrans kadın seks işçilerine herhangi bir doğum kontrol yöntemi kullanıp kullanmadıklarına dair bir soru sorulmuştur. 8 natrans kadın seks işçisinin tamamı gebelik önleyici hap kullandığını ifade etmiştir. Bahsi geçen kullanımın etkili olup olmadığı sorulduğunda ise, 8 natrans kadın seks işçisinin 3'ü müşterileri ile olan ilişkilerinden gebe kaldıklarını ve aracılarının bilgisi ve yönlendirmesi ile kürtaj yaptırdıklarını ifade etmiştir. Kürtaj yaptıran 3 natrans kadın seks işçisinden 1'i 2 defa, 1'i 3 defa, diğeri ise 1 defa kürtaj yaptırdığını ifade etmiştir. 8 natrans seks işçisinin 2'si düşük yaptığını ifade etmiştir.

"Hap kullanıyorum, aynı işi yapan başka bir kadından alıyorum. Kendisi de eczaneden alıyor diye biliyorum. Ben gidemem eczaneye, doktora. Korkuyorum. Rezil olurum ortaya çıkarsa."

Natrans kadın seks işçisi, 21, Adana

"Bu hapi kullanıyorum uzun zamandır. Bir ara psikolojim çok bozuldu, düzenli kullanamadım. Kullanmak istemedim. Hamile olduğumu anladım bir gün. Kocam bu hapları kullandığımı biliyor. Hiçbir şekilde hamile kalmam diye düşünüyordu. Ben de öyle düşünüyordum. 3 aya yakın süre hamile çalıştım. Sonra söylemek zorunda kaldım. Kocam çok sinirlendi, hırpaladı beni. Kendimi çok kötü hissettim. Acaba hapi bir ara bıraktığım için mi oldu, yoksa hap zaten işe mi yaramıyordu bilmiyorum. Mecburen bir doktor bulduk. Süresi geçtiği için kürtaj da olmam zordu; ama araya birilerini soktuk. Hemen kürtaj oldum. Zaten çocuğum var, bir de tanımadığım birinden çocuk mu olacak?.. Kürtaj olduktan birkaç gün sonra çalışmaya başladım yine. Mecburum, para kazanmam lazım."

Natrans kadın seks işçisi, 40, İzmir

Neden doğum kontrol yöntemi olarak sadece doğum kontrol hapını kullandıkları sorulan 8 natrans kadın seks işçisinin 8’i de diğer Suriyeli seks işçilerinden duydukları için bu yöntemi kullandığını ifade etmiştir. Spiral veya kondom kullanımı ile diğer doğum kontrol yöntemlerine dair bilgisi sorulan 8 natrans kadın seks işçisinin bunları duymadıkları veya nasıl kullanacaklarını bilmedikleri, bu konuda danışmanlık almadıkları ya da yöntem kullanımına uygun olup olmadığını bilmedikleri görülmüştür.

Suriyeli seks işçilerinin cinsel sağlık başta olmak üzere genel sağlık hizmetlerine dair bilgisi sınırlıdır. Yukarıda dile getirilen sosyoekonomik koşullar ile birlikte değerlendirildiğinde, Suriyeli seks işçilerinin genel Suriyeli nüfusa kıyasla bilgiye ve hizmetlere erişiminin sınırlı olması anlaşılabilir. Sağlık merkezlerine dair bilgisi olan Suriyeli seks işçileri ise, aynı mahallede yaşadıkları kişiler, diğer seks işçileri, aracılar veya bazı sivil toplum kuruluşları üzerinden bu bilgiye erişmektedir. Ancak, erişilen bilgi, hangi sağlık sorunlarına karşı hangi sağlık birimlerine erişileceğine dair değil, bu sağlık birimlerinin varlığına ilişkindir. Sağlık hizmetlerinin varlığından haberdar olan birçok Suriyeli seks işçisinin bu hizmetlere erişimleri ise, ileriki bölümlerde anlatıldığı gibi, birçok sebepten dolayı son derece sınırlıdır.

Suriyeli seks işçilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı ile genel sağlık durumuna ilişkin bilgi düzeyine ek olarak genel insan hakları durumları ile ilgili bilgi düzeyleri sınırlıdır. Özellikle hak ihlalleri sonrasında hangi mekanizmalara başvurmaları gerektiğine dair kendilerine soru sorulan Suriyeli seks işçilerinin çok küçük bir kısmı nereye başvurması gerektiğini bilmekte, önleyici ve koruyucu mekanizmalara dair fikir sunabilmektedir.

Görüşme yapılan 26 Suriyeli seks işçisine herhangi bir şiddet eyleminin mağduru olmaları halinde hangi kurumlara başvurmaları gerektiği sorulduğunda, tamamı polis merkezlerine başvurabileceklerini ifade etmiştir. Ancak, şiddet mağduru olmaları halinde polis merkezlerine gidip gitmeyeceklerini sorduğumuzda, görüşme yapılan 26 Suriyeli seks işçisinin sadece 5’i polis merkezlerine başvuracaklarını ifade etmiştir. Dolayısıyla, Suriyeli seks işçilerinin şiddet sonrası koruyucu mekanizma olarak kolluk kuvvetlerinden haberdar olduğunu ancak kolluk kuvvetlerinden yardım talep etmek istemeyebileceği görülmektedir. Polis merkezlerine neden başvurmak istemedikleri sorulan Suriyeli seks işçileri, birçok sebepten bahsetmiştir: a. Seks işçiliği yaptıkları için deşifre olmak korkusu, b. Daha önce polisle olan iletişimlerinde maruz kaldıklarını belirttikleri kötü muamele ve ayrımcılık, c. Ülkelerine geri gönderilme veya geçici kimlik kartlarının iptal edileceği korkusu, d. Seks işçiliği yaptıklarını veya cinsel kimliklerini bilmeyen ailelerine deşifre olma korkusu, e. Kolluk kuvvetlerine başvursalar bile adaletin tesis edilmeyeceğini düşünmeleri, f. Aracılarının kendilerini engelleyeceği veya kendilerine zarar vereceği düşüncesi, vb.

“Polise gitmem, orda da başıma bir sürü şey gelir. Abim (aracısını kastediyor) beni korur. Polis benim bu işi yaptığımı öğrenirse Suriye’ye geri gönderir. Bizi zaten sevmiyorlar.”

Natrans kadın seks işçisi, 37, Hatay

“En korktuğum şey polise yakalanmak. Kötü davranıyorlar bize. Hakaret ediyorlar. Sürekli ibne diyorlar. Uzun süre karakolda bekletiyorlar. Dayak yesem birinden, polise başvurmam. Arkadaşlarımı ararım, kendi yolumuza bakarız.”

Trans kadın seks işçisi, 27, İstanbul

Görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerinin 4’ü, herhangi bir ayrımcılık veya şiddet eylemi ile karşılaştıklarında daha önce kendilerine hizmet sunmuş olan sivil toplum kuruluşlarına başvuracaklarını ifade etmiştir. Doğrudan kolluk kuvvetlerine veya savcılıklara yapacakları başvurular yerine sivil toplum kuruluşlarına başvuru yapmanın kendileri için daha güven verici olduğunu ifade eden bu kişiler, sivil toplum kuruluşlarının ücretsiz hizmet sunabildiğini ve ekonomik olarak zorlanmayacaklarını ifade etmiştir.

“ASAM var burada. Başıma bir şey gelirse onlara başvururum. Polise güvenmiyorum. ASAM’dakiler az da olsa bizi anlıyor. Yaptığım mesleği bilmiyorlar, kimseye söylemem; ama polis gibi davranmazlar bana.”

Erkek seks işçisi, 24, Ankara

Görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerinin hiçbiri buldukları illerdeki baroların adli yardım bürolarından haberdar değildir. 26 Suriyeli seks işçisinin hiçbirinin bir avukatı bulunmamaktadır. Ek olarak, polis merkezleri, savcılıklar ve bazı sivil toplum kuruluşları dışında adalete erişim mekanizmalarına dair pek bilgileri bulunmamaktadır.

“Dayak yesem nereye gideceğimi biliyorum ama gitmem. Karakola niye gideyim ki? Başıma daha büyük işler gelir, bir daha çalışmam. Bir de avukat için param yok, onlar çok para istiyormuş.”

Trans kadın seks işçisi, 25, İzmir

Görüşme yapılan trans kadın seks işçileri ve natrans kadın seks işçilerine, şiddet mağduru olmaları halinde sığınmaevi gibi mekanizmalara dair bilgi sahibi olup olmadıkları da sorulmuştur. Görüşme yapılan ve İstanbul’da yaşayan 2 trans kadın seks işçisi, İstanbul LGBTİ Dayanışma Derneği’nin öncülüğünde kurulan ve faaliyette olan Trans Evi’nden bahsetmiştir. Geriye kalan seks işçileri, herhangi bir sığınmaevi veya misafirhanenin varlığından haberdar olmadıklarını ifade etmiştir. Görüşme yapılan 8 Suriyeli seks işçisi ise, devletin sığınmaevi gibi imkanlar sunduğuna çok şaşırdığını, daha önce hiç böyle bir şeyi duymadığını ifade etmiştir.

“Burada bir tane misafirhane var Dolapdere’de. Oraya başvururum ihtiyacım olursa. Onun dışında bir yer olduğunu bilmiyordum. Devlet bizim gibilere (transları kastediyor) yer gösterir mi dayaktan korumak için? Türkiye’de bu olmaz sanırım.”

Trans kadın seks işçisi, 29, İstanbul

Görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerinin seks işçiliği yapıyor olmaları veya geçici koruma altında olmaları üzerinden ihtiyacını duydukları hukuki bilgilere erişimleri ise son dere-

ce sınırlıdır. Türkiye’deki seks işçiliği mevzuatı ve mültecilik hukukuna dair neredeyse hiç bilgisi olmayan Suriyeli seks işçilerinin, herhangi bir hak ihlali sonrasında kendi hassasiyetlerine uygun hizmet veren önleyici ve koruyucu mekanizmaların olmaması veya var olan mekanizmalara dair sahip oldukları olumsuz yargılar sebebiyle adalete erişimleri son derece sınırlıdır.

Sağlık başta olmak üzere Suriyeli seks işçilerinin insan hakları dahil olmak üzere genel durumlarının iyileştirilmesi amacıyla sunulan hizmetlerin önemli bir kısmı bu alanda çalışan sivil toplum kuruluşları tarafından sunulmaktadır. Görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerine, bugüne dek herhangi bir sivil toplum kuruluşundan hizmet temin edip etmedikleri sorulduğunda, birçok seks işçisinin bu sivil toplum kuruluşlarına dair bilgi sahibi olmadıkları ortaya çıkmıştır. Geçici kimlik kartı temini süreçlerinde ortaya çıkan bazı süreçler ile bazı temel ihtiyaçların temini dışında bu sivil toplum kuruluşlarına başvurmayan birçok Suriyeli seks işçisi bulunmaktadır.

Görüşme yapılan 26 Suriyeli seks işçisinin 17’si, herhangi bir sivil toplum kuruluşuna dair detaylı bilgiye sahip olmadığını ifade etmiştir. Geriye kalan Suriyeli seks işçileri ise, aracıları, eşleri, akrabaları veya mahallelerindeki diğer Suriyelilerin bilgilendirmesi ile birkaç defa bazı sivil toplum kuruluşlarına başvurduklarını ifade etmiştir. Herhangi bir sivil toplum kuruluşuna başvuran Suriyeli seks işçileri ise, yaptıkları işi kesinlikle gizlediklerini ve bu kurumlara sürekli şekilde başvurmadıklarını ifade etmiştir. Özellikle trans kadın ve erkek seks işçileri, LGBTİ derneklerinin alandaki çalışmalarının görünürlüğünün artması sebebiyle, sivil toplum kuruluşlarının hizmetlerine dair bilgi sahibiyken, natrans kadın seks işçilerinin konuya dair bilgisi son derece sınırlıdır.

“Hiç duymadım. Zaten kaydım da yok. Kimliğim yok. Hiçbir yere gidemiyorum. Böyle bir yere gidersem beni şikayet etmezler mi?”

Erkek seks işçisi, 22, Bursa

“Ben duymadım böyle bir kurumu. Adana’da var mı bilmiyorum. Bir ihtiyacım olduğunda birlikte çalıştığım kişiye söylerim, o halleder. Ne yapıyorlar ki bu derneklerde? Bizim gibilere gelip anlatmıyorlar böyle şeyleri. Ben bilmiyorum hiç ne yaptıklarını.”

Natrans kadın seks işçisi, 21, Adana

C. KAMU KURUM VE KURULUŞLARININ SURİYELİ SEKS İŞÇİLERİNİN İHTİYAÇLARI İLE İLGİLİ BİLGİ VE FARKINDALIĞI

Bu çalışma kapsamında toplamda 47 kamu kurum ve kuruluşu ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerde, görüşülen kamu kurum ve kuruluşunun görev alanı ve hizmet alanlarına paralel olarak kendilerine Suriyeli seks işçilerinin sorunlarının ve ihtiyaçlarının neler olduğuna dair sorular sorulmuştur. Görüşülen kamu kurum ve kuruluşuna, bulunduğu ildeki Suriyeli nüfusun genel durumu, Suriyeli seks işçilerinin sağlık bilgisi ve hizmetlerine erişimleri, adalet mekanizmalarına erişimleri, ihtiyacını duydukları hizmet türleri ve kurum olarak konu ile ilgili çalışma yapılıp yapılmadığına dair birçok soru sorulmuştur.

Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçekleştirilen görüşmeler, görüşülen kurumların önemli bir kısmının bahsi geçen konu hakkında herhangi bir politikaya sahip olmadığını ve Suriyeli seks işçilerinin ihtiyacını duyduğu hizmetlerin neler olduğuna dair detaylı bilgiye sahip olmadığını ortaya koymuştur. Kamu kurum ve kuruluşları, Suriyeli seks işçileri ile ilgili kamu düzeni, genel ahlak ve genel sağlık temellerinde var olan politikaları devam ettirmekte, Suriyeli seks işçilerinin sorunlarına cevaben ihtiyaç temelli politikalar ve uygulamalar konusunda adım atmamaktadır. Bu yaklaşımın önemli bir sebebi, kamu kurum ve kuruluşlarının Suriyeli seks işçilerinin sorunlarını ve ihtiyaçlarını bilmemesidir.

Suriyeli seks işçilerinin sağlık hizmetlerine erişimleri ile ilgili dile getirdikleri sorunlara dair, görüşülen kamu kurum ve kuruluşlarının detaylı bilgisinin olmadığı görülmüştür. Türkiye’de bulunan ve geçici koruma altında olan bütün Suriyelilerin hizmetlerden eşit şekilde faydalanabileceğinin altını çizen kamu kurum ve kuruluşlarından yetkililer, sosyoekonomik koşulların etkisiyle ortaya çıkan görünmez engellere dair herhangi bir politikanın olmadığını teyit etmiştir.

Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin cinsel sağlık ve üreme sağlığı durumlarının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar ile ilgili Sağlık Bakanlığı’na yapmış olduğumuz bilgi edinme başvurusuna, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Göçmen Sağlığı Daire Başkanlığı tarafımızca iletilmek üzere şu yanıtı vermiştir:

Kadın ve Üreme Sağlığı Daire Başkanlığımız tarafından, 25.03.2015 tarih ve 2875 sayılı “Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar” yönergesine uygun olarak, ülkemizde doğurganlık çağındaki kadınlara yönelik verilen kadın ve üreme sağlığı ile ilgili hizmetler geçici koruma altında Suriyeli kadınlara da aynı şekilde verilmektedir. 15-49 yaş kadın izlemi, gebe izlem, lohusa izlem, gebe ve lohusalara ücretsiz demir ve D vitamini desteği yapılmaktadır. İsteyen kadınlara gebeliği önleyici yöntemler hakkında danışmanlık verilmekte ve talep eden kadınlara ücretsiz hap, kondom, aylık enjektabl preparat dağıtılmakta, RİA talep edilmesi durumunda kişi uygulama için uygun sağlık kuruluşuna yönlendirilmektedir. Güvenli Annelik, Aile Planlaması, Cinsel Sağlık, Gebelikte Beslenme ve CYBE konularında eğitim verilmektedir. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) tarafından Bakanlığımızla birlikte çalışılarak hazırlanan ve Arapça çevirisi yapılan 3.000.000 adet Doğum Öncesi Bakım, Doğum Sonu Bakım, Yeni Doğan Bakımı, Gebe Beslenmesi ve CYBE broşür-

lerinin basımı yapılmış ve bölgedeki 10 ilin halk sağlığı müdürlüklerine (nüfuslarına göre) dağılmıştır. 2017 yılında dağıtımı yapılacak Arapça broşür örnekleri hazırlanmış olup, basımı için çalışmalar devam etmektedir.

Ülkemizde bireylerin ayrımcılık ve damgalanmaya uğramalarına engel olmak için HIV enfeksiyonunun bildiriminde hastaların güvenliği ve kişi haklarına zarar verilmemesi esastır. Bu nedenle HIV/AIDS hastalığı sebebiyle sağlık kuruluşlarına başvuran tedavi ve testlerini yaptıran hastalarımızın veya yeni tespit edilen HIV/AIDS hastalığı olan kişilerin kimliği ile ilgili bilgiler kodlanarak bildirilmektedir. Ülkemizde HIV/AIDS hastalığının kontrolüne yönelik yürütülen çalışmaların tamamı ülke genelinde ve tüm bireyleri kapsayacak şekilde yürütülmektedir. Tüm bireyler başvuruları durumunda tanı ve tedavi hizmetlerinden yararlanmaktadır.³⁸

Sağlık Bakanlığı’ndan gelen yanıt, bakanlığın Suriyelilerin cinsel sağlık ve üreme sağlığı durumlarının iyileştirilmesi konusunda ilgili paydaşlarla çalışarak faaliyet yürüttüğünü göstermektedir. Ancak Suriyeli seks işçilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı durumuna dair herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Bu durum, Suriyeli seks işçilerinin sorunlarının görünür olmaması ve dolayısıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından bilinmemesi ile açıklanmalıdır.

“Tüm Suriyeliler geçici kimlik kartına sahip oldukları sürece aile sağlığı merkezimize veya göçmen sağlığı merkezimize başvurabilir. Suriyelilerin ülkemize geldiği ilk dönemden farklı olarak artık birçok Suriyeli rahat bir şekilde bu merkezlere erişebiliyor. Bakanlığımız da birçok koşulu sağlamaya çalışıyor. Bahsettiğiniz grup da bu hizmetlere rahatlıkla erişebilir. Tabii yaptıkları iş dolayısıyla ayrımcılığa maruz kalma durumları olduğu söylenebilir belki. Ama sağlık personelimizin kimseye bu şekilde ayrımcılık yapacağını düşünmüyorum. En fazla kendi toplumlari, akrabaları tarafından bu ayrımcılığı ve dışlanmayı görebilirler. Buna dair de yapılabilecek pek bir şey yok şu an.”

İl Halk Sağlığı Müdürlüğü Yetkilisi

“Bu semtte çok fazla Suriyeli seks işçisi var. Kayıtları olduğu sürece bu merkeze gelip hizmet alabilirler. Alanlar da var, biliyorum. Tabii ki gelene yaptığı işi sormuyoruz ama riskli sağlık durumları var ise, ister istemez mesleğine dair soru soruyoruz. Çünkü yaptığı iş ile ilgili riskler ortaya çıkabilir ve bizim önleyicilik noktasında adım atmamız gerekebilir. İşte kondom kullanması gerektiğini veya üreme sağlığı açısından nelere dikkat etmesi gerektiğini anlatabiliriz. Bu merkez Suriyeliler için tasarlanmış bir merkez ve aslında bu gibi yerlerin olması çok iyi. Ama tabii, muhafazakar bir bölge de olması itibarı ile bu işi yapan kişiler görünür olmak istemeyebilirler. Daha çok özel merkezlere gidiyorlar diye tahmin ediyorum.

Bir hastam var mesela ve hatta onunla ilgili mahallede konuşulanlar da var. Küçük ortamlar bunlar ve herkes kimin ne yaptığını biliyor aslında. Ona kondom

38 T. C. Sağlık Bakanlığı’nın 13.12.2016 tarihinde bilgi edinme başvurumuza verdiği yanıtıdır.

kullanmasını söylemişim bir defasında, doğrudan yaptığı işten bahsetmeyerek. Çünkü bu gruptan kişilere bu şekilde konuşursanız sizi şikayet bile edebiliyorlar. Ama biliyorum bu işi yaptığını. Kocasıyla birlikte bu işin içinde. Sanırım tedirgin oldu, en son geçen ay gelmişti. Bir daha gelmedi."

Göçmen Sağlığı Merkezi Hekimi

Suriyeli seks işçilerinin sağlık bilgisi ve hizmetlerine erişimi ile ilgili görüşülen kamu kurum ve kuruluşlarında yaygın olan yaklaşım, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlara karşı toplumun korunmasına yönelik atılabilecek adımlar üzerinden geliştirilmektedir. Suriyeli seks işçilerinin cinsel sağlık durumunun iyileştirilmesinden çok, toplumun Suriyeli seks işçilerinin "taşıyıcısı" olduğu iddia edilen enfeksiyonlara karşı korunmasına yönelik bir politikanın varlığından söz edilebilir.

"Polisimiz ile sürekli fuhuş operasyonları yapıyoruz. Burada şehirlerarası yollarda çok fazla Suriyeli bu işi yapıyor. Bu da tehlike demek, çünkü hastalık yayıyorlar. Çoğunun kondom kullanmadığını biliyorum. Onlara giden kişilere hastalık yayıyorlar, sonra da onlar ailelerine hastalık yayıyor. O sebeple mutlaka zührevi hastalıklar dispanserine götürüyoruz operasyonlarla gözaltına alınanları."

İl Halk Sağlığı Müdürlüğü Yetkilisi Fuhuşla Mücadele Komisyonu Üyesi

Görüştüğümüz bir halk sağlığı müdürlüğü yetkilisi, kolluk kuvvetlerinin operasyonları dışında Suriyeli seks işçilerinin cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların tespiti ve bu kişilerin danışmanlık dahil çeşitli hizmetlere erişimleri olup olmadığını sorduğumuzda, bu konuda herhangi bir çalışmanın olmadığını ifade etmiştir.

"Kendi vatandaşımız olan fuhuş sektöründeki kişilere de erişemiyoruz aslına bakarsanız. Herhangi bir özel çalışmamız yok. İl sınırları içerisinde çok fazla fuhuş olayı olduğunu takip ediyoruz, çok fazla bu işi yapan kadın var. Bir de sonradan Suriyeliler geldi. Ne kendi vatandaşımız olanlara ne de Suriyelilere yönelik özel bir bilgilendirme çalışması yok. Aslında olsa güzel olur. Genel sağlığın korunması açısından çok önemli olduğunu düşünüyorum."

İl Halk Sağlığı Müdürlüğü Yetkilisi

Suriyeli seks işçilerinin sağlık bilgisine ve hizmetlerine erişimlerinin önündeki engellerin neler olduğunu sorduğumuz bir yetkili ise şunları söylemiştir:

"Çok fazla sorun var. Bakanlığımız bu konuda elinden geldiğinde etkili politikaları geliştirmeye gayret ediyor. Suriyelilerin ülkeye ilk girdiği dönem ile şimdiki dönem aynı değiliz. Kamplarda düzenli aralıklarla gerekli bilgilendirme çalışmaları yapılıyor mesela. Özellikle kadınlara yönelik üreme sağlığı eğitimleri veriliyor. Kampların dışında ise göçmen sağlığı merkezlerini kurduk, daha fazlasının açılması için çalışmalarımız devam ediyor. Bunun gibi aslında birçok konuda ilerleme kaydedildiğini söyleyebiliriz.

Diğer taraftan, bahsettiğiniz grup zor bir grup. Bu grubun sorunlarına dair ayrıca bir çalışma hiç yapılmadı bildiğim kadarı ile. Yapılması da zor zaten çünkü bu grubun tespit edilmesi son derece zor. Tespit etsek bile, Suriyelilerin önemli bir bölümü arasındaki kültürel ve toplumsal açılardan var olan muhafazakarlık gibi etmenler sebebiyle bunu konuşamazsınız bile. Bu işin konuşulmadığı bir ortamda, bu kişilerin bu iş dolayısıyla maruz kalacakları sağlık sorunlarına dair politika geliştirmek de son derece zor. Ek olarak, aslında kimse Suriyeliler arasında bu işin döndüğünü söylemek istemiyor. Özellikle kamu idaresi bu meseleye çekimser yaklaşıyor bence. Bir irade yokken bir çalışma yapılmasını da beklemek doğru olmaz.”

İl Halk Sağlığı Müdürlüğü Yetkilisi

Suriyeli seks işçilerinin özellikle hak ihlallerine maruz bırakılmaları sonrası ihtiyacını duydukları korunma ve destek mekanizmalarına dair kamu kurum ve kuruluşlarının bilgi düzeyi de ne yazık ki düşüktür. Görüştüğümüz birçok kamu kurum ve kuruluşu yetkilisi, özellikle Suriyeli kadınların ve kız çocuklarının toplumsal cinsiyet temelli şiddetin mağduru olduğunu ifade etmiştir. Seks işçisi olmayan önemli bir grup Suriyeli kadın gündelik yaşamları süresince aile içi şiddete veya farklı ortamlarda çeşitli aktörler tarafından şiddete maruz kalmaktadır. Bu konuya dair daha fazla duyarlılık sahibi olduğunu iddia edebileceğimiz kamu kurum ve kuruluşlarının, konu Suriyeli seks işçilerine karşı ayrımcılık ve şiddet olduğunda herhangi bir farkındalıklarının olduğunu belirtmek son derece zordur.

Görüşme yapılan birçok kamu kurum ve kuruluşu yetkilisi, kendi kurumlarına şiddet mağduru Suriyeli kadınların ya çok az başvurduğunu ya da hiç başvurmadığını belirtmiştir. Bu kadınlar arasında ise seks işçiliği yaptığını bildikleri kişiler olmadığını ifade etmiştir. Diğer bir deyişle, birçok kamu kurum ve kuruluşu yetkilisi, şiddet mağduru olan Suriyeli seks işçilerine dair herhangi bir verilerinin olmadığını ifade etmiştir.

“Benim bilgim dahilinde, bize yönlendirilmiş herhangi bir Suriyeli kadın yok bu işi yapan. Gazetelerden çok duyuyoruz aslında bu sektöre itilmiş birçok Suriyeli olduğunu. Ama emniyetten bize yönlendirilmiş bir mağdur olmadı bugüne dek. Bize başvuru yapılmayınca da sorunlarına dair herhangi bir bilgimiz olmuyor.”

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürü

“Fuhuş yapan Suriyelilere yönelik istihbarat aldığımızda mutlaka operasyon yapıyoruz. Bu işin içerisinde çok fazla suç örgütü var. Bu kadınlar mağdur ediliyor. Şiddet gören de var, parasına el konulan da. Konuyla ilgili gerekli işlemleri yapıyoruz ihtiyaç olduğunda.”

İl Emniyet Müdürlüğü Yetkilisi

“Açıkçası bize gelen ülkemizin vatandaşlarına odaklanıyoruz konukevlerimize yerleştirme yaparken. Bakanlığın bu konuda çözüm bulması gerekir; çünkü kendi vatandaşımıza hizmet verirken bile zorlanıyoruz. Konukevlerimizin kapasitesi belli. Bir de Suriyelileri kendi vatandaşlarımızın olduğu bu konukevlerine yerleştirirsek, bir takım huzursuzluklar ortaya çıkabilir. Dolayısıyla, sektörde olsun veya olmasın,

Suriyeli kadınlara dair bir önceleme yapmıyoruz. Tabii, eğer kişi sektördeyse ve Suriyeliyse, iş daha da karmaşık hale geliyor. Çünkü sektörde olan bir kadını konuk evine almak başka zorlukları da beraberinde getirebilir. Kendi vatandaşımız olan ve sektörde olan bir kadını alma noktasında da çekincelerimiz mevcut."

Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğü Yetkilisi

Özellikle il emniyet müdürlüklerinde görev yapan memurlarla yaptığımız görüşmelerde, Suriyelilerin seks işçiliği yaptığını dair çok fazla ihbar aldıklarını ve bu ihbarların gereği olarak ilgili kişiler hakkında işlem yaptıklarına dair bilgi edinilmiştir. Ancak, özellikle şiddet gören Suriyeli seks işçileri ile ilgili ne tür koruyucu veya destekleyici önlemlerin alındığına dair net bilgiye erişilememiştir.

"Bu sektörde bir kadın şiddet görmüşse, adli işlem yapıyoruz. Aynı ülkemiz vatandaşlarına uygulanan sistem uygulanıyor. Herhangi bir özel uygulamamız yoktur."

İl Emniyet Müdürlüğü Yetkilisi

Görüştüğümüz birçok Suriyeli seks işçisinin şiddet sonrasında adalet mekanizmalarına erişimlerinde ciddi zorluklarla karşılaştığını ifade ettiğini dikkate aldığımızda ve T. C. vatan-dışı olan şiddet mağduru seks işçilerinin adalet erişim süreçlerindeki zorlukları düşündüğümüzde, Suriyeli seks işçilerinin şiddet sonrasında yeterince korunduğunu veya desteklendiğini söylemek zorlaşmaktadır. Özellikle görüştüğümüz il emniyet müdürlüğü yetkililerinin şiddet mağduru Suriyeli seks işçilerinin ne tür önlemlerle korunduklarına dair sorduğumuz sorulara verdikleri cevaplardaki muğlaklık, konu ile ilgili olumsuz bir algının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

İl göç idaresi müdürlükleri ile yaptığımız görüşmelerde, Suriyeli seks işçilerine dair ilgili yetkililerin bilgi sahibi olmadıkları veya konu hakkında detaylı bilgi vermek istemediklerine tanık olunmuştur. Görüşme yapılan il göç idaresi müdürlüklerindeki yetkililerin neredeyse hepsi, konu ile ilgili mevzuatın öngördüğü şekilde işlem yaptıklarını ifade etmiştir.

"Fuhuş ile ilgili kayıtlar geldiğinde, emniyet başta olmak üzere ildeki ilgili kurumlarla görüşürüz. Mevzuatın bize emrettiği işlemler oluyor bunlar. Tabii bir de işin ulusal mevzuatta genel sağlık ve kamu düzeni ile ilgili boyutları var. Yani hem geçici koruma altında olmaları üzerinden hem de bu işi yapıyor olmaları üzerinden dikkate almamız gereken hususlar var. Kolluğun yönlendirdiği vakalar ile ilgili kayıtları giriyoruz ve tedbir almaya gayret ediyoruz."

İl Göç İdaresi Müdürlüğü Yetkilisi

İl göç idaresi müdürlüklerindeki yetkililer ile yaptığımız görüşmelerde ortaya çıkan yaklaşım, Suriyelilerin seks işçiliği yapması halinde, ulusal mevzuatın öngördüğü işlemlere tabii tutulacaklarına dairedir. Diğer bir deyişle, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının yaklaşımına son derece benzer bir şekilde, kamu düzeni, genel ahlak ve genel sağlık ile ilgili mevzuatın öngördüğü tedbirler temelinde işlem yapılmaktadır. Suriyeli seks işçilerinin sektörde bulunmaları sebebi ile ihtiyacını duyabilecekleri hizmetlere dair herhangi bir yaklaşım mevcut değildir.

Görüştiğimiz bir vali yardımcısı, Suriyelilere dair kapsamlı hizmetlerin daha geniş ve etkili şekilde sunulmaya başladığını ifade etmiş; ancak Suriyeli seks işçilerine dair herhangi bir çalışmaları olmadığını da vurgulamıştır.

“Suriyeli misafirlerimizi el üstünde tutuyoruz. Onlar bize misafir ve bizim kültürümüzde misafirler başımızın üzerinde yerleri olan kişilerdir. Valiliğimiz de her türlü imkanlarını seferber ederek gerekli çalışmaları yapmaktadır. Bahsettiğiniz kişiler ile ilgili herhangi bir çalışmamız ise yok. Aslında emniyetimiz birtakım işlemleri yapıyor ama tabii bu meselenin çözümünde çok etkili olabildiğini düşünmüyorum. Gerçi bu insanları tanımıyoruz da; yani kimisi belki zorluklarla bu işi yapıyor veya bir sürü ihtiyacı vardır. Valiliğimize bağlı şekilde il müdürlüklerimiz ihtiyaç olduğunda destek oluyordur mutlaka ama özel bir çalışmamız hiç olmadı bu insanlar için. Sorunları nedir, ne isterler, onları nasıl kurtarabiliriz; bu soruların yanıtları bizde ne yazık ki yok.”

Vali Yardımcısı

Çalışma kapsamında görüşme yapılan bir kaymakam ise, idare ettiği ilçe sınırları içerisinde çok yoğun bir Suriyeli nüfusun olduğunu ve zaman zaman kendisine emniyetin yürüttüğü çalışmalar ile ilgili detaylı bilgilerin geldiğini ifade etmiştir. Suriyeli seks işçisi olup çeşitli ihtiyaçlara sahip kişiler olduğunda hangi adımları attıklarını sorduğumuzda, ilgili kaymakamın verdiği cevap şu şekilde olmuştur:

“İlçemiz sınırlarında çok fazla Suriyeli var. Bu kadar Suriyeli olunca, bana da ara sıra fuhuş olaylarına dair bilgi geliyor emniyetimizden. Buralarda çok fazla bar ve kulüpte bu kadınların çalıştırıldığına dair bilgilerimiz mevcut. Oralara operasyonlar yapılıyor ve gerekli işlemler yapılıyor. Bu kadınlardan bize bir talep gelmedi. Ben duymadım, arkadaşlarımıza gelseydi mutlaka bana aktarırlardı. Aktarmadıklarına göre yok. Olsa mutlaka ilgili birimlerimiz aracılığı ile yardımlarımızı sunardık. Valiliğimizin, belediyelerimizin ve birçok sivil toplum kuruluşunun sundukları yardımlar var, onlardan faydalanmaları mümkün olur mutlaka.”

Kaymakam

Görüşme yapılan bir sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfı yetkilisi, kendilerine bugüne dek hiçbir seks işçisinin başvuru yapmadığını ve bu insanların ihtiyaçlarına dair bilgi sahibi olmadıklarını ifade etmiştir. Kendilerine başvuru yapılırsa, başvuru sahibi Suriyeli seks işçisine destek olup olmayacaklarını sorduğumuzda alınan cevap şu şekildedir:

“Bize hiçbir başvuru gelmedi. Gelseydi, müteveli heyetimiz değerlendirirdi. Eğer gerçekten ihtiyaç sahibi ise, müspet karar verilir diye düşünüyorum. Ama tabii iyice incelemek lazım. Bu işi yapan birine yapılacak sosyal yardım gerçekten bu insana mı gidecek diye de düşünmek gerekir. Zor bir konu, bize başvuru yapılmadıkça da değerlendirmemiz çok zor.”

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Yetkilisi

Suriyeli seks işçilerine yönelik sunulabilecek destek hizmetlerinin oluşturulması hususu, ilgili bakanlıkların ve illerdeki uygulayıcıların konuya bakış açıları ölçüsünde gerçekleşmektedir. Suriyeliler arasında yaygın olan seks işçiliği meselesine dair görünürlüğün artmasından endişe eden birçok kamu kurum ve kuruluşu olduğu bir gerçeklik olarak karşımızda durmaktadır. Konuya dair bir Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü yetkilisinin düşüncesi şu şekildedir:

“Bu meseleye dair politikaların geliştirilmesi için kurumlarımızın korkmaması gerekir. Ama korkuluyor çünkü medyada bu mesele yer aldığı zaman, hükümetimizi eleştirmek üzerinden yer alabiliyor. Böyle olunca da, hizmetlerin oluşturulabilmesi için politikalar geliştirilemiyor, bakanlıklar da çekimser kalıyor. Biz de yerelde uygulayıcılar olarak bakanlığımızdan talimat gelmediği sürece adım atamıyoruz. Atarsak sorun olur. Dolayısıyla hizmetler şu aşamada sunulmuyor. Tüm Suriyelilere sunduğumuz hizmetler devam ediyor ama bahsettiğiniz grubun ihtiyaçlarına dair özel bir çalışmamız mevcut değil.”

Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Yetkilisi

Kamu kurum ve kuruluşları arasında il ve ilçe belediyeleri, Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriyelilere sundukları hizmetlerin boyutu açısından son derece önemlidir. Birçok il ve ilçe belediyesi, Suriyelilerin barınma, yakacak, gıda, giysi, maddi yardım, sağlık hizmetleri ve benzeri birçok yardıma erişebilmesi için önemli hizmetler sunmaktadır.

Görüşme yaptığımız farklı illerden il veya ilçe belediyelerinin yetkilileri, kendi idarelerinde olan il veya ilçelerde Suriyelilerin genel için ciddi hizmetler sunduklarını ve var olan hizmetlerini geliştirmeye gayret ettiklerini belirtmiştir. Ancak aynı belediyeler, Suriyeli seks işçileri hakkında hiçbir fikre sahip olmadıklarını ve bu grup için ne tür hizmetler sunabileceklerini bilmediklerini ifade etmiştir.

“Belediyemizin faaliyetleri çerçevesinde, ilimiz sınırları içerisinde bulunan çadırkentlere destek sunmak dahil olmak üzere, çadırkentler dışındaki Suriyeli vatandaşlarımıza sağlık hizmetinden tutun da sosyal yardımlara kadar birçok destek sunuyoruz. Birimlerimiz, valiliğimizle son derece uyum içerisinde çalışarak gerekli boşlukları doldurmaya gayret ediyor. Ancak, fuhuş sektöründeki kişilerin durumu farklı. Bu grup nasıl yaşar, nerelerde çalışır, buna dair pek bilgimiz yok. En fazla, emniyetimizin çalışmaları söz konusu olursa haberdar olabiliyoruz. Bize onlardan gelen bir başvuru da mevcut değil. En azından ben bilmiyorum.”

Büyükşehir Belediyesi Yetkilisi

“Bu kadınlarımızın ihtiyaçlarına dair bir çalışma yapılması gerektiğini düşünüyorum. Ama böyle bir çalışmayı yapmak için bile başkanımızı ikna etmemiz lazım. Onu da nasıl anlatırız bilmiyorum. Konu hassas olduğu için herkes çekiniyor. Kamuoyuna anlatmamız lazım veya anlatmadan, medyaya yansıtmadan bir çalışma yapmamız lazım. Ama neresinden bakarsanız bakın zor bir iş. Sanırım uzun bir süre bu kişilerin sorunlarını çalışmayacak kurumlar. O yüzden de sorunları nedir, neler yapabiliriz onlar için bilmeyeceğiz gibi.”

İlçe Belediyesi Yetkilisi

Hem adalete erişim noktasında hizmet sunumu gerçekleştirmeleri hem de bu vesileyle kamu görevi ifa etmeleri sebepleriyle illerdeki baroların Suriyeli seks işçilerinin hizmetlere erişimleri konusundaki rolleri son derece önemlidir. Çalışma kapsamında görüşme yapılan birçok baronun kadın hakları, mülteci hakları, çocuk hakları veya insan hakları kurul, komisyon veya merkezlerinden avukatlar, konuya dair diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kıyaslanınca daha fazla bilgiye sahiptir. Sundukları hizmet itibarı ile bugüne dek şiddet mağduru Suriyeli birçok kadına veya cinsel istismar mağduru birçok Suriyeli çocuğa hukuki danışmanlık sunan baroların birimleri, Suriyeliler arasındaki seks işçiliğine dair – yeterli olmasa da - bilgi sahibidir. Baroların özellikle kadın hakları ve çocuk hakları merkezlerinin bugüne dek seks işçiliği ile kesişen vakaları takip ettikleri bilinmektedir.

“Kadın hakları merkezimiz, eşi tarafından şiddet gören ve başkalarına pazarlanan bir kadının dosyasını takip etmektedir. Bu tabii ki kişinin kendi rızası ile dahil olduğu bir sektör değil ve dolayısıyla seks işçiliğinden çok suç kapsamında değerlendirilmelidir. Ama sektördeki kadınların maruz kalabileceği fiillere dair bizlere çok fazla fikir vermektedir. Gördüğümüz, Suriyeli erkeklerin Suriyeli kadınlara ciddi manada şiddet uygulayabildiğidir. Aslında bu ülkemizde de bir sorun ancak Suriyeli kadınların karşısına çıkan ciddi engeller onları haklarını aramaktan vazgeçirebiliyor. Dil engeli, muhafazakar aile değerleri, vs. Eğer fuhuş sektörüne itilmişse, hak ramaktan iki kat fazla vazgeçebiliyor çünkü bu defa üzerindeki baskı daha fazla. Kadın normal koşullarda konuşmıyor, bir de kendi toplumunun gözünde kötü olarak görülen bir sektördeyse hiç konuşmıyor.”

Baro Kadın Hakları Merkezi Yetkilisi

“Adli yardım birimine Suriyeli kadınlardan çok fazla başvuru geliyor. Birçok kadın şiddet mağduru oluyor ve adaleti arayacağı parası yok. Vekalet çıkarması, avukatın ücretini ödemesi, davayı takip etmesi falan gerekiyor. Bir Suriyeli kadın olarak bunları yapmaya karar vermesi bile son derece zorken, bir de o parayı bulması daha da zor. Özellikle aile içi şiddet gören bazı Suriyeli kadınlar, çocuklarını alıp ailelerinin de desteğini alabilirlerse adli yardım bürolarına başvurabiliyor. Mesela bir vakamız vardı ve bu vakada 3 çocuklu bir kadının aracılığını kadının kocası yapıyordu. Kadın birkaç defa o kişiden şiddet görmüştü. Gördüğü şiddetin seviyesi arttığında ailesine mecburen haber vermiş, ailesi de kadına sahip çıkmış. Bu da ilginç aslında çünkü çoğu durumda bu kadınların aileleri sahip çıkmıyor. Namus algısı üzerinden bir de onlar kadınları mağdur ediyor. Ama bu durumda kadına destek olmuşlar ve bir gün abisiyle bu kadın ofisimize geldi. Hala destek sunuyoruz.”

Adli Yardım Bürosu Yetkilisi

D. MÜLTECİ ALANINDA ÇALIŞAN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ SURIYELİ SEKS İŞÇİLERİNİN SORUN VE İHTİYAÇLARI KONUSUNDAKİ BİLGİ VE FARKINDALIĞI

Çalışma kapsamında mülteci alanında çalışan birçok sivil toplum kuruluşu ile görüşülmüştür. Bu görüşmelerin amacı, alanda hizmet sunan veya hizmetlerin artırılması veya kalitesinin iyileştirilmesi amacıyla savunuculuk yapan sivil toplum kuruluşlarının Suriyeli seks işçileri ile ilgili bilgi düzeylerini tespit etmektir.

Mültecilik ve göç alanında çalışan birçok farklı türde hizmet sunan veya alana dair savunuculuk yapan sivil toplum kuruluşu bulunmaktadır. Bu sivil toplum kuruluşlarının bir kısmı doğrudan sığınmacılar ve mülteciler ile ilgili kapsamlı çalışma yürütürken, bir kısmı da farklı tematik alanlara odaklanmaktadır. Bir yandan belirli nüfus gruplarına yönelik hizmet sunan veya bu alandaki kişilerin genel durumunun iyileştirilmesi amacıyla savunuculuk yapan bazı sivil toplum kuruluşları, özellikle 2011 itibarı ile Suriyelilerin yoğun bir dalga halinde Türkiye’ye gelmesiyle birlikte mülteci hakları alanına dair de çalışmalar gerçekleştirmeye başlamıştır. Dolayısıyla, mültecilik ve göç alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının sayısı son 6 yılda hızlı bir artış göstermiştir.

Çalışma süresince görüşme yapılan sivil toplum kuruluşlarının çalışma alanları ve hizmet sundukları gruplar dikkate alındığında, şu şekilde sınıflandırılmaları mümkün olacaktır:

- a.** Türkiye’deki sığınmacı, mülteci ve göçmen hakları ile ilgili çalışan ve Türkiye’nin birçok bölgesinde faaliyet gösterebilecek finansal ve beşeri kapasiteye sahip sivil toplum kuruluşları,
- b.** Türkiye’ye gelen Suriyelilerin kurduğu ve daha çok yerel alanda faaliyet gösteren, finansal ve beşeri kapasitesi diğerlerine kıyasla düşük olan sivil toplum kuruluşları,
- c.** Spesifik tematik alanlarda faaliyet gösteren (kadın hakları, çocuk hakları, LGBTİ hakları, vb.) ve son birkaç yıldır bu tematik alandaki Suriyelilere hizmet vermeye başlayan veya bu alanda savunuculuk yapan sivil toplum kuruluşları.

Daha geniş sığınmacı, mülteci ve göçmen kitlelerine ulaşabilen, Türkiye’nin birçok ilinde çok yönlü hizmet sunan merkezlere sahip olan, finansal ve beşeri kapasitesi yüksek olan sivil toplum kuruluşlarının, Suriyeli seks işçilerine dair bugüne dek özel bir çalışması olmamıştır. Bu gruptan Suriyelilerin ihtiyacını duyduğu hizmetlere dair herhangi bir programa sahip olmayan bu dernekler, son dönemlerde özellikle tematik alanlarda çalışan sivil toplum kuruluşlarının da etkisiyle özellikle LGBTİ sığınmacılar, mülteciler ve geçici koruma altında Suriyelilere dair özel çalışmalar gerçekleştirmeye başlamıştır. Ek olarak, bugüne dek Suriyeli seks işçilerinin ihtiyaçları temelinde özel bir çalışma gerçekleştirilmemiş olsa bile, birçok Suriyeli seks işçisinin bu sivil toplum kuruluşlarından çeşitli alanlarda hizmet aldıkları da bir gerçektir. Yine de, Suriyeli seks işçilerinin alandaki sorunları ve ihtiyaçlarına dair bu sivil toplum kuruluşlarının bilgi düzeyinin yüksek olduğu söylenemez.

“Son dönemlerde özellikle İstanbul’da bulunan LGBTİ dernekleri üzerinden bize yönlendirilen çok fazla LGBTİ bireyin vakası ile ilgileniyoruz. Bu kişiler arasında, özellikle trans kadınlar seks işçiliği yapıyor. Bu kişilerin acil ihtiyaçları arasında barınma ve özellikle sosyal – maddi yardımlar var. Zaman zaman bazı zorluklar

yaşansa da, elimizden geldiğince takibini yapıyoruz bu vakaların. Örneğin acil ihtiyaç bulunuyorsa barınma konusunda, Trans Misafirhanesi’ne yönlendirebiliyoruz. Tabii oranın fiziki kapasitesi de sınırlı ama şu an için başka bir yapabileceğimiz şey mevcut değil. Belki kısa bir süreliğine otel masrafını karşılayabiliyoruz kişinin. Ama bunlar hep geçici çözümler. Kişi trans ise ve seks işçiliği yapıyorsa, işler çok komplike hale gelebiliyor.”

Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği Yetkilisi

Büyükşehirlerin daha kozmopolit sosyal dokusunun olduğu bölgelerde LGBTİ’lerin ve seks işçilerinin görünürlüğüne daha fazla rastlanmaktadır. Bu görünürlük, aynı zamanda sosyal dayanışma ağlarının daha rahat ortaya çıkmasına ve ihtiyaçların daha rahat ifade edilebilmesine vesile olmaktadır. Ancak, Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı ve muhafazakar yapının daha egemen olduğu bölgelerde LGBTİ’ler ve seks işçilerinin görünürlüğü neredeyse hiç mümkün olmamaktadır. Bahsi geçen görünmezlik, Suriyeli seks işçilerinin sivil toplum kuruluşlarına erişmesini engellemekte veya erişiyorsa da yaptığı işten dolayı ortaya çıkan sorun alanlarını ve hizmet ihtiyacını görünmez kılmaktadır.

“Bizim destek ofisimiz İstanbul’un daha muhafazakar bir bölgesinde. Bugüne dek de seks işçiliği yaptığını bildiğimiz birinin bize başvurduğunu hatırlamıyorum. Bunu bize söylemeyen birçok kişi başvurmuştur. Seks işçiliği yapan Suriyeliler deşifre olma korkusu ile bunu diğer Suriyelilerin de başvurduğu bu merkezlerde kolaylıkla açıklamayacaktır. Sivil toplum kuruluşlarının sunduğu hizmetlere bu kişilerin erişimlerini engelleyen toplumsal etmenler o sebeple son derece önemli. Bütün bu etmenler dolayısıyla, Suriyeli seks işçilerinin sorunlarına dair detaylı bir bilgiye sahip olduğumuz söylenemez.”

İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı

Suriye’deki krizden kaçıp Türkiye’ye sığınan Suriyelilerin kurduğu birçok sivil toplum kuruluşu bulunmaktadır. Özellikle Suriyelilerin büyükşehirlerde daha yoğun ve iç içe yaşadığı yerelerde kurulan ve daha çok bir sosyal dayanışma aracı işlevi gören bu sivil toplum kuruluşlarının konuya hakimiyeti alanda oldukları için diğer sivil toplum kuruluşlarına kıyasla daha fazladır. Normal koşullarda, muhafazakar bir toplumsal yapıya sahip olduğu bilinen bölgelerdeki Suriyelilerin biraraya gelip kurduğu bu gibi sivil toplum kuruluşlarının Suriyeli seks işçileri ile ilgili konuşmak istemeyeceği ve konuya dair bilgi sahibi olmadığı düşünülse de, çoğu durumda bu yanlış bir ön kabul olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Bizim derneğin olduğu mahallede neredeyse sadece Suriyeliler yaşıyor. Kapalı bir topluluk buradakiler. Derneğimize gelen birçok kadın var, çocuklarına oyuncak, çocuk bezi, ilaç giysi dağıtıyoruz. Bir de doktorumuz var. Belki görünür değil ama bahsettiğiniz gibi birçok kadın tanıyorum. Yardımcı oluyoruz. Kocasını ölmüş olan var mesela Suriye’de, buraya çocukları ile gelmiş. Parası yok, bu işi yapıyor. Ya da kocası ile bu işi yapıyor. Şiddet görenler oluyor, bizim derneğimiz hem ortalığı yatıştırmak hem de kadını korumak için çalışıyoruz. Zor iş ama elimizden geleni yapıyoruz. Bu mahallede bile böyle kadın var. Mahalleyi dışarıdan gören yok sanır ama var.”

Suriyeli Mültecilerle Dayanışma Derneği

Bahsi geçen sivil toplum kuruluşlarının Suriyeli LGBTİ'ler veya seks işçileri ile ilgili doğrudan bir programı bulunmasa da, alanda çalışan LGBTİ sivil toplum kuruluşlarının etkisiyle bu konuya dair işbirliklerinin arttığını ve daha detaylı tasarlanmış faaliyetlerin süreç içerisinde gerçekleştirilmeye başladığı söylenebilir. Bu rapora temel oluşturan saha çalışması döneminde gerçekleşmemiş olsa da, bu raporun yazımı sürecinde konuyla ilgili birtakım olumlu gelişmelerin gündeme geldiği belirtilmelidir. Örneğin, Humanwire³⁹ adlı bir kolektif insani yardım bağışçıları örgütü, İstanbul'da LGBTİ mültecilerin belirli bir süre barınabileceği bir sığınmaevi açmıştır. Bu sığınmaevine, seks işçiliği yapmakta olan veya yapmış kişilerin de LGBTİ oldukları sürece alınmaları mümkündür. Ek olarak, Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği, İstanbul ve Ankara'daki ofislerinde istihdam edilmek üzere, sadece LGBTİ sığınmacı ve mültecilere yönelik destek sunacak toplamda 4 koruma görevlisini istihdam etmektedir. ORAM International⁴⁰ ile birlikte gerçekleştirilecek bu çalışma kapsamında, seks işçiliği yapan LGBTİ sığınmacıların ve mültecilerin dosyalarının takibi bizzat LGBTİ koruma görevlileri tarafından gerçekleştirilecektir.

Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği, İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi, Mültecilerle Dayanışma Derneği, Hayata Destek Derneği gibi insani yardım programları ve kampanyaları yürüten sivil toplum kuruluşları, alanda faaliyet yürüten LGBTİ sivil toplum kuruluşlarının yıllardır yürüttüğü savunuculuk çalışmalarının sonucunda seks işçiliği de yapan LGBTİ'lere dair acil yardım ihtiyacı ortaya çıktığında veya sorun arz eden alanlarda dair savunuculuk yapılması gerektiğinde çeşitli çalışmalar ile bu sürece destek olan bazı sivil toplum kuruluşlarıdır. Bu gerçeği görmezden gelmeden denilebilir ki, yine de bu sivil toplum kuruluşlarının LGBTİ konusuna dair çalışmaları, Suriyeli seks işçilerinin özgün koşulları, sorunları ve ihtiyaçları temelinde ihtisas sahibi olduğunu göstermemektedir. Bu alana dair detaylı çalışmaların gerçekleştirilmesine ihtiyaç vardır.

Son birkaç yıldır, kadın hakları, LGBTİ hakları veya seks işçileri hakları alanında çalışan ve Suriyeli kadınların, LGBTİ'lerin ve seks işçilerinin alandaki ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik çalışma yapan sivil toplum kuruluşlarının sayısı artış göstermiştir. Özellikle Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun finansal destekleri ile gerçekleştirilen bu çalışmalar, Suriyeli seks işçilerine alanda ulaşmak ve ihtiyaçları duydukları hizmetleri kendilerine sunmak noktasında faydalı olmaktadır.

"Kırmızı Şemsiye, bu rapora konu olan alan çalışmasına ek olarak, 2017 itibarı ile bir yandan daha fazla Suriyeliye ulaşabilmek için sahaya erişim çalışanları aracılığı ile İstanbul ve Mersin'de saha çalışması yürütmektedir. Bu çalışma kapsamında Suriyeli seks işçilerine ulaşılmakta, onlara sağlık başta olmak üzere ihtiyaçları duydukları konular ile ilgili bilgilendirme yapılmakta ve hizmet sunan STK'lara yönlendirme yapılmaktadır. Bir yandan da, bu raporun tanıtımı için İstanbul, Ankara ve İzmir'de 3 ayrı bilgilendirme toplantısı gerçekleştirilecektir. Bu

39 Humanwire ile ilgili detaylı bilgi için bakınız (İngilizce): <https://www.humanwire.org/>, Erişim Tarihi: 10.06.2017

40 ORAM International ile ilgili detaylı bilgi için bakınız (İngilizce): <http://oramrefugee.org/>, Erişim Tarihi: 10.06.2017

toplantılara kamu kurum ve kuruluşları, STK’lar, akademisyenler ve birçok başka paydaş davet edilecektir.”

Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği

“KADAV, bir kadın sivil toplum kuruluşu olarak, Suriyeli natrans ve trans kadın seks işçilerine yönelik bir alan çalışması yürütüyor İstanbul’da. Hem alana erişiyoruz hem de hizmet sunuyoruz. Psikososyal destek, hukuki destek, barınma yardımı gibi yardımlarımız var.”

Kadınlarla Dayanışma Vakfı

Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği ve Kadınlarla Dayanışma Vakfı’nın bizzat Suriyeli seks işçilerine yönelik gerçekleştirdiği çalışmalara ek olarak, odak noktası seks işçiliği olmayan ancak Suriyeli LGBTİ’lere yönelik hizmet sunan veya onlarla ilgili savunuculuk çalışması yapan Kaos GL ve Sosyal Politikalar, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği (SPoD) da bu alanda çalışma yürütmektedir. Her ne kadar seks işçiliği odaklı çalışma yürütmüyor olsalar da, seks işçiliği yapan LGBTİ’ler sözkonusu olduğunda bu sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları önem kazanmaktadır. Kaos GL, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin finansal desteği ile Suriyeli olan ve olmayan Türkiye’deki tüm mülteci ve sığınmacılara yönelik çalışmalar gerçekleştirmektedir. SPoD ise, bizzat Suriyeli LGBTİ’lere yönelik hizmet sunumu gerçekleştirmektedir.

“SPoD olarak Suriyeli LGBTİ’lerin sosyalleşme imkanlarını artırmak, Türkiyeli ve Suriyeli LGBTİ’leri biraraya getirmek, uyum süreçlerinde onlara yardımcı olmak, onlara psikososyal destek sunmak gibi çalışmalar yürütüyoruz. Bugüne dek çok fazla seks işçisi ile karşılaşmadık alanda; ancak olması halinde tabii ki onlara da hizmet sunmak isteriz.”

Sosyal Politikalar, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği

---

**“KİM ANLAR HALİMİZDEN?”:
SURIYELİ SEKS İŞÇİLERİNİN
BİTMİYEN SORUNLARI**

“KİM ANLAR HALİMİZDEN?”: SURIYELİ SEKS İŞÇİLERİNİN BİTMİYEN SORUNLARI

A. HİZMETLERE ERİŞİMDE DAMGALANMA VE AYRIMCILIK

Suriyeli seks işçileri, bir yandan Suriye’den gelmiş olmaları diğer yandan da seks işçiliği yapıyor olmaları üzerinden damgalanma ile karşılaşmaktadır. Bu iki etmene ek olarak, cinsel kimlik, HIV durumu, engellilik, yoksulluk, yalnızlık gibi birçok dinamiğin de etkisi ile Suriyeli seks işçilerinin damgalanma süreçlerine muhatap kalıp toplumun çeperlerine itildiği görülmektedir. Toplumsal ve ekonomik dışlanmayı beraberinde getiren damgalanma, ayrımcı pratikleri doğurmakta ve Suriyeli seks işçilerinin özellikle hizmetlere erişimlerin önünde ciddi engeller oluşturmaktadır.

Suriyeli seks işçileri bir yandan T. C. vatandaşları tarafından ayrımcılığa uğrarken, diğer yandan da diğer Suriyeliler tarafından dışlanmaktadır. Türkiye’ye sığınmak zorunda kalan birçok Suriyelinin seks işçiliği sektöründeki varoluşları, bir yandan yabancı düşmanlığını güçlendirici söylemlerin ve eylemlerin konusu olurken, diğer yandan da diğer Suriyelilerin “ahlak” ve “namus” temelinde geliştirdikleri damgalayıcı ve ötekileştirici tutum ve tavırlara muhatap olmaktadır. Birçok Suriyeli seks işçisi, hem cinsel kimlikleri hem de sektördeki varoluşları sebebi ile Suriyeliler tarafından “ahlaksız” ve “namussuz” olarak nitelendirilirken, diğer taraftan bu durum Suriyelilere yönelik yabancı düşmanlığının en önemli sebebi olarak Suriyeli seks işçilerinin hedef gösterilmesine sebep olmaktadır.

Görüşme yapılan Suriyeli bir esnaf, seks işçiliği yapan Suriyelileri “Suriyelilerin yüz karası” olarak nitelendirirken, onlar yüzünden bütün Suriyelilere yönelik öfkenin arttığını iddia etmiştir.

“Biz savaştan kaçtık. Türkiye sağ olsun bize kapıyı açtı. Bize ekmek verdi, besledi. Allah’a şükür iyiyiz. Ama bazı Suriyeliler buraya gelip fuhuş yapmaya başladı. Namussuzluk yapmaya başladı. Alnımıza leke sürdü. Suriyeli bile demek istemiyorum onlara. Suriye’nin yüz karası onlar. Biz bin bir türlü zorlukla işimizi yaparken, onlar kolay yoldan para bulmanın derdine düştü.”

Suriyeli esnaf, Erkek, Adana

Türkiye’ye sığınan Suriyeliler gibi, T. C. vatandaşı olan birçok kişi de Suriyeli seks işçilerine yönelik düşmanca söylemler içerisine girmektedir. Görüşme yaptığımız birçok kişi, Suriyeliler arasında seks işçiliğinin çok yaygın olduğunu ve ülkeye hastalık getirdiklerini iddia etmiştir. Bu gibi söylemlerin yaygınlığı, Suriyeli seks işçilerine yönelik olumsuz önyargıların ve nefretin artmasına sebep olmaktadır. Damgalayıcı tutum ve tavırlara ek olarak nefret saikli söylemler, bir yandan ayrımcılığı pekiştirirken, diğer yandan şiddeti ortaya çıkarmaktadır.

“Biz otel işletiyoruz. Bu bölgedeki otellere bir bakın, neredeyse hepsinde Suriyeli kadınlar fuhuş yapıyor. Otel olmazsa, günlük kiralık dairelere dadanıyorlar. Müşteriyi alıp geliyorlar. Bizim otele de ilk başlarda çok kişi bu şekilde gelmek istedi. Biz izin vermedik. Burası fuhuş oteli değil çünkü. Diğer oteller ise izin veriyor. Bu insanlar da bu şekilde hastalık yayıyorlar. Hem şehrin görüntüsünü bozdular hem de sağlığını.”

T. C. Vatandaşı Otel İşletmecisi, İstanbul

Görüşme yapılan Suriyeli bir seks işçisi, kendi hakkında işlem yapan bir emniyet görevlisinin kendisine ve gözaltına alınan diğer birkaç Suriyeli seks işçisine hastalık yaydıklarına dair şeyler söylediğini ifade etmiştir. Suriyeli seks işçilerinin kayıt dışı alanda çalışıyor olmaları üzerinden bu gibi söylemlerle hedef alınmaları bir yandan yabancı düşmanlığını körüklerken, diğer yandan Suriyeli seks işçilerine yönelik öfkenin ve nefretin daha belirgin hale gelmesine sebep olmaktadır.

“Polis operasyon yaptı bir gün. Evlerimize baskın yaptı. İki ev çalışıyorduk biz. Patronları gözaltına aldılar, bizi de ifadeye götürdüler. Çok iyi hatırlıyorum, polis birini bize Türkçe ‘hastalıklısınız’ deyip durdu. “Ülkemizi kirlettiniz” gibi şeyler söyledi. Cevap veremeyiz biz onlara, zaten vatandaş değiliz. Başımıza bir sürü şey gelir. Belki geri gönderirler diye korkuyoruz zaten.”

Natrans kadın seks işçisi, 37, Hatay

Görüşme yapılan 14 Suriyeli trans kadın seks işçisinin 9’u, kolluk görevlileriyle karşılaşmalarında ayrımcı muamele ve kötü muamele gördüğünü ifade etmiştir. Trans kimlik, T. C. vatandaşı veya Suriyeli fark etmeksizin, bazı durumlarda daha fazla hak ihlali ve dolayısıyla kırılabilirlik anlamına gelebilmektedir.

“Polis görmek istemiyorum, çok korkuyorum. Hem geri gönderileceğiz diye korkuyorum hem de trans olduğumuz için bizi döveceklerini düşünüyorum. Yol- da çalışırken bir polis arabasının içinden beni çağırdı, ben de gittim mecburen. Türkçe bir şeyler söyledi ve bana tokat attı. Sonra da bağıarak bir şeyler söyledi ve gitti. Birkaç gün caddeye çıkmadım korkudan.”

Trans kadın seks işçisi, 19, İstanbul

“Suriyeli bir eşcinsel erkek arkadaşım ile birlikte yaşıyoruz. O çalışmıyor ama ben müşteri alıyorum. O da bana yardımcı oluyor evde. Bir gün evden dışarı çıktık. Geceydi ve marketten bir şeyler almak için çıkmıştık. Bir polis arabası yanaştı ve kimliklerimize baktı. Ben değil ama arkadaşım biraz Türkçe anlıyor. Gece gece ne yaptığımızı sormuş. Ben konuşmayınca, bana ‘senin dilin yok mu!’ diye bağırdı. Her şeyi arkadaşım tercüme edince anladığım için, geç cevap veriyordum. Diğer polis, ‘Siz nesiniz böyle, top musunuz?’ diye sordu. Kendi aralarında güldüler. Dalga geçtiler. ‘Burada dolaşmayın bir daha’ deyip gittiler. O sebeple gece buralarda pek dolaşamıyoruz. Korkuyoruz polisten.”

Trans kadın seks işçisi, 28, İstanbul

Suriyeli trans kadın seks işçileri, sağlık hizmetlerine erişim süreçlerinde ayrımcı muamele-ye maruz kalabildiklerini ifade etmiştir. Trans oldukları için cinsel kimlik ayrımcılığına uğ-rayabildiklerini ifade eden Suriyeliler, maruz kaldıkları kötü deneyimlerin onların bir daha aynı kurumlara gitmemelerine sebep olduğunu belirtmektedir. Bu durumun, Suriyeli seks işçilerinin sağlık hizmetlerine erişimlerini sınırlandırdığı bir gerçektir.

“Bize insan gözüyle bakmıyor çoğu kişi. Zaten Türkiye’ye yükmüşüz gibi yak-laşan çok görevli oluyor. Yani Türkiye’ye geldik diye bütün sorunlarının sebebi olarak bizi görüyorlar. Bir de trans olduğumuz için ayrıca nefret ediyorlar. Yüzü-müze bakınca onların öfkelerini görebiliyorum artık. Seks işçiliği yaptığımız için de, Türkiye’ye gelip rahatlık içinde bu işi yaptığımızı düşünüyorlar. Yolda geçen vatandaş da bunu düşünebiliyor, kurumlardaki görevliler de. Hizmet alırken gö-rebiliyorsunuz bunu.

İki trans aynı evde yaşıyoruz. Seks işçiliği yapıyoruz. Ev arkadaşımın karnında ağrı vardı, hastaneye gittik. Burası İstanbul, her tarafında olmasa da belli yerler-de yine gidebiliyoruz hastanelere. Küçük şehirlerdeki durum daha kötü kesinlik-le. Trans olduğumuz için gitmeye çekiniyoruz çünkü. Gittiğimiz hastanede kaç saat geçirdik hatırlamıyorum. Sorun aslında Arapça bilen kimsenin olmaması. Yönlendiriyorlar ama derdimizi anlatana kadar çok yoruluyoruz. Arkadaşım da hasta zaten, fazla duramıyor. Doktorlar görüşünce yüzü asıktı mesela ve bakışla-rından bizden pek hoşlanmadığını anladık. Çok sert konuştu, sesini yükseltti bir şeyler anlatırken. Sanki ona yükmüşüz gibiydi. Girdiğimiz koridorlarda herkes bize bakıyordu. Doktor iyi değildi. İnsanlar gülüşüyordu bakışıp ya da bize bakıp garipsiyordu. İnan, arkadaşım daha fazla hasta oldu hastaneye gidince. Allah sağlığını korusun, düşmeyim hastanelere.”

Trans kadın seks işçisi, 33, İstanbul

Suriyeli seks işçilerinin bazıları, kayıt veya diğer işlemleri için il göç idaresi müdürlüklerine başvurduklarında bazı görevliler tarafından ayrımcı ve aşağılayıcı bir tutum ve tavır ile kar-şılaştığını ifade etmiştir. Bu kurumlardaki güvenlik görevlileri ve kayıt işlemi gerçekleştiren bazı kişilerin, başvuruca seslerini yükselttiklerini ve bazılarının bağırdığını belirtmiştir.

“Uzun saatler boyunca kapıda bekledik. Bir sürü insan, yaşlısı çocuğu bekledik yağmur, kar demeden. Kapıdaki güvenlik görevlileri bize kötü davrandı. Türkçe konuşuyorlar, bir şey anlamıyoruz. Anlamadığımız için de bağıryorlardı. İçeri girdik, nereye gideceğimizi sora sora bulmaya çalıştık. Birkaç yerde Arapça ya-zılar vardı ama yetmiyor. Yanlış yere girdik bir – iki kere. Azarlandık. Tipimizi beğenmedikleri için de zaten ayrıca kötü davranıyorlar. Sadece görevliler de değil, Diğer Suriyeliler de kötü bakıyor. Kendimizi kötü hissettik. Oraya gitmek zorundaydık, gittik. Üstelik biz daha erkek görünümündeydik ama feminendik işte. Kimliği olmayan, kaydını yaptırmayan kadın görüntüsündeki translar nasıl gidecek buralara... Gittikleri zaman işkence gibi olur onlara.”

Trans kadın seks işçisi, 26, İstanbul

Suriyeli birçok seks işçisi barınma sorunu yaşamaktadır. Özellikle eşcinsel ve trans kadın Suriyeliler, ev kiralama süreçlerinde ayrımcılıkla karşılaşmaktadır. Cinsel kimlikleri dolayı-

sıyla seks işçiliği yaptıklarına dair oluşan algı sebebiyle birçok eşcinsel ve trans kadın ya ev bulamamakta ya da yüksek bedel ödeyerek ev kiralayabilmektedir. Suriyeli natrans kadın seks işçileri ise, tek başlarına ev kiralamakta sorun yaşadıklarını, bunun da seks işçiliği yaptıkları şüphesi dolayısıyla ortaya çıktığını ifade etmiştir.

“Hep bir arada yaşıyoruz biz, 3 – 4 trans birarada. Hem kişi başına çok para düşmüyor o sebeple hem de güvenli olsun diye. Birbirimizi koruyalım diye. Ama ev ararken çok zorluk yaşıyoruz. Ben mesela tek başıma bir eve çıkmak istesem, zar zor ev bulurum. Bu evi bulurken birkaç ay süründük. Vermiyorlar. ‘Kötü iş’ yapıyorsunuz diyorlar. Vermek için de normal fiyatın üstünü istiyorlar. Mecburen tamam diyoruz. Çok mağduruz.”

Trans kadın seks işçisi, 26, İstanbul

“Tek başına yaşıyorsa bir kadın ev vermiyorlar. Suriyeli bir kadının neden tek başına olduğunu anlamıyor ev sahipleri. Ya fahişedir diyor ya da parasını ödeyemez diyorlar. 42 yaşımdayım, kocam yok, tek başıma çalışıyorum. Nasıl ev bulacağım. Bu işi yaptığımı da söyleyemem ki. Zaten ondan şüpheleniyorlar. Araya birini sokmasam şu an oturduğum evde de oturamazdım. Paranın kokusunu aldıklarında bir de sözü geçen biri olduğunda sıkıntı çıkarmıyorlar. Bir pezevenk var, benle çalışmıyor ama tanıdığı bir ev sahibi vardı. O verdi evi bana. Yoksa aylarca ev bulamazdım.”

Natrans kadın seks işçisi, 42, Mersin

Suriyeli seks işçileri, buldukları mahallelerde son derece görünmez bir şekilde çalışmaya gayret etmektedir. Özellikle, İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya gibi büyükşehirlerin dışında ikamet ediyor ve çalışıyorlarsa, yaptıkları iş sebebiyle hedef haline gelme tehlikesi bulunmaktadır. Seks işçiliği yapıyor olmaları üzerinden ortaya çıkma ihtimali bulunan görünürlük, seks işçilerine yönelik her türlü ayrımcılık ve şiddeti beraberinde getirebilmektedir. Görüşme yapılan bir Suriyeli seks işçisi, uzun süreler kiralık bir evde kalamadığını belirtmektedir. Bunun sebebi olarak ise, süreç içerisinde mahallelinin o evde seks işçiliği yapıyor olduğunu öğrenmesini ve kolluk görevlilerine haber verilmesini göstermektedir.

“Bu şehirde kaç ev değiştirdim, kim bilir... İstanbul gibi büyük bir şehir değil ama yine de bir mahalleden diğerine gitmek zorunda oldum birkaç defa. Eve giren çıkandan komşular şüpheleniyor. Ne kadar dikkat edersek edelim, bir süre sonra göze batıyor. Bir ara mahalledeki marketten alışveriş bile edemez hale gelmiştik, marketteki görevliler bize hiçbir şey satmıyordu. Zaten kısa bir süre sonra o mahalleden ayrıldık.”

Natrans kadın seks işçisi, 39, Gaziantep

Görüşme yapılan bir trans kadın seks işçisi, maddi yardım talebiyle arkadaşlarının yönlendirmesi ile mülteci alanında çalışan bir sivil toplum kuruluşuna başvurduğunu ve bu süreçte birtakım zorluklar yaşadığını ifade etmiştir. Özellikle alanda çalışan sivil toplum kuruluşlarının hizmet merkezlerinin fiziki yapısı, başvuruçuların bir arada ve kalabalık şekilde bulunması ve hizmet elemanlarının cinsel kimlikler noktasındaki hassasiyetinin düşük olması gibi etmenler, bazı seks işçilerinin hizmete erişimlerini engelleyebilmektedir.

"Daha önce giden arkadaşlarım beni yönlendirdi; bir derneğe gittim. Maddi yardıma ihtiyacım vardı, kalacak yerim yoktu. Geçinemiyordum. Ailemle görüşmüyorum. Nereden para bulabilirim. Beni yolladıkları merkez Tarlabası'nın ara sokaklarının birinde. Merkezin önüne geldim, geldiğim an insanlar bana bakmaya başladı. Trans kadın olduğum için garipsediler beni. Merkez çok kalabalıktı, içeri girmek için insanlara resmen yapıyorsun. Önce beni garipseyen insanlar bir yandan da benle dalga geçmeye başladı. Daha fazla ilk başvuru yerinde durursam, sıkıntı çıkabileceğini anladım. Hemen görevlinin yanına gittim, durumumu anlattım. 1 saate yakın süre bekledim. Ne bileyim, cinsel kimliğim farklı diye, beklersem başıma gelecekleri düşünürler diyordum ama pek umursanmadı. Hatta görevli hafiften bana bakıp yanındakilere dönüp güldü. Kötü bir şey bu. Sonra görüştüğüm görevliler iyi insanlardı ama ilk geldiğimde yaşadığım şeyler iyi değil. Bizim gibi insanlara göre yerler değil gibi buralar. Trans kadınlar nasıl gelsin buralara? Sonra zaten gitmedim."

Trans kadın seks işçisi, 29, İstanbul

T. C. vatandaşı olan seks işçileri arasında, Suriyeli seks işçilerine yönelik olumsuz önyargılara ve dışlamaya rastlanabilmektedir. T. C. vatandaşı olan birçok seks işçisi, Suriyeli seks işçilerinin gelmesi ile müşterilerinin azaldığını, Suriyelilerin düşük ücrete çalıştığını ve "piyasayı düşürdüğünü", cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlara karşı korunmadıkları için "hastalık yaydıklarını" iddia etmektedir. Daha çok ekonomik arkaplana sahip olduğu söylenebilecek olan iki grup arasındaki gerginliklerin, Suriyelilere karşı ortaya çıkan yabancı düşmanlığını artırdığını belirtmek gerekmektedir.

"Suriyeliler geldi geleli burası değişti. Eskiden günde en az 5 müşteri alırdım, şimdi alamıyorum. Gelirse ancak 2 müşteri, bazen o da yok. Resmen ekmeğimizle oynadılar. Yetmezmiş gibi bir de ücreti düşürdüler. Müşteri başına en az 100 - 150 TL alırken, onlar en fazla 50 - 70 TL alıyor. Ona giden müşteri de 'sana niye o kadar çok para vereyim' diyor ve bir daha gelmiyor. Temiz de değiller, bir de korunmuyorlar. Hastalık yayıyorlar."

T. C. vatandaşı, Seks işçisi, Gaziantep

"Seks işçiliği yapan Türkler bizi hiç sevmiyor. Polisi arayıp bizi ihbar ediyorlar. Evlerimizi polis basıyor hep onların yüzünden."

Trans kadın seks işçisi, 32, İzmir

Damgalayıcı ve ayrımcı dilin, sadece Suriyeli seks işçilerinin dışından geldiğini ifade etmek son derece zordur. Görüşme yapılan birçok Suriyeli trans seks işçisi, Suriyeli natrans kadın seks işçilerinin kendilerini aşağılayarak konuştuğunu ifade etmiştir. Cinsel kimlikleri dolayısıyla halihazırda ayrımcılık, kötü muamele ve şiddet gören Suriyeli trans kadın seks işçileri, bir yandan da yine kendi toplumlarından olan natrans kadın seks işçileri tarafından dışlanmaktadır.

"Caddede çalışıyorum ve çalıştığım caddede diğer trans kadınlar da var. Hem Türkiyeliler hem de Suriyeliler var. Caddenin biraz aşağısına indim bir gün, müşteri bulabilmek için. 3 kadın bekliyordu ve kendi aralarında Arapça konuşuyor-

lardı. Suriyeli olduklarını anladım. Çok yanaşmak istemedim ama bir tanesi beni gördü ve bana bağırdı, ‘ibne misin sen’ diye. Diğerleri de geldi ve bağırımaya başladı. Oradan gitmemi istediler. Bizi sevmiyorlar. Kadın olarak da görmüyorlar. Alışık değiller bize. Suriye’de de çok görmedikleri için burada da garipsiyorlar ve dışlıyorlar.”

Trans kadın seks işçisi, 33, İstanbul

Suriyeli trans kadın seks işçilerinin Suriyeli natrans kadın seks işçileri tarafından maruz bırakıldığı ayrımcı dil ve damgalamanın bir benzeri, görüşme yapılan Suriyeli erkek bir seks işçisi tarafından dile getirilmiştir.

“Hornet’te müşteri buluyorum. İngilizce ve Arapça konuşarak iletişim kuruyorum. Ama zorluklarla karşılaşıyorum. Profilimde Arapça bilgiler de yazdığı için, sırf Suriyeli olduğumu anladıkları için bana hakaret eden Türkler oluyor. ‘Türkiye’ye niye geldin, göt siktirmeye mi?’ şeklinde bizi küçük düşürücü ifadeler oluyor. Ya da Suriyeli olduğum için bana güvenmeyenler. Bir gün eşcinsel bir Türk bana yazdı, görüşmek istediğini söyledi. Görüşelim dedim ama bir türlü geri dönmedi sonra. Tekrar yazdım, görüşmek isteyip istemediğini sordum. Bin türlü soru sordu, ‘Tek mi yaşıyorsun?’, ‘Sana güvenebilir miyim?’, ‘Temiz misin?’ gibi birçok soru... Böyle şeylerle hep karşılaşıyorum. Suriyeliyim diye hastalık taşıdığımı ya da parasını gasp edeceğimi düşünen insanlar çok. Bizi sevmiyorlar bence.”

Erkek seks işçisi, 22, Bursa

Bir yandan Türkiye’nin birçok yerinde yaygın olan ve Suriyelileri hedef olan yabancı düşmanlığının ve ırkçılığın T. C. vatandaşı olan seks işçileri arasında yaygın olduğunu tespit edilirken, diğer yandan da Suriyeli seks işçileri arasında cinsel kimlik ayrımcılığının yüksek olduğunu görülmektedir. Bu durum, Suriyeli seks işçilerinin seks işçiliği yapıyor olmaları dışında, cinsel kimlikleri ve “yabancı” olmaları üzerinden de çeşitli mağduriyetlerle karşılaştığını gözler önüne sermektedir. Damgalanma ve ayrımcılık, Suriyeli seks işçilerini kesişimsel gerçeklikler üzerinden hedef alabilmektedir.

Suriyeli seks işçilerinin görünür olmaması, kendilerine karşı gelişen hak ihlallerinin de görünürlüğü en alt seviyeye indirmektedir. Görüşme yapılan birçok Suriyeli seks işçisi, maruz bırakıldıkları hak ihlallerinden sınırlı da olsa bahsetmekle birlikte, bir yandan anlattıklarının kendilerine yönelik olumsuz tutum ve tavırları artırmasından endişe etmektedir. Bu sebeple, görüşme yapılan birçok Suriyeli seks işçisi, bir yandan kendilerine karşı ortaya çıkan hak ihlallerinden bahsederken, görüşme esnasında birçok defa bahsi geçen hak ihlallerinin aslında çok da yoğun olmadığını ifade etme gereği duymuştur. Bu durum her ne kadar anlatılanlar hakkında güvenilirlik sorunu çıkarıyor gibi görünse de, aslen Suriyeli seks işçilerinin maruz bırakıldıkları hak ihlallerinin yoğunluğunu, ağırlığını ve bu ihlallerden bahsetmenin bile kendilerinde yeniden mağdur olma endişesini yarattığını gözler önüne sermektedir. Bu endişenin yoğunluğu, birçok Suriyeli seks işçisinin olumsuz deneyimleri hakkındaki bilgi seviyemizin az olmasına sebep olmaktadır. Bu durum ek olarak, farklı türlerdeki ayrımcılık hikayelerinin de görünmezliğe itilmesi sonucunu doğurmaktadır.

B. ŞİDDET

Suriyeli seks işçileri, birçok toplumsal, ekonomik ve kültürel dinamiğin tetiklediği bir şiddet döngüsü içerisinde yaşamaktadır. Diğer bir deyişle şiddet, Suriyeli seks işçileri için gündelik bir mağduriyet pratiği haline gelmiştir.

Birçok Suriyeli seks işçisi, çeşitli sebeplerden dolayı çeşitli türlerde şiddeti deneyimlemektedir. Suriyeli seks işçileri, aşağıdaki etmenler dolayısıyla şiddetin göbeğinde yaşam mücadelesi vermektedir:

- a. Suriyelilere karşı gelişen yabancı düşmanlığı ve/veya ırkçılık
- b. Yaşadıkları ilin, ilçenin veya mahallenin seks işçiliği karşıtı yapısı, muhafazakarlık düzeyi
- c. Seks işçisinin cinsel kimliği
- d. Seks işçisinin aracı ile çalışıp çalışmadığı
- e. Seks işçisinin gelir düzeyi
- f. Seks işçisinin yaşı
- g. Seks işçisinin çalışma mekanı
- h. Seks işçisinin Türkçe bilgi seviyesi
- i. Seks işçisinin temel haklar ve hizmetler ile ilgili bilgi düzeyi
- j. Suriyeli seks işçilerine yönelik hizmet sunucuların tutum ve tavırlarının karakteri
- k. Suriyeli seks işçilerine yönelik kolluk kuvvetlerinin tutum ve tavırlarının karakteri
- l. Suriyeli seks işçilerinin sivil toplum kuruluşlarının sunduğu hizmetlere erişim sağlayıp sağlayamaması

Yukarıdaki listedeki etmenlere ek olarak birçok başka etmen de şiddeti doğuran etmenler olarak bu listeye eklenebilir. Şiddeti ortaya çıkaran etmenlerin fazlalığı ve karmaşık doğası, Suriyeli seks işçilerine karşı şiddetle mücadele ederken birincil seviyede dikkate alınması gereken bir gerçekliktir.

Suriyeli seks işçileri, toplumsal, ekonomik ve kültürel sebeplerden dolayı toplumun çeperlerine itilmiş kırılgan bir toplumsal kesimdir. Damgalanma ve ayrımcılık ile karşılaşan Suriyeli seks işçileri, özellikle nefret saikli şiddet eylemleri ile karşılaşmaktadır. Şiddeti gündelik bir pratik olarak deneyimleyen Suriyeli seks işçileri, şiddetin uygulayıcısı olarak birçok aktör ile karşılaşmaktadır. Bu aktörlerin Suriyeli seks işçilerinin gündelik yaşamları veya çalışma sistemleri içerisindeki konumları, şiddetin yoğunluğu hakkında bize fikir sunmaktadır. Örneğin, eğer bahsi geçen aktör Suriyeli bir seks işçisinin birlikte çalıştığı bir aracı ise, şiddetin sürekliliği, yoğunluğu ve çeşitliliği artabilmektedir.

Görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerinin anlattıkları, kendilerine şiddet uygulayanların araçlar, müşteriler, organize suç grupları/çeteler, kolluk görevlileri ve diğer seks işçileri

olduğunu göstermektedir. Bu çeşitlilik, Suriyeli seks işçilerinin yukarıda bahsedilen etmenlere teması ile birlikte ortaya çıkmaktadır.

Görüşme yaptığımız Suriyeli seks işçilerinin önemli bir kısmı, kendilerine yer temin eden, müşteri bulan ve/veya kendilerini güvenlik risklerine karşı koruduğunu belirttikleri aracılar ile birlikte çalışmaktadır. Aracılar, bazı durumlarda Suriyeli seks işçisinin profesyonel bir şekilde birlikte çalıştığı kişiyken, çoğu durumda Suriyeli seks işçisinin “erkek arkadaşı”, “eşi” veya “akrabası” olabilmektedir. Duygusal bir birlikteliğin aracılık ile birlikte devam ettirilmesi, Suriyeli seks işçilerine karşı farklı türlerde şiddeti de kısır bir döngü halinde ortaya çıkarabilmektedir. Suriyeli veya T. C. vatandaşı erkeklerin Suriyeli natrans kadın veya trans kadın seks işçilerinin “sevgilisi”, “eşi” veya “akrabası” olması, aracılık ilişkisindeki profesyonel sınırları ortadan kaldırıp duygusal şiddet ile birlikte diğer şiddet türlerinin sürekliliğini ve yoğunluğunu pekiştirmektedir. Özellikle birçok Suriyeli seks işçisinin kültürel kodların da etkisi ile erkek olan bir “sevgiliye”, “eşe” veya “akrabaya” karşı ses çıkarması, gördüğü şiddete itiraz etmesi veya bu şiddete karşı hakkını araması son derece zordur. Bu durum, şiddetin bu tür aracılar tarafından Suriyeli seks işçilerine karşı kısır bir döngü halinde bir kontrol mekanizması olarak kullanılması sonucunu doğurmaktadır.

“Bizde günlük bir sınır var, o sınırın altında para kazanınca sorun oluyor. Birkaç boğaza bakıyoruz çünkü. Bir gün çok yorulmuştum, bir de hastaydım zaten. Gece geç saat olduğu için de artık çalışmak istemediğimi söyledim kocama. Birkaç müşteri daha almamı, sonra dinlenmemi söyledi. Bir kere daha çok yorgun olduğumu söylediğimde bana birkaç kere vurdu. Onu da anlıyorum ama ben de hasta ve yorgundum. Çalışamazdım. O da eve ekmek girsin, karnımız doysun istiyor.”

Natrans kadın seks işçisi, 40, İzmir

“Kocam beni çok seviyor. Müşteri buluyor bana ve sürekli yanımda. Ama bazen kıskanıyor. Müşteri ile kalıyorum, biraz uzun zaman geçirdim mi müşteriyle sıkıntı çıkarıyor. Bağırılmaya başlıyor. Birkaç kere de bana tokat attığı oldu, hırpaladı.”

Natrans kadın seks işçisi, 39, İstanbul

“Müşteri bulduğum kafenin sahibinin oğlunu sevmiştim bir ara. Hala da aslında aklım onda. Onunla birlikte çalışmak zor geliyordu. Çalışmak istemediğim zamanlar oluyordu. Gencim, aşk yaşamak istiyorum. Ama olmuyordu, sonuçta o kafeye para bırakmak için orada çalışıyordum. Başlarda sorun olmadı, gezdik, eğlendik. Ama sonra niye çalışmıyorsun demeye başladılar. Aşk yaşarken dayak yedim kendisinden. O yetmezmiş gibi bir de patron da dövdü. Şimdi bir şey yapmıyorlar, çalışıyorum çünkü. Aşk da yok artık ama benle kalmak istediğinde kalıyor. Bir şey diyemiyorum. Hayat çok zor gerçekten. Bize daha zor.”

Natrans kadın seks işçisi, 29, İstanbul

Görüşme yapılan ve aracısının kendisine şiddet uyguladığını belirten seks işçileri, ilk görüşmede aracı şiddetine dair bilgi vermeyi reddetmiştir. Bu gruptan seks işçileri ile ilk temas, aracılarının yanında veya aracılarının aracılığı ile gerçekleşmiştir. Dolayısıyla, aracı

şiddetine dair konuşmaları mümkün olmamıştır. Aracılarının araştırma ekibine güvenmeleri sonrasında ise, bu gruptaki seks işçileri ile bir görüşme daha yapılabilmektedir. Yukarıda bahsi geçen şiddet hikayeleri bu görüşmeler esnasında anlatılmıştır.

Aracılarının kendilerine uyguladıkları şiddete dair konuşan seks işçileri, bu bilginin hiçbir şekilde isimleri veya çalıştıkları mekanların bilgisi verilmeden paylaşılması gerektiğini aktarmıştır. Aracı şiddetine dair konuşan seks işçilerinin bu tedirginliği, aracılarının kendileri hakkındaki şiddet hikayelerini öğrenmeleri halinde kendilerine yeniden şiddet uygulayabilecekleri veya bir daha bu araçlarla çalışamayacakları ve para kazanamayacakları düşüncesi sebebiyledir. Görüldüğü üzere, Suriyeli seks işçilerinin aracıları tarafından uygulanan şiddet hakkındaki deneyimlerinin görünür kılınması son derece zordur.

Natrans kadın seks işçilerinin aracılarından gördükleri şiddet gibi, trans kadın seks işçileri de beraber çalıştıkları araçlardan şiddet görebilmektedir. Cinsel kimlikleri dolayısıyla ailelerinden şiddet gören ve buldukları illerden daha büyük illere giderek kendisi gibi trans kadın olan seks işçileri ile irtibat kuran birçok Suriyeli trans kadın seks işçiliği yapmaya başlamaktadır. Cinsel kimlikleri dolayısıyla aileleri gibi akranlarından veya kendi toplumlarının mensubu diğer Suriyeliler tarafından da dışlanan ve şiddet gören trans kadınlar, seks işçiliği sektöründe çalışıp hayata tutunmaya gayret etmektedir. İmkan olduğunda kendisi gibi Suriyeli olan diğer trans kadınlarla birlikte yaşayıp seks işçiliği yapan bazı trans kadınlar, bazı durumlarda ise T. C. vatandaşı olan trans kadın seks işçilerinin yanında seks işçiliği yapmaktadır. Kendisinden daha iyi ekonomik gelire ve imkanlara sahip T. C. vatandaşı bir trans kadın seks işçisi ile çalışmak, özellikle genç Suriyeli trans kadınların sektörü öğrenme, geçiş süreçlerini tamamlama ve hayata tutunmalarına yönelik kısmi faydalar barındırabilmektedir. Ancak, bazı durumlarda, T. C. vatandaşı olan trans kadın seks işçilerinin de yanlarında çalışan Suriyeli trans kadın seks işçisine şiddet uyguladığı vakalarla da karşılaşılabilir. Suriye’den Türkiye’ye sığınan ve seks işçiliği sektörüne itilen birçok trans kadın seks işçisinin, T. C. vatandaşı olan trans kadın seks işçileri ile olan şiddet temelli temaslarında ciddi sınıfsal örüntülerin olduğu aşikardır.

“Ailemle önce Kilis’e, sonra Gaziantep’e geldik. Benim dışımda 5 kardeşim daha var. 3 erkek, 2 kız. Ben hep feminendim. Kardeşlerim bile benle dalga geçerd. Bir türlü anlaşılamadım onlarla. Görüntü olarak erkek görüntüsündeydim ama ruhum kadındı. Bir gün internet kafeye gittim, internette eşcinsellerin gittiği yerleri araştırdım. Buldum da, birkaç parka gittim. Sonra partner bulma sitelerine girdim. Birileri ile tanıştım. Suriye gibi değildi burası, daha rahat davranabiliyordum ama bu rahatlığım ailemi rahatsız etti. Bizde aile bütün akrabalara denir. Babama ve ağabeylerime benle ilgili kötü sözler söylemişler. Bir gün akşam eve geldiğimde önce iki abim, sonra babam beni çok kötü dövdü. 3 gün eve kapatıldılar. Yemek yedim, su içtim, uyudum. Gün yüzü görmedim. Sonra bir gün evden çıkabildim. Çıktığım gibi otogara gittim. Gittim gitmesine ama param olmadığı için bilet alamadım. Eve de dönemezdim. Bir gün neredeyse otogarda dolandım. Bir otobüs muavininin gözüne çarpmış olacağım ki, beni yanına çağırdı. Şanslıydım, Arapça biliyordu. En azından anlatabiliyordu bir şeyler. Tek başına yaşıyordu, evine gittim. Bir gün onda kaldım. Birkaç kere birlikte olduk. Bana beni Ankara’ya göndereceğini söylüyordu. Bir gün sonra hakikaten Ankara’ya giden

otobüste yer ayırttı bana. Gittim. O yol bana nasıl iyi geldi anlatamam. Özgürlük demekti. Bir daha ailemi görmedim. Beni öldürürler böyle bulsalar.

Şimdi bir trans kadının yanındayım. Evini temizliyorum, yemek yapıyorum. Her işine koşuyorum, bir yandan da çalışmaya başladım. Kadın görüntüsündeyim artık. Daha önce de başkasının yanındaydım. Benim sırtımdan çok para kazandı. Caddeye çıkıyorduk; o arabayı kullanıyordu, müşteriyi ayarlıyordu, ben kalıyordum müşteriyiyle. Paramın neredeyse tamamına el koyuyordu. Nasılsa seni besliyorum gibi şeyler söylüyordu. Ses çıkarmıyordum, ama bir gün artık bana batmaya başladı. 'Ben paramın tamamını sana vermek istemiyorum,' dedim. Bana şiddet uyguladı. Erkek arkadaşı vardı, ona dövdürttü beni. Sonra da yanından ayrıldım zaten."

Trans kadın seks işçisi, 23, Ankara

Bazı Suriyeli seks işçileri ise, müşteri bulmak için düzenli şekilde gittikleri gece kulüpleri, birahaneler veya barların işletmecilerinden şiddet gördüklerini ifade etmiştir.

"Sürekli gittiğimiz bir bar var, birçok Türk trans kadın da geliyor. Eğleniyoruz eğlenmesine ama amacımız müşteri bulmak. Oranın sahipleri de bizi tanıyor tabi. Zaten tanımadan almazlar. Bir tür onlara çalışıyoruz zaten. Patronumuz olmuşlar. Aradıkları gibi gitmen gerekir; saygı duyman gerekir. Bir gün bara geç gittiğim için dayak yedim. Kaç gün yüzümde makyajla dolaştım morluklar görülmeyin diye. İşe de çıkamadım."

Trans kadın seks işçisi, 26, İstanbul

Birçok Suriyeli seks işçisinin müşterileri tarafından şiddet gördüklerine dair anlatımlar da çalışma süresince karşımıza çıkmıştır. Özellikle trans kadın seks işçilerinin müşterileri ile temaslarının şiddet ile yüklü olduğuna dair hikayeler mevcuttur. Görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerinden aracılarda çalışanların müşterilerinden şiddet gördüğüne dair herhangi bir bildirim olmamıştır. Aracıları ile çalışmayan Suriyeli seks işçilerinin ise anlatımlarında çokça müşteri şiddeti hikayesi ortaya çıkmıştır. Bu durum, aracılarda çalışan Suriyeli seks işçilerinin aracılarda tarafından müşteri şiddetine karşı daha fazla korunduğunu gösteren bir işaret olarak algılanmalıdır. Müşteri şiddetini daha az deneyimlediği ortaya çıkan Suriyeli seks işçilerinin aracılarda tarafından uygulanan şiddet ise akıllarda yer etmelidir.

"Caddede çalıştığımız için korunamıyoruz. Suriyeli olduğumuz için bize gelen müşteri de Türk kızlara göre bazen daha fazla olabiliyor. Müşteri sayısı arttıkça şiddet uygulayanın sayısı da artıyor. Suriyeli olduğumuz için nasılsa ses çıkarmayız diye düşünüyor bazı müşteriler. Şiddet uyguluyor, gasp ediyor. Yüzümüze tükürüyor. Arabasıyla yoldan geçerken üzerimize ateş açıyor. Bir sürü şey yaşıyoruz. Polise de gidemiyoruz, korkuyoruz."

Trans kadın seks işçisi, 26, İstanbul

"Diğer kızlarla çalışıyoruz biz. Eve geliyor müşteri. Bazen kızlar salonda oluyor, müşteriyi alan odaya geçiyor. Bir gün bana müşteri geldi, iki kız salondaydı.

Müşteriyi odaya aldım, parasını aldım, kızlara verdim. İçeri geçtim, adam bin türlü şey istedi. Neredeyse yarım saat onunla uğraştım. En son gitmesini istedim. Gitmedi de, parasını istedi. Vermeyeceğimi söyledim, boğazıma sarıldı. Kızlar bir şeylerin yanlış gittiğini anlamış, koşarak odaya geldiler. Adamı yaka - paça dışarı attılar.”

Trans kadın seks işçisi, 33, İstanbul

“Bir müşterim aradı. Daha önce bir kere daha gelmişti. Suriyeli Arap. Eve geldiğinde yanında bir kişi daha vardı. Tek başına geleceğini söylemişti ama 2 kişi geldiler. Niye söylemediğini sordum. Cevap vermedi. Sesimi çıkarmadım, sorun olsun istemedim. Zaten zar zor ev bulmuşum. Ama tedirgin oldum. İkisi ile birlikte oldum mecburen. Diğer gelen yeniden birlikte olmak istedi. İtiraz ettim, itekleyerek beni içeri soktular, yeniden birlikte oldular. Sonra da para vermeden çekip gittiler. Ondan sonra ev değiştirdim zaten. Yerimi bilmesinler diye.”

Natrans kadın seks işçisi, 42, Mersin

“İnternette bulduğum müşterinin evine gittim. Artık gitmiyorum çünkü başıma kötü bir olay geldi. Güvenemiyorum kimseye. Kendi evime alıyorum veya arkadaşımın evine. Bir kişiyle anlaşmıştım, 3 kişi çıktılar karşıma. Çok korktum, üçü de tecavüz etti. Çok alkol almışlardı, ağızları kokuyordu. Para da vermediler. Üzerimde telefonum vardı, onu da aldılar. Gönderdiler beni. Şunu dediklerini hiç unutmuyorum: ‘Polise gidersen yaptığın iş ortaya çıkar. Herkes de ibne olduğunu anlar.’ Gerçekten de polise gidemedim. Annem, kardeşlerim ne der diye korktum.”

Erkek seks işçisi, 24, Ankara

Suriyeli seks işçilerinin şiddet deneyimlerinde karşılarına çıkan birincil fail gruplarından birinin kolluk görevlileri olduğu görülmektedir. Görüşme yapılan birçok Suriyeli seks işçisi, T. C. vatandaşı olmamaları, seks işçiliği yapıyor olmaları veya cinsel kimlikleri dolayısıyla birçok defa kolluk kuvvetleri tarafından şiddete uğradıklarını ifade etmiştir.

“Bir kere polis yakaladı beni, karakola götürdüler. Karakola götürene kadar kahkahaya atıp durdular. Bir tanesi arkada, ikisi önde benle uğraştılar. Çok az Türkçe anlıyorum, o yüzden ne dediklerini bilmiyorum. Belli ki benle dalga geçtiler. Karakola geldiğimizde, arabadan kolumdan sertçe tutarak çekti bir polis. Karakolda saatlerce beklettiler beni. ‘Götveren’ dedi bana birçok polis orda. Gülüp durdular.

Birkaç hafta sonra yine bir araba beni almaya kalktı. Ben de koşarak kaçtım. Yol ortasında inip beni takip ettiler. Beni öldürecekler sandım. İki kişiydiler bu defa ve içlerinden bir polis bir önceki olayda da vardı. Yine küfrettiler. Bir tanesi saçımdan yakaladı, tekme attı sırtıma. Benim ne suçum var? Ekmek derdindeyim, kimse iş vermiyor ki bu işi yapmayım.”

Trans kadın seks işçisi, 29, İstanbul

“Bir gün eve bir polis geldi. Polis olduğunu bilmiyordum. Bu işi yaptığımı öğrenmiş birilerinden. Sivil kıyafetle geldi, müşteri gibi. Yatak odasına aldım, soyunmaya başladı. Belinden silah çıkardı, yatağın kenarına koydu. Çok korktum. Elimle gösterip silah istemediğimi söyledim. Hiçbir şey söylemedi, güldü sadece. Yanına çağırdı, gittim. Yatağa itti ve benle birlikte oldu. Polis olduğunu söyledi. Bana beni koruyacağını, evimi polislerin basamayacağını falan söyledi. O kadar korktum ki, hiçbir şey diyemedim. Zaten dil sorunum var, az Türkçe ile hiçbir şey anlatamıyorum. Para vermedi, gitti. Bir kere daha geldi, yine para vermedi. Karısıymışım gibi davranıyor ama çok sık gelmiyor. Sadece para vermemek için polis olduğunu söyledi. Bana zamanında müşteri bulan abim (eski aracısı) ev değiştirmemiz gerektiğini söyledi. Değiştirdik. Bir daha da görmedim onu. Çocukluğumdan beni böyle adamlarla karşılaşıyorum. Kimseye de gidemiyorum. Polise gidip ne anlatacağım. Bu işi yaptığımı bilirlerse bir daha hiç iş yapamam.”

Natrans kadın seks işçisi, 21, Adana

Kurumsal şiddetin yoğunluğu, Suriyeli seks işçilerinin görünmezliğini daha da artırmaktadır. Kolluk kuvvetlerine yönelik korku, sadece deneyimlenen şiddet dolayısıyla değil, aynı zamanda Suriyeli bazı seks işçilerinin kayıt dışı olmaları veya üçüncü ülkeye yerleştirilmek amacıyla başvuru yapmış olmaları ile de ilgili olabilmektedir. Bütün bu şiddet ve korku, Suriyeli seks işçilerinin görünmezliğini artırırken, diğer yandan da maruz kaldıkları hak ihlallerinin artmasına ve adalet arayışlarına ket vurulmasına sebep olmaktadır.

“Polis görmek istemiyorum. Kayıt olmadım ben, belgem yok. Bu görüntümlerle gidersem bana nasıl davranırlar bilmiyorum. Bir de bu işi yaparken yakalanırsam, beni geri gönderirler. Suriye’de savaş var. IŞİD var, bizim gibileri apartmandan aşağı atıyorlar. Öldürüyorlar kafa kesip. Tecavüz ediyorlar. O yüzden polise yakalanmamam lazım.”

Trans kadın seks işçisi, 27, Gaziantep

“Ben başka bir ülkeye gideceğim. Birleşmiş Milletler’e başvurduğum. Bekliyorum. Beklerken de bu işi yapmam lazım çünkü param yok, geçinemiyorum. Sen bu çalışmayı yapacağını söylediğinde bile biliyorsun kaç defa reddettim. Acaba gazeteci mi, polis mi diye soruşturup durdum. Bu işi yaptığım bilinmemeli, bilinirse polis bunu BM’ye söyler. Ömür boyu buralarda kalmak zorunda kalırım.”

Erkek seks işçisi, 27, İstanbul

Suriyeli seks işçilerine karşı ortaya çıkan sistematik ve sürekli şiddetin örneklerinden biri, 17 Aralık 2016’da İstanbul’daki evinde karnından bıçaklanarak öldürülen Werde’nin hikayesidir. Werde, Suriyeli bir trans kadın seks işçisiydi ve evine gelen ve müşteri olduğu söylenen biri tarafından bıçaklanarak öldürülmüştür. Cinayet sonrası olay yeri ve civarındaki kamera kayıtlarını inceleyen emniyet görevlileri, zanlıyı tespit edememiştir. Arkadaşları, Werde’nin vücudunun tanınmaz halde olduğuna işaret ederek, olaydaki nefret saikine vurgu yapmıştır. T. C. vatandaşı olan trans kadın seks işçilerine yönelik nefret cinayetlerinin mağdurları arasına, ne yazık ki Suriyeli trans kadınlar da katılmıştır. Werde’nin

cenazesi olay sonrası Adli Tıp Kurumu’na kaldırılmış ve olaydan 3 ay sonra kimsesizler mezarlığına defnedilmiştir.

Werde’nin öldürülmesi sonrası Kaos GL’ye konuşan Kadınlarla Dayanışma Vakfı çalışanı Kıvılcım Arat, Suriyelilere karşı geliştirilen göçmen karşıtlığının polis şiddeti ve toplumsal şiddeti nasıl ortaya çıkardığına işaret etmiştir:

“On beşe yakın Suriyeli mülteci seks işçisi trans kadın ile görüşme yaptık. Werde bu kadınlardan bir tanesiydi. Bütün mülteci trans kadınlar iki şeyden şikayetçi: yoğun polis ve toplum şiddeti. Son dönemde sistemde yaşanan bir sorundan dolayı mültecilere belge verilemiyor. Sistem çökmüş durumda. Trans kadınların temel talebi yasal statüye sahip olmak. Werde ile de zaten bu yüzden buluşmuştuk. KADAV olarak hukuki danışmanlık verecektik.

Göçmen trans kadınlar özellikle ‘kırmızılı polis’ diye adlandırdıkları yunus timlerinden şikayetçi. Çok fazla şiddete maruz kaldıklarını anlatıyorlar. Görüşme yaptığım kadınlardan birinin kafasında çatlak vardı, diğerinin gözü mordu mesela... Mülteci trans kadınlar, Türkiyeli trans kadınlardan daha fazla şiddet görüyorlar. Hem göçmen karşıtlığının hem de transfobinin hedefindeler. Yasal statüleri olmadığı sürece bu şiddetin de artacağını söyleyebiliriz. İki kere savunmasız durumdaki trans kadınlar nefret cinayetine varan suçlar silsilesi ile karşı karşıya. Polis de şiddet uyguladığı, fail olduğu için polise gitmek de istemiyorlar haklı olarak.”⁴¹

Türkiye’ye sığınan Suriyeli LGBTİ’lerin maruz kaldıkları şiddetin boyutlarına dair birçok olumsuz örnek ortaya çıkmıştır. Cinsel kimliğinden ötürü seks işçiliği yaptığı düşünülen veya mülteci statüleri dolayısıyla ortaya çıkan kırılmalardan istifade edilen birçok Suriyeli eşcinsel erkek de, Suriyeli trans kadınlar gibi nefret saikli şiddet eylemlerinin mağduru haline getirilmektedir.

Suriyeli eşcinsel erkek Wissam Sankari, homofobik bir nefret cinayetinin mağduru olduğu kadar, Türkiye’de ağır mağduriyetler yaşayan birçok Suriyeli LGBTİ’nin içine hapsedildiği durumu gözler önüne sermiştir. 25 Temmuz 2016’da cesedi İstanbul Yenikapı’da bulunan Wissam Sankari, kendi akranlarını da dehşete düşüren korkunç bir nefret cinayetinin hedefi olmuştur. Cinayetten önce bir grup erkek tarafından kaçırılan ve defalarca tecavüz edilip darp edilen Wissam Sankari’nin son derece kötü koşullarda ve korunmasız bir şekilde hayatına devam ettiğini belirten arkadaşları, Sankari’nin ölü bedeninin tanınmaz halde olduğunu, kafasının kesildiğini ve iç organlarının dışarı çıkmış halde bulunduğunu ifade etmiştir.⁴²

Suriyeli seks işçilerini hedef alan şiddetin faillerinden biri de organize suç gruplarıdır. Kriminalize edilmiş alanlarda ve son derece güvenliksiz koşullarda çalışmak zorunda bırakılan Suriyeli seks işçileri, birçok defa seks işçilerini fiziksel, cinsel ve ekonomik olarak sömürmek isteyen organize suç grupları tarafından da hedef alınmaktadır. Hukuki statüleri dolayısıyla kayıt dışı alanda seks işçiliği yapmak isteyen birçok Suriyeli seks işçisi, organi-

41 Kaos GL, “Suriyeli Trans Kadın İstanbul’da Öldürüldü”, <http://www.kaosgl.org/sayfa.php?id=22666>, Erişim Tarihi: 07.06.2017

42 Kaos GL, “İstanbul’da Suriyeli Eşcinsel Mülteci Öldürüldü”, <http://kaosgl.org/sayfa.php?id=22065>, Erişim Tarihi: 07.06.2017

ze suç gruplarının tehditleri ve sonrasında ortaya çıkan çeşitli türlerdeki şiddet örnekleri ile yıldırılmaktadır. Bazı durumlarda geçerli kimlik belgeleri ve dolayısıyla hukuki statüleri ve güvenceleri olmayan, cinsel kimlikleri dolayısıyla şiddet önleme ve şiddet sonrası korunma mekanizmalarına erişemeyen, yaptıkları iş dolayısıyla ayrımcılığa uğrayan Suriyeli seks işçileri çoğu durumda organize suç gruplarının tahakkümü altına girmektedir. Başka sektörlerde çalışma imkanları olmadığı için bu alandan ekonomik gelir elde etmek zorunda olan birçok seks işçisi, bu tahakküm altında çalışmak dışında bir alternatif bulamamaktadır. Bu durum, organize suç gruplarının uyguladığı sömürünün sürekli hale gelmesine sebep olmaktadır.

Organize suç gruplarının Suriyeli seks işçilerine uyguladığı şiddetin yoğunluğu ve sürekliliği, Suriyeli seks işçilerinin adalet mekanizmalarına erişimlerinin önündeki engeller kadar, organize suç gruplarının bazı durumlarda özellikle kolluk kuvvetlerinin bazıları ile zaman içerisinde kurduğu yasadışı ilişkiler sebebiyle de pekişmektedir. Diğer bir deyişle, birçok organize suç grubu, kamu idaresine bağlı şekilde çalışmakla yükümlü bazı görevlilerin çıkar elde etme amacıyla olayları örtbas etmesi veya başka bazı işlemleri yasadışı şekilde gerçekleştirmesi üzerinden rahat bir şekilde faaliyet gösterebilmektedir. Bu durum, şiddet mağduru Suriyeli seks işçilerinin mağduriyetinin sürekli hale gelmesine sebep olmaktadır.

“Son zamanlarda bizden caddede haraç isteyen adamlar ortaya çıktı. Birçok kız itiraz etti ve vermedi bir süre. Birkaç gün sonra yoldan geçen arabalar tarafından saldırıya uğradılar. Korkutuldular. Günlük haraç veren de oluyor şimdi, daha yüklü şekilde birkaç kere veren de oluyor. Mecbursun günlük 75 – 100 TL vermeye. O caddede çalışabilmenin tek yolu bu. Vermediğin takdirde seni çok fena dövüyorlar. Öldürebilirler. Bize polise gidin diyorlar ama polise gitmenin bir faydası olmayacak çünkü kızlardan bazıları bu kişilerin polisle birlikte çalıştığını söylüyor. Kızlara saldırıldığında asla polis olmuyor caddede. Onlar yokken var sadece polis. Danışıklı dövüş var. Polis de para alıyor belli ki.”

Trans kadın seks işçisi, 26, İstanbul

“Sınırdan geçişlerde, kamplarda, caddede, her yerde bizim gibi Suriyelilerin pazarlanmasına göz yuman adamlar var. Bundan çıkar elde eden görevliler var. Kilis’te, Gaziantep’te, Şanlıurfa’da çok fazla dönüyor bu iş. Kadınları çalıştıranlar sadece Suriyeli veya Türk adamlar değil ki. Benim gibi Halep’ten gelen bir kadın önce jandarmayla birlikte olmak zorunda kaldı. Kaçakçılarla birlikte oldu. Sonra kamp görevlileriyle. Şimdi kampta değil, yine bir grup bu kadını çalıştırıyor. Kadına etmedikleri işkence kalmadı. Kadına telefon da vermiyorlar, şikayet etmesin diye. Etse de bir şey olmaz bence çünkü çalıştıranlar başkalarına da yediriyor para. Dışarı çıktığında hep birileri var yanında mesela. Onun gibi başka kadınlar da var. Bazen haberlerde geçiyormuş bu haberler de yalanlıyorlar. Herkes bir değil tabii, bize kapıyı açtılar, savaştan kurtardılar. Ama bir yandan da içlerinde kadınları pazarlayan kişiler de var.”

Natrans kadın seks işçisi, 42, Mersin

Suriyeli seks işçileri, psikolojik ve cinsel şiddetin mağduru oldukları gibi, diğer şiddet türlerine muhatap kılınırken bir de mutlaka ekonomik şiddetin de mağduru haline gelmektedir. Birlikte çalıştıkları aracıları, ev sahipleri, kolluk görevlileri veya organize suç grupları tarafından tüm gelirlerine el konulabilmekte veya elde ettikleri gelirin önemli bir kısmı ellerinden alınabilmektedir. Kayıt dışılık ve güvencesizlik ile birlikte ekonomik şiddetin varlığı, Suriyeli seks işçilerini yoksulluğa itmektir.

“Müşteri bulduğum yere para ödemezsem veya istedikleri paradan daha az para vermek istersem ya beni kovarlar veya polise şikayet ederler ya da bu defa tüm parama el koyarlar. Patronlara kafa tutamazsın. Bir yolunu bulurlar, seni mağdur ederler. Müşteri başına paramın en az 3’te 1’i gidiyor mekana. Geriye kalan parayla geçinmek zorundayım.”

Natrans kadın seks işçisi, 29, İstanbul

“Ev sahibi her yıl parayı çok fazla artırıyor. Biliyor bu evden çıkarsam çok zor ev bulacağımı. Mecburen veriyorum. Ama bu eve kimse 1250 TL vermez. Ben vermek zorundayım. Vermiyorum, çıkmıyorum desem beni polise şikayet eder. Evimi başkalarına bastırır.”

Trans kadın seks işçisi, 30, Gaziantep

C. KESİŞEN GERÇEKLER

Suriyeli seks işçilerinin şiddet deneyimleri birçok farklı etmeni bir arada barındırmaktadır. Seks işçiliği sektörünün kriminalize edilmiş olması ve özellikle Suriye’den gelenlerin seks işçiliği yapıyor olmaları dolayısıyla ortaya çıkan kırılabilirlikleri, sektörde birçok organize suç grubunun ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Birçok Suriyeli, ülkelerinden ayrılma süreçlerindeki çaresizlikleri sebebiyle, göçmen kaçakçıları veya insan tacirleri tarafından mağdur edilmektedir. Göç süreçlerindeki zorluklar, Suriyelilerin Türkiye’ye varmaları sonrasında da devam edebilmektedir. Özellikle insan ticareti veya çocukların ticari cinsel sömürsü mağdurları, hayatları boyunca bu iki ağır insan hakları ihlalinin olumsuz etkilerine maruz kalmaktadır.

Seks işçiliğinden, çocukları hedef alan dinamikleri ile ayrılan ve ağır bir insan hakları ihlali olarak tespit edilmesi gereken çocukların ticari cinsel sömürsü, ne yazık ki birçok Suriyeli çocuğu mağdur etmektedir. Özellikle Suriyeli kız çocuklarının başta T. C. vatandaşı olan erkekler ile evlendirilmesi şeklinde karşımıza çıkan ticari cinsel sömürü ve cinsel istismar, birçok tartışmayı da beraberinde getirmektedir. Küçük yaşlardaki birçok Suriyeli kız çocuğu, Türkiye’ye sığınan Suriyelilerin “kültürel yapısı” gerekçesi kullanılarak kendilerinden yaşça büyük erkeklerle evlendirilmektedir. Bu evliliklerin önemli bir bölümünün özelliği, Suriyeli kız çocuğunun ailesine bu evlilik karşılığında verilen paradır. Diğer bir deyişle, Türkiye’ye aileleri ile birlikte sığınan Suriyeli kız çocuklarının bir bölümü, para karşılığında kendilerinden yaşça büyük olan kişilerle para karşılığında “evlendirilmektedir”. Bu evliliklerin çocukların bedensel ve ruhsal iyiliğine verdiği zarar konu ile ilgili çalışan birçok sivil toplum kuruluşunun veya medya aracının raporlarında mevcuttur.

Suriyeli kız çocuklarının maruz bırakıldığı bu şiddet türünün, ileriki yaşlarda seks işçiliği sektörüne yönelmelerine sebep olan tarafları bulunmaktadır. Görüşme yaptığımız Suriyeli bir seks işçisi, çocuk yaşta ailesi tarafından kendisinden çok büyük bir adamla “evlendirildiğini” ve bu evliliğindeki şiddet döngüsü sebebiyle ortaya çıkan birtakım olayların kendisini bu sektöre ittiğini anlatmıştır. Kampların bile Suriyeli bazı kız çocuklarını bu şiddet döngüsünden korumaya yetmemesi düşündürücüdür.

“Türkiye’ye ailenin bütün üyeleri ile birlikte geldik. Kamplardan birine yerleştirdiler bizi. İlk başlarda güzeldi, en azından savaş yoktu. Sonra, kamptaki ailelerin genç kızlarını görmeye gelip gidenler oldu Türklere. Aileler parasız olduğu için kızlarını para karşılığında satıyorlardı. Beni 56 yaşında bir adam görmüş, beğenmiş. Beğenmez olaydı, pislik herif. Birkaç bin TL’ye ailem beni ona verdi. Başka bir karısı daha vardı. Yaşlıydı benden. Ben daha 16 yaşımıdaydım. Şimdi oldum 21. Beni dövüp durdu, kardeşleri benle birlikte olmak istedi. Sesimi çıkardım, dayak yedim. Ailenin kadınları dahil herkes beni dövdü. Mahalleden bir çocuk kaçmama yardımcı oldu, para verdi. Otobüse bindim, büyük şehre geldim. Burada da yeni tanıştığım kişiler bu işi yapmamı önerdiler, ben de başladım.”

Natrans kadın seks işçisi, 21, Adana

Aynı Suriyeli seks işçisi, sadece kendisinin değil, birçok Suriyeli kız çocuğunun bu şekilde ve hatta daha ağır koşullarda T. C. vatandaşı olan ve hiç tanımadıkları adamlarla evlendirildiğini belirtmiştir. Bu evliliklerde, Suriyeli kız çocuklarının her açıdan sömürüldüğünü, tecavüze uğradığını, köle gibi görüldüğünü ifade eden Suriyeli seks işçisi, bu evliliklerden

bazılarının aslında tek kişi ile yapıldığı söylene de, kız çocukları ile "evlenen" erkeklerin ailelerinin de kız çocuklarını çeşitli şekillerde sömürdüğünü ifade etmiştir.

"Sadece benim başıma gelmedi. Amcamın kızı da evlendirildi. Benden önce evlendi o. Evleneceği söylendiğinde daha 15 yaşındaydı, evliliğin ne olduğunu bilmiyordu. Ben de bilmiyordum aslında. Birinin yanına göndereceğiz seni dediler. Gitmek zorundasın. Gitmeyeceğim diyemiyorsun o yaşlarda. Para da alıyor ailen, onlar için bir değiş - tokuş meselesi oluyorsun. Senin evlenmen demek, ailenin karnının doyması demek. O zamanlarda böyle anlatıyorlardı ikna etmek için veya daha az ağlamamız için. Şimdi lanet ediyorum hepsine. Hem ailesiz kaldım, hem bu işe başladım. 21 yaşımıdayım, 50 yıl yaşamış gibiyim.

Amcamın kızı benden önce evlendi; 1 sene kadar önce. Evlendikten sonra görmedik kendisini ama bize haberleri geliyordu. Ona kötü davrandıklarını söylediler bir defasında. Çok üzüldüm ama hiçbir şey yapamadım. Bizde bir aileden bir kız evlendirildi mi, ömür boyu o adamın yanında kalır. Kötü bir şey olursa suç kızındır. Nitekim oldu da. Evlendirildiği pislüğün bütün ailesi kızdan istifade etmiş neredeyse. Amcamlar kıza kızdılar, sanki suçu varmış gibi. 'Namusumuza leke sürdü' dediler. Kızı reddettiler. Almadılar yanlarına, millet ne der dediler. Biliyor musun, o aile o kıza başka bir aileye satmış. Sonradan duydum. Beni evlendirmişlerdi o zaman. Şimdi ne yapıyor bilmiyorum. Daha bebekken evlendiriyorlar. Resmen satıyorlar bizi. Devlet bize sahip çıksın istiyorum ama başımıza bütün bu haller geldikten sonra ne yapsan boş. Baksana bana. Çocuk yaşında fahişelik yapıyorum."

Natrans kadın seks işçisi, 21, Adana

Görüşme yapılan bir baronun kadın hakları merkezi yetkilisi, görev yaptıkları ilde çok fazla çocuğun cinsel ticari sömürüsü vakasına rastlandığını ve bu vakaların çözümü için daha etkin mücadele edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

"Çok kötü vakalarla karşılaşıyoruz. Aslında hem baro olarak biz hem de aile ve sosyal politikalar müdürlüğü ve emniyet bu meselenin çözümü için mücadele ediyoruz. Birçok vakaya baktık bugüne dek; inanın yüreğiniz dayanmaz. Küçük kız çocukları yok pahasına satılıyor. Buna kültürel arkaplan diyorlar ama medeni dünyada bunun adı çocuk satışı, çocuk istismarı. Kültürel farklılıklar olabilir ama bazı kültürel farklılıklarla mücadele etmek gerek. Demek istediğim şu: Bir çocuğu satıyorlarsa bu en büyük savaşı vermemiz gereken bir konudur. T. C. vatandaşı erkekler, kendilerinden 30 - 40 yaş küçük Suriyeli kız çocukları ile evlendiriliyorlar. Bunun adı kültürel farklılık olamaz. Bunun adı suçtur. Ve bu suçla mücadele etmemiz gerekir.

Biz baro olarak elimizden geleni yapıyoruz. Hem ilgili yetkililerle çalışmak yanında hem de dosyaları etkin şekilde takip etmek yanında. Ama yetmiyor çünkü bizim yaptığımız mağduru korumak oluyor. Bize bir vaka geliyor ama belki de bin vaka var. Olaylar yaşandıktan sonra korusanız ne olur. Bu meselenin kökenine inmek ve kız çocuklarını nasıl koruyacağımıza dair çözüm üretmek lazım. Ben şu an çok etkili politikalar yürütüldüğünü söyleyemeyeceğim ne yazık ki."

Baro Kadın Hakları Merkezi Yetkilisi

Görüşme yapılan bir aile ve sosyal politikalar il müdürlüğü yetkilisi, illerinde yoğun bir Suriyeli nüfusun yaşadığını ve çocuk istismarı veya ticari cinsel sömürü gibi vakaların yoğunluğunun farkında olduklarını ifade etmiştir. Aynı yetkili, hem geçici barınma merkezlerinde hem de bu merkezler dışında Suriyeli kadınlara konu hakkında eğitimler verdiklerini ifade etmiştir.

“Bu konu çok etmenli bir konu ve hızlı çözüm elde etmek ne yazık ki mümkün olmuyor. Kültürel farklılıklar var ve özellikle belli bir yaşa gelmiş kişileri eğitmek son derece zor oluyor. Bakanlığımızın da girişimleri ile ve alanda çalışma yürüten STK’larla birlikte Suriyeli kadınlara yönelik çok eğitim verdik, hala da veriyoruz. Özellikle çocuk istismarı, kadın hakları ve benzeri konularda eğitimlerimiz oluyor. Yeterli mi diye sorarsanız, yetmediğini ama elimizden geleni yaptığımızı söylerim. Bakanlığımız bu konuda son derece hassas ve iradeli davranıyor.”

Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Yetkilisi

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın konu hakkındaki bilgi edinme başvurumuza verdiği yanıt, bakanlığın kadına karşı şiddet, çocuk istismarı ve erken evlilikler konularında kamplarda ve kamp dışlarında çeşitli eğitimler düzenlediğini ifade etmektedir.

Suriye’de devam eden savaş nedeniyle ülkemize gelen Suriye vatandaşlarının toplumsal cinsiyete dayalı şiddet konusunda farkındalıklarının artırılması, Suriyelilere hizmet sunan ilgili personelin toplumsal cinsiyete dayalı şiddete müdahale konusunda kapasitelerinin geliştirilmesi ve bu konuda ülkemize teknik destek sağlanması amacıyla hazırlanan “Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetle Mücadele ve Müdahale İnsani Yardım Programı” Genel Müdürlüğümüz, AFAD ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) işbirliği ile Nisan 2013-Haziran 2015 tarihleri arasında pilot kamp olarak seçilen Gaziantep Nizip-1 kampında yürütülmüştür.

Suriyelileri toplumsal cinsiyete dayalı şiddet konusunda harekete geçirmek ve bu konuda farkındalıklarını artırmak, erken yaşta ve zorla evliliklerle ilgili bilgi paylaşımında bulunmak, kadınlar arasında dayanışma inşa etmek ve duygusal becerileri geliştirmek amacıyla, Suriyeli kadınlarla toplantılar gerçekleştirilmiştir. Bu toplantılarda kadınların kendilerini ifade etmeleri ve birbirleriyle dayanışma göstermeleri için uygun ortam sağlanmış, erken yaşta ve zorla evlilikler, kadına yönelik şiddet gibi konularda bilgiler verilmiştir. Ayrıca yasal mevzuat ve başvuru mekanizmaları, insan ticareti vb. başlıklarda da bilgilendirme yapılmıştır.

İnsan ticareti, erken yaşta ve zorla evlilikler şiddet vb. konularda bilgilendirme ile şiddet yaşandığında ya da şiddete tanık olduğunda ulaşılması gereken başvuru mekanizmalarının neler olduğu, konularının yer aldığı broşürler hazırlanmış, Arapça ve Türkçe basımı yapılmış olup kampların olduğu ve Suriyelilerin yoğun yaşadığı illere gönderilerek Suriyelilerin bilgilencmeleri sağlanmıştır.

Statüsü ve uyruğuna bakılmaksızın ülkemizde aile içi şiddet ve kadına karşı şiddet mağduru olan tüm yabancı uyruklu kadınların ve beraberindeki çocuklarının başvuruları ha-

linde şiddet önleme ve izleme merkezleri, kadın konukevi/ilk kabul birimi hizmetlerinden yararlanmaları sağlanmaktadır.⁴³

Çocukların ticari cinsel sömürüsü ile mücadelede en önemli görevlerden birini emniyet yetkilileri yerine getirmektedir. İçişleri Bakanlığı, konuya dair tüm diğer kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içerisinde ve kendisine bağlı birimleri koordine ederek politika geliştirmektedir. Ancak, illerde görev yapan ve aslen mağdurları korumak amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlü bazı kolluk görevlilerinin tutum ve tavırlarının çocukların ticari cinsel sömürüsü vakaları ile mücadelede birtakım aksaklıklar ve eksiklikler ortaya çıkardığına dair iddialar mevcuttur.

“Bize vaka geliyor, ya emniyet bize yönlendiriyor ya da biz emniyetle koordinasyon içerisinde dosya takibi yapmaya gayret ediyoruz. Ama bazen öyle şeylerle karşılaşıyoruz ki, bu sorunla nasıl mücadele edebiliriz ki diye kendi kendimize soruyoruz. Polis merkezlerinde, bazı memurlar mağdur çocukları faille yan yana tutabiliyorlar veya ‘Suriyelilerde örf ve adetler böyle’ deyip dosyayı kapatmaya çalışabiliyorlar. Kimsenin kötü niyetli olduğunu düşünmüyorum ama bazı polisler nasıl davranmaları gerektiğine dair eğitim almalılar. Özellikle cinsel istismar veya zorla evlilikler meselesinde çocuğun yüksek yararını gözeterek koruma tedbirleri alınmalı ve polis memurları da ne yaptıklarını bilmeliler. Savcı, baro, aile ve sosyal politikalar müdürlüğü ve hatta il emniyeti koordinasyon içerisinde bazı vakaları tutarlılıkla takip ediyor ama bazen bir polis memuru çıkıp çocuğun yeniden mağdur olmasına sebep olacak adımlar atabiliyor. Nasıl atabilir diye soruyorsunuz biliyorum; atıyor işte. Bütün kurumların işbirliği de suya gömülüyor sonra.”

Baro Kadın Hakları Merkezi Yetkilisi

Görüşme yapılan birçok Suriyeli seks işçisi, mülteci ve göç alanında çalışan sivil toplum kuruluşu, baro yetkilileri ve hatta ilgili il müdürlüğü görevlisi çocukların ticari cinsel sömürüsü vakalarının sayısının görünenden fazla olduğunu ancak bu vakaları görünmezliğe mahkum eden dinamiklerin mevcut olduğunu ifade etmiştir. Sadece çocuk yaşta “evlilikler” veya çocuk istismarı hakkında değil, aynı zamanda Suriyeli kız çocuklarının seks işçiliği sektöründe istismar edildiğine dair de iddialar bulunmaktadır. Bu iddiaların ağırlığı ve ciddiyeti, başta kamu kurum ve kuruluşları olmak üzere konuyla ilgili çalışan birçok paydaşın meseleye el atması ve sorunu acilen çözmesi gerektiğine dair arzumuzu yinelememize sebep olmaktadır.

“Birçok kulüpte ve barda küçük Suriyeli kızlar çalışıyor. Daha 18 bile değiller. Birçoğu uyuşturucuya alıştırmış. Tek başlarına çalışmıyor bunların çoğu, belli adamlar bunları pazarlıyor. Bu kızları satmak daha kolay çünkü kandırmak daha kolay. Bir kişiyi de değil, birkaç kızını çalıştırır bu adamlar.

⁴³ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından, 24.11.2016 tarihli ve 17839 No’lu bilgi edinme başvurusuna verilen yanıttır.

Bu kızların neredeyse hepsi ailesi ile kötüdür. Kiminin babası savaşta ölmüştür, kimi cinsel tacize uğramıştır, kimini babası satmıştır, kimini zorla evlendirildiği adam başkalarına satmıştır.”

Trans kadın seks işçisi, 33, İstanbul

Bu çalışma kapsamında görüşülen farklı paydaşların neredeyse hepsi, Suriyeli kız çocuklarının ticari cinsel sömürü mağduru olduğunu ifade etmiştir. Ancak, bilgi edinme başvurusu yoluyla irtibat kurulan birçok ilin emniyet müdürlüğü, kendilerine konu hakkında hiçbir başvuru olmadığını ve vaka kayıtlarının bulunmadığını ifade etmiştir. Bu durum, ticari cinsel sömürü mağduru Suriyeli çocuklara dair vakaların emniyet birimlerine iletilmediğini veya iletilmediğini göstermektedir. Konu ile ilgili görüştüğümüz bir polis memuru, seks işçiliği sektöründeki çocuk sömürüsü vakalarının tespitinin zorluğuna şu şekilde değinmiştir:

“Bu çocukları pazarlayanları bulmamız zor; artık eskisi gibi de değiller. Biz operasyon yapmadan önce yöntem değiştiriyorlar. Biz ne zaman yöntem değiştirsek, onlar da değiştiriyor. Yıllardır bu işi yapıyorlar ve artık daha profesyoneller.”

İl Emniyet Müdürlüğü Yetkilisi

Suriyeli çocukların ticari cinsel sömürüsüne ek olarak, birçok Suriyelinin Türkiye’de insan ticareti mağduru olduğu bir gerçektir. Konuyla ilgili bilgi edinme başvurumuza Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün 16 Aralık 2016’da verdiği yanıtı göre, Türkiye’de 151 insan ticareti mağduru Suriyeli bulunmaktadır.⁴⁴ İnsan ticareti vakalarını tespit etmenin zorluğu ve vakalara ulaşmayı zorlaştıran sosyoekonomik koşulların varlığı sebebiyle, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’ne ulaşan vaka sayısının gerçek sayıyı işaret etmediği iddia edilebilmektedir.

“Çok fazla Suriyeli ülkelerinden kaçarken önce göçmen kaçakçılarının, sonra da insan tacirlerinin tahakkümüne girdi. Sınır geçişlerinde yaşanan birçok zorluk, bu vakaların sayısını artırdı. Savaştan kaçan ve ekonomik zorluklar içerisinde yaşama tutunmaya çalışan birçok Suriyeli istismar edildi. Özellikle Suriyeli kadınlar ve kız çocukları, insan tacirlerinin denetimine girdi. İnsan ticareti dediğimiz şeyin doğası itibarı ile mobil olabilmesi ve tacirlerin kendileri ile mücadele eden kolluk görevlilerini atlatabilme konusundaki sürekli güncelledikleri yöntemleri, erişilen sayıların düşük olmasına sebep oluyor. Dünyanın her yerinde bu böyledir ve bu durumla mücadele etmek, daha etkin şekilde vakalara ulaşmak ve mağdurları korumak gerekir.”

İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı

Görüşme yaptığımız bir Emniyet Genel Müdürlüğü yetkilisi, insan tacirlerine karşı mücadelede zorlandıklarını ifade etmiştir.

⁴⁴ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’ne 06.12.2016 tarihinde yapılan 89249 numaralı bilgi edinme başvurusuna cevaben, 16.12.2016 tarihinde verdiği yanıtıdır.

“Eskiden daha kolay operasyon yapıyorduk. Şimdi de takip ediyoruz, operasyon yapıyoruz. Daha iki gün önce büyük bir operasyon yapıldı Antalya’da. Ama eskiye kıyasla artık daha çok yöntem sahibi insan tacirleri. Argümanları biliyorlar artık, yakalansalar bile kanıtları yok etmek veya mağdurları tembihlemek konusunda daha hızlı hareket ediyorlar. Ya da, önlem alıyorlar. Mesela eskiden pasaporta veya kimliklere el koyarlardı, yine yapıyorlar ama artık bunlara el koymasalar bile yine mağdurları ellerinde tutabiliyorlar başka yöntemlerle. Bu insanlar birçok teknik olanağa da sahip aynı zamanda. Biz takip yapıyoruz ama onlar da yapıyor. İlişki ağları da çok karmaşık olabiliyor. Bunun içine ortalama bir insan tacirinden tutun da bir kamu görevlisi de girebiliyor zaman zaman. Emniyetimiz bununla mücadelede de olabildiğince etkin çalışmaya gayret ediyor. Ama meselenin karmaşıklığı zaman zaman bizi zorlayabiliyor.”

Emniyet Genel Müdürlüğü Yetkilisi

Görüşme yapılan bir Suriyeli trans kadın seks işçisi, birçok Suriyeli seks işçisinin insan tacirleri tarafından tahakküm altına alındığını ve zorla çalıştırıldığını ifade etmiştir. Sadece natrans kadın seks işçilerinin değil, aynı zamanda bazı trans kadınların da bu ticaretin mağduru olabildiğini ifade eden Suriyeli trans kadın seks işçisi, seks işçiliğinin kriminalize edilmesinin suç örgütlerini güçlendirdiğini belirtmiştir.

“Bu kişileri görmek zor değil; bir pavyona gidip bakmak yeterli. Buralarda kendi rızasıyla çalışan kadınlar da var, rızası olmadan çalıştırılanlar da var. Bu ortamda senelerim geçti artık ve kimin pezevenk olduğunu kimin dost olduğunu çok iyi biliyorum. Birçok kadın önce para kazanmak için başlıyor çalışmaya. Sonra tanıştığı kişiler tarafından kandırılıyor. Adam önce sevgili oluyor onunla, istediğini yaptırabiliyor. Halbuki bu bir senaryo, kadını sömürüyor. Bir süre sonra bu adam kadını diğer kadınların çalıştığı ortama sokuyor. Kadın isterse itiraz etsin, yok ederler. Adam zaten insan satıcısı. Suriye’den gelen birçok kadını çalıştırıyorlar böyle. Bir sürü adam sevgili ayağına başlıyorlar ilişkiye, sonra kimliklere el konuluyor ya da çocukları ile tehdit ediyorlar. Sadece normal bayanlar yok, trans kadınlar da var bu adamların eline düşen ve satılan. Siz bunları görmezsiniz, hissettirmezler. Yanınızdan geçerler ama bilmezsiniz mağdur olduklarını. Kimi çocuğunun başına bir iş gelmesin diye, kimi ailesine rezil olmamak için, kimi öldürülmemek için ses çıkaramıyor. Birçok başka kadın da bu çukura düşüyor. Polis yok, jandarma yok. Ya irtibattalar onların bazıları ile ya da gerçekten görmüyorlar olanı biteni.

Kadınlar hem Suriyeli, parası yok, kocası ölmüş, çocukları var ya da ailesinden şiddet görmüş veya satılmış, hem de bu işi yapıyor. Dünya kadar derdi var. Yaptığı şeyi ne toplum kabul ediyor ne de devlet. Korkuyor dolayısıyla ve başına bir şey gelse şikayet edeceği kimsesi yok. Bu adamlar da bu ortamdan istifade edip kadınları çembere alıyor. Kime giderse gitsin, yardım bulamayacağını düşünüyor kadın. Bu adamlar paraya para demiyor sonra.”

Trans kadın seks işçisi, 30, Gaziantep

D. ERİŞİLEMEYEN ADALET

Suriyeli seks işçilerini hedef alan ayrımcılık ve şiddete karşı, birçok Suriyeli seks işçisi adalet mekanizmalarına erişememektedir. Birçok etmen, Suriyeli seks işçilerinin adalet mekanizmalarına erişimlerini engellemektedir. Bu durum, bu grubun üyelerinin maruz bırakıldığı ayrımcılık ve şiddete karşı korunmamalarını ve dolayısıyla hak ihlallerinin kısır bir döngü halinde onları hedef alması anlamına gelmektedir.

Suriyeli seks işçilerinin adalet mekanizmalarına erişimlerinin önünde çeşitli engeller bulunmaktadır. Bu engellerin en belirgin olanları şu şekilde sıralanabilir:

- a. Suriyeli seks işçilerinin adalet mekanizmaları hakkındaki bilgi düzeyinin düşük olması
- b. Suriyeli seks işçilerinin dil engeli ile karşılaşılıyor olması
- c. Suriyeli seks işçilerinin adalet mekanizmalarına erişim süreçlerinde temas ettikleri adli birimlerdeki görevlilerin mağdurlara yönelik gelişen damgalayıcı ve ayrımcı tutum ve tavırları
- d. Özellikle kolluk görevlilerinin Suriyeli seks işçilerine karşı gelişen farklı türlerdeki şiddeti
- e. Suriyeli seks işçilerinin kolluk görevlileri ve adli birimlerdeki görevlilere yönelik güvensizlikleri
- f. Suriyeli seks işçilerinin adalet erişim süreçlerinde ihtiyacını duydukları ekonomik kapasiteye sahip olmamaları
- g. Suriyeli seks işçilerinin adalet erişim sürecinde ihtiyaç duyabilecekleri sivil toplum kuruluşlarının desteğinin sınırlı olması
- h. Suriyeli seks işçilerinin belirli bir kısmının bağımlı olduğu araçlar gibi diğer aktörlerin varlığı ve bu aktörlerin adalet erişim süreçlerindeki engelleyici rolü
- i. Seks işçiliğinin kriminalize edilmiş olması ve bu durumun Suriyelilerin yasal statüsüne dair ortaya çıkarabileceği olumsuz etkiler

Suriyeli seks işçileri, toplumun çeperlerine itilmiş bir kırılğan nüfus grubu olması itibarı ile adalet mekanizmalarına erişimlerinin nasıl gerçekleşebileceğine dair bilgi düzeyleri düşüktür. Görünmezliğe itilen ve korunma ve destek mekanizmalarıyla temasları pek olmayan Suriyeli seks işçilerinin, adalet mekanizmalarının neler olduğu ve hangi aktörlere erişerek korunabilecekleri veya faillerin cezalandırılabilmesine dair bilgileri sınırlıdır. Kamu kurum ve kuruluşları ile özellikle alanda hizmet sunan sivil toplum kuruluşları ile de irtibatları sınırlı olan Suriyeli seks işçilerinin konu hakkındaki farkındalığının artırılması amacıyla özel bir program da uygulanmamaktadır.

Konu ile ilgili sınırlı bilgiye sahip olan Suriyeli seks işçileri, aynı zamanda seks işçiliğine yönelik devlet politikası ve T. C. vatandaşı olmamaları üzerinden de adalet erişim süreçlerinde engeller ile karşılaşmaktadır. Suriyeli seks işçileri, bu sektördeki durumlarına dair kimsenin bilgi sahibi olmasını istememektedir. Deşifre olmamak amacıyla görünmez olmak zorunda olan Suriyeli seks işçileri, herhangi bir hak ihlali ile karşılaştıklarında her-

hangi bir kuruma başvurmadan kaçınabilmektedir. Üçüncü bir ülkeye yerleştirilme amacıyla gerekli başvurularını yapmış olan ancak başka alternatif olmadığı için seks işçiliği yapmak zorunda kalan birçok Suriyeli seks işçisi, durumlarının görünür kılınması halinde başka ülkelere yerleştirilmeyecekleri korkusuyla adalet mekanizmalarına başvuramayabilmektedir. Aynı zamanda, birçok Suriyeli seks işçisi, geçici koruma başvurusunu yapmamış olabilmektedir. Kolluk görevlileri veya adli birimlerle bu durumdan dolayı karşılaşmak istemeyen birçok Suriyeli seks işçisi, kendisini sürekli bir hak ihlali döngüsünün içerisinde bulmaktadır. Buna ek olarak, birçok fail de, Suriyelilerin bu durumlarından istifade edip onları daha fazla mağdur edebilmektedir.

Suriyeli seks işçilerinin özellikle avukatlara erişimleri sınırlıdır. Barolara ne şekilde erişebileceklerine dair bilgileri son derece sınırlı olan veya mültecilik ve göç alanında çalışan ve hukuki destek hizmeti sunan sivil toplum kuruluşlarının hizmetlerine dair farkındalıkları az olan Suriyeli seks işçileri, maruz bırakıldıkları hak ihlalleri sonrasında avukata erişememektedir. Aynı zamanda, avukatların vekil olarak tayin edilmeleri sürecinde de bazı illerde sorun yaşanabilmektedir. Geçici koruma altında olan Suriyelilerin de ilgili noterler aracılığı ile avukatlara vekaletname çıkarmaları mümkün olmasına rağmen, hala bazı illerde noterliklerdeki işlemlerde bazı sorunlar çıkabilmektedir.

"Normal koşullarda Suriyelilerin notere gitmesi suretiyle vekaletname çıkarması gerekiyor - ki avukat da vekil sıfatıyla o kişinin işlemlerine bakabilsin. Ama hala bazı noterliklerde bin bir türlü belge isteyebiliyorlar veya kişileri teyit süreçlerinde sıkıntılar olabiliyor. Bu durum da, yapılması gereken başvuruların gecikmesi anlamına gelebiliyor. Özellikle şiddet vakaları sonrasındaki korunma süreçlerinde bu sıkıntıların olmaması gerekiyor ki mağdurlar etkin şekilde korunabilsin. Avukat bir şey yapamadığı için acil müdahalelerde sorun çıkabiliyor."

Baro Adli Yardım Bürosu Yetkilisi

Özellikle Suriyeli seks işçileri arasında geçici koruma statüsüne sahip olmayan birçok kişi bulunmaktadır. İlgili kimlik belgeleri olmayan Suriyeli seks işçilerinin maruz bırakıldıkları şiddet eylemleri sonrasında adalete erişimleri yok denecek kadar azdır.

"Eve gelen müşteri beni dövdü. Telefonumu, çantamı aldı gitti. Kimliğim yok, nereye gideyim şimdi ben. Bu haldeyken bir de kimliğimi çıkartmakla mı uğraşacağım? Zaten bizi sevmiyor polis, ne diyeceğim onlara? Hastaneye mi gideyim, polise mi gideyim. Kim yardım edebilir ki bana?"

Trans kadın seks işçisi, 27, İstanbul

Birçok akranı kolluk görevlileri ile temaslarında kötü muamele veya şiddet gören Suriyeli seks işçilerinin, kolluk görevlilerine güveni son derece sınırlıdır. Birçok Suriyeli seks işçisi, yaptıkları işin önlenmesine yönelik cezalandırıcı uygulamalar dolayısıyla kolluk görevlileri ile muhatap olmaktan kaçınmaktadır. Ek olarak, bazı kolluk görevlilerinin uyguladığı şiddete dair hikayelerin görünürlüğü, hak ihlali mağduru olan Suriyeli seks işçilerinin özellikle polis merkezlerine başvurularını engellemektedir.

“Polise gitmek istemiyorum. Başımıza bir sürü şey geliyor. Polise git diyorlar. Gitmem. Polis de bana vuracak belki ya da başıma başka işler gelecek. Birçok kızın polis tarafından dövüldüğünü biliyorum. Caddede çalışan kızlara polisler kötü davranıyor, tokatlıyor ya da zorla çekiştiriyor. Kızları tehdit edip para alan polis bile duydum. Ölmediğim sürece polise gitmem.”

Trans kadın seks işçisi, 26, İstanbul

Suriyeli seks işçilerinin ekonomik kapasitesi, gelirlerinin sürekli olmaması ve az olması dolayısıyla düşüktür. Avukata para vermeleri gerektiğinden veya tek başlarına bile süreci yürütecek olmaları gerekse bile para vermeleri gerektiğinden, adalet mekanizmalarına erişimleri sınırlanan birçok Suriyeli seks işçisi bulunmaktadır. Özellikle adli yardım bürolarına, mültecilik ve göç alanında çalışan bazı sivil toplum kuruluşlarına veya baroların ilgili birimlerine başvurup destek alabileceklerine dair bilgi sahibi olmayan Suriyeli seks işçilerinin önemli bir kısmı, herhangi bir hukuki danışmanlıktan yoksun kalmaktadır. Bu durum da, ya adalete erişim mekanizmalarına başvurulmamasına ya da başvuru bile faillerin cezalandırılmadığı süreçlerin yaşanmasına sebep olmaktadır.

Özellikle aracılarda çalışan veya kendilerine karşı hak ihlallerini gerçekleştiren faillerin tehditlerinden veya yeniden kendilerini mağdur etme potansiyelinden korkan birçok Suriyeli seks işçisi, adalet mekanizmalarına erişememektedir. Suriyeli seks işçileri, sosyoekonomik ve hukuki statüleri dolayısıyla son derece savunmasız bir toplumsal kesimdir. Birçok fail, bu grubun üyelerine karşı hak ihlallerini rahatlıkla gerçekleştirmektedir. Bu grubun üyelerinin kendilerine karşı bir adalet mücadelesine girişmeyeceğinden neredeyse emin olan birçok fail, sürekli şekilde Suriyeli seks işçilerini istismar etmektedir. Tecavüze uğrayan, gasp edilen, darp edilen birçok Suriyeli seks işçisi polis merkezlerine veya karakollara bu sebeplerden ötürü başvuramamaktadır.

“Türlü türlü hak ihlaline uğrayan çok fazla Suriyeli seks işçisi var. Görüşme yaptıklarımız arasında bunlarla çok karşılaşıyoruz. Polis tarafından dövülüyor mesela, dövüldüğü için karakola gidemiyor. Ya da polise güvenmiyor, tehdit aldığı için korkuyor. Ya da ona şiddet uygulayan müşterisinden korkuyor. Çünkü saldırıya açık bir grup. Suç duyurusunda bulunabilirler ama bulunduktan sonra onları koruyacak kimse yok.”

Kadınlarla Dayanışma Vakfı

“Karakola başvuramam. Kocam bana birkaç kere şiddet uyguladı. Bazen çok yorulduğum da oldu. İstemeden kaldığım müşteriler oldu, bu yüzden dayak yediğim oldu. Parama el koyduğu oldu. Kocamdır, evin reisidir deyip susuyorum. Ekmeğimizi bu şekilde kazanıyoruz. Onu polise veremem. Hem kocam olduğu için hem de ona bağımlıyım. O olmazsa müşteri de bulamam şimdiki gibi. Bir de nereye gidersem gideyim bulur beni. Elim kolum bağlı.”

Natrans kadın seks işçisi, 40, İzmir

“Beni koruyacaklarını bilsem giderim polise. Ama korumaz, istese de koruyamaz. Diyecek ki tamam başvurdu buraya, aldık bilgileri, sen şimdi evine git.

Evimi biliyor ki patron. Birlikte kaldığım kızları biliyor. Onu geçtim, ona borcum var. Senet var. Nasıl şikayetçi olabilirim? Devlet beni koruyacaksa, tamam. Yoksa beni deli değilim başvuru yapayım...”

Trans kadın seks işçisi, 27, İstanbul

“Caddede çalışıyorduk, bir araba yanaştı ve bizi rahatsız etmeye başladı. Küfretmeye başladılar, biz cevap verince indiler bizi tartaklamaya başladılar. Polis arabası geçtiğini görünce bağırdık, yardımcı olsunlar diye. Bize saldıranlar kaçtı, polisler ise ‘kaybolun buradan!’ diye bize bağırdı. Bizi sevmiyor polis, yardım etmez o yüzden.”

Trans kadın seks işçisi, 26, İstanbul

E. YOKSULLUK

Suriyeli seks işçileri, toplumsal ve ekonomik dışlanmanın mağdurlarıdır. Birçok etmeden dolayı hem hak ihlallerini ortaya çıkaran toplumsal dışlanmayı hem de yoksulluğu beraberinde getiren ekonomik dışlanmayı deneyimleyen Suriyeli seks işçileri, ayrımcılık ve şiddete ek olarak yoksulluğa mahkum edilmiştir.

Bu çalışma kapsamında görüşme yapılan 26 Suriyeli seks işçisinin 14'ü 500 - 2000 TL aralığında aylık gelirleri olduğunu ifade etmiştir. Geriye kalan Suriyeli seks işçilerinin 10'u 2001 - 3000 TL gelir elde ettiğini belirtirken, sadece 2 Suriyeli seks işçisi 3000 TL'den fazla aylık gelire sahip olduğunu ifade etmiştir.

Suriyeli seks işçilerini yoksulluğa iten birçok sebep bulunmaktadır. Bu sebepler bir yandan Suriyeli seks işçilerini güvencesizlik ve korunmasızlık kısır döngüsüne mahkum ederken, diğer yandan da hizmetlere erişimlerini engellemektedir. Bahsi geçen sebeplerden bir kısmı şu şekildedir:

- a. Araçların ekonomik şiddeti
- b. Kriminalize edilmiş olan ve sürekli önleyici uygulamalarla hedef alınan seks işçiliği sektöründe olmaları
- c. Çocuk sahibi olmaları ve çocuklarına ve kendilerine bağımlı olan diğer aile bireylerine bakabilmek için gerekli harcamaları yapmaları
- d. Ev kiralama süreçlerinde ev sahiplerinin veya emlakçıların ekonomik şiddeti
- e. Kuaförlerde ve diğer hizmet satın aldıkları işletmelerde piyasa değerinden fazla ücret ödemek zorunda olmaları
- f. Maruz kaldıkları idari uygulamalar sebebiyle sürekli mobil şekilde olmaları ve bu mobil olma durumunun ortaya çıkardığı ek giderler
- g. Bakmakla yükümlü oldukları - çocuklar dışındaki - aile üyelerinin varlığı
- h. Seks işçiliği yapıyor olmanın bir gerekliliği olarak ortaya çıkan ek giderler
- i. Üçüncü kişilerin ekonomik istismarı (haraç, rüşvet, haksız idari para cezaları, vb.)
- j. Sürekli maruz kaldıkları darp, gasp ve benzeri fiiller dolayısıyla ortaya çıkan ek harcamalar

Suriyeli seks işçilerinin elde ettiklerini belirttikleri aylık geliri olduğu gibi değerlendirmek yanıltır. Bu gelir, Suriyeli seks işçilerini çevreleyen sosyoekonomik koşullar dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Görüşme yapılan seks işçilerinin belirli bir kısmı araçlar ile birlikte çalışmaktadır. Aracılık ilişkilerindeki dinamikler dikkate alındığında, Suriyeli seks işçilerine kalan paranın pek de yüksek olmadığı ortaya çıkmaktadır.

"Ne kazanıyorsam kocama veriyorum. Elimde biriken para olmaz benim. Kocam eve ne gerekiyorsa alır. Arada ihtiyaçlarım için bana da para verir. Kuaföre giderim ya da işte ne gerekiyorsa onu yaparım bu iş için. Ama gerisi kocamdır."

Natrans kadın seks işçisi, 39, İstanbul

"Mekana para bırakıyorum. Müşteriden aldığım 70 - 80 TL'nin yarısı mekana gider. Ne kadar çok müşteri alırsam, o kadar çok para kalır bana. Aynı şekilde mekana da bu kadar para kalır. 5 - 10 müşteri arası aldığımda, elime yeterli para kalır. Ama bu şekilde de elime en fazla 400 TL kalır, onun da olduğu gün sayısı pek yoktur. En fazla 200 - 250 TL, onunla da günlük harcamalarımı karşılarım. Sigara, alkol, çocuğun masrafları, kuaför... Her gün de çalışmıyorsun. Bazen 100 TL gelir, bazen 200 TL, bazen ise hiç para kazanamazsın. Ayda en fazla 2000 - 2500 TL para gelir. İstanbul'da bu da geçinebilmek için çok az."

Natrans kadın seks işçisi, 29, İstanbul

Aracıların ekonomik şiddetine ek olarak, Suriyeli seks işçilerinin birçok başka etmen tarafından yoksulluğa itildiği bir gerçektir. Görüşme yapılan Suriyeli seks işçilerinin belirttiği aylık ortalama gelir, bu grubun üyelerini hedef alan hak ihlalleri ve kurumsal dışlanmanın da etkisiyle azalmaktadır. Suriyeli ve seks işçisi olduğu için normal değerinden fazla bir meblağa evleri kiralayabilen, çocuklarına ve kendilerine bağımlı diğer aile üyelerine bakmakla yükümlü olan, kolluk kuvvetlerinin sürekli uyguladığı idari para cezalarını ödemek zorunda olan, çalıştıkları mekanlara elde ettikleri gelirin bir kısmını bırakmak zorunda olan, organize suç gruplarına haraç vermek zorunda kalan ve birçok başka etmen dolayısıyla ellerindeki geliri dağıtmak zorunda kalan Suriyeli seks işçileri yoksulluğa itilmektedir.

"Kaç boğaza bakıyorum biliyor musun? Bu evin sadece mutfak masrafı bile birçok evden fazla. Çocuklarım için en iyisini yapmak, onlara en iyi şekilde bakmak istiyorum. O sebeple de yemelerine, içmelerine, kıyafetlerine özen gösteriyorum. Annem var, benden büyük ve hasta. Onun da masrafları var. İlaçlar bile tek başına çok para ediyor. Elime hiç para kalmıyor. Eve başka para sokan da yok. Allah korusun, başımıza bir iş gelirse altından kalkabileceğimiz paramız yok."

Natrans kadın seks işçisi, 42, Mersin

Suriyeli seks işçileri barınma hakkına erişimde ciddi zorluklar ile karşılaşmaktadır. Önceki bölümlerde dile getirilen sorunlara ek olarak, yoksulluk da Suriyeli seks işçilerinin barınma hakkına erişimlerini sınırlandıran önemli etmenlerden biridir. Birçok Suriyeli seks işçisi, aileleriyle görüşmedikleri için onlardan maddi destek alamamaktadır. Daha önce de değinildiği gibi, birçok Suriyeli seks işçisi kendileri dışındaki birçok aktörün içerisinde olduğu ve çoğunlukla kriminal ilişkiler üzerinden işleyen bir sektörde çalıştıkları için, elde ettikleri ekonomik geliri dağıtmak zorunda kalmaktadır. Aynı zamanda, sosyoekonomik birçok başka etmen de, Suriyeli seks işçilerinin ekonomik durumunu kötüleştirmektedir. Güvencesizlik ve yoksulluk kısıcında yaşamaya çalışan Suriyeli seks işçileri, bu durumdan dolayı ya ev kiralayamamakta ya da piyasa değerinden daha

yüksek meblağlara ev kiralayabilmektedir. Bu durum Suriyeli seks işçilerini daha fazla yoksulluğa iterken, bir yandan da barınma haklarının sürdürülebilirliğini yok etmektedir. Dolayısıyla, Suriyeli birçok seks işçisi, evsiz kalacakları endişesi ile hayatına devam etmektedir.

“İnsan belli bir yaşa geldikten sonra başını sokacağı yeri ararken zorlanıyor. Yoruluyor. İnsanlara el açmaya başlıyorsun. Seks işçiliği yapıyorum ama ne fayda, elime para kalmıyor. Kızlar olmasa açıkta kalırdım. Yapamıyorum bu işi, yapmak da istemiyorum ama başka iş yok. Evler de çok pahalı. Ancak 4 – 5 kız bir arada yaşayınca ev bulabiliyorsun. Sokakta da kalamıyorsun. Gidecek yerin yok çünkü; kimse seni evine almaz. Suriyeliyim bir de, asla kimse almaz.”

Trans kadın seks işçisi, 29, İstanbul

Suriyeli seks işçilerinin yoksulluk üzerinden deneyimledikleri kırılganlığın bertaraf edilmesi için de ne yazık ki pek destek mekanizması bulunmamaktadır. Özellikle yakacak, giysi, gıda ve benzeri sosyal yardımlara ek olarak maddi destek imkanlarına erişimleri, hem bu konudaki bilgi düzeyleri sınırlı olduğu için hem de Suriyeli seks işçilerinin hassasiyetlerine uygun programlar tasarlanıp uygulanmadığı için son derece sınırlı olan Suriyeli seks işçileri, sürekli yoksulluğun pençesinde kalmaktadır. Bir yandan ağır hak ihlalleri, diğer yandan yoksulluk, Suriyeli seks işçilerinin dışlanmışlığını ve dolayısıyla kırılganlığını pekiştirmektedir.

F. GEÇİCİ KORUMA STATÜSÜ VE KAYIT DIŞILIK

Türkiye’de bulunan Suriyelilerin uluslararası korumadan faydalanabilmesi için hukuken geçici koruma statüsüne sahip olmaları gerekmektedir. Geçici koruma statüsüne sahip olmak demek, geçici koruma kimlik belgesine sahip olmak demektir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün belirlediği şartlar ve işlemler dahilinde, Türkiye’de bulunan Suriyelilerin geçici koruma kimlik belgesi edinmek amacıyla ilgili kamu kurumlarına kayıt başvurusu yapmaları gerekmektedir. Geçici koruma kimlik belgesi başvurusu yapan ve ilgili mevzuata göre kamu düzeni, kamu güvenliği ve kamu sağlığını tehlikeye düşürecek özelliklere sahip olmayan Suriyeliler, geçici koruma statüsüne sahip olabilmektedir.

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun belirlediği ilkeler ve Geçici Koruma Yönetmeliği’ndeki şartlar çerçevesinde işlemleri yapılan Suriyelilerin, Türkiye’de buldukları geçici koruma süresi içerisinde sağlık, eğitim, istihdam ve benzeri alanlardaki hizmetlerden faydalanmaları mümkündür. T. C. vatandaşı olmamaları dolayısıyla, bahsi geçen alanlardaki hizmetlerden faydalanmaları bazı durumlarda birtakım ek şartlara bağlı olan Suriyelilerin, geçici koruma statüsüne dayalı olarak ihtiyacını duydukları bilgi ve hizmetlere erişimleri mümkündür.

Türkiye’de geçici koruma statüsüne, ilgili kamu kurumlarının temin ettiği geçici koruma kimlik belgelerine sahip olmadığı için sahip olmayan Suriyeliler de bulunmaktadır. Çeşitli sebeplerden dolayı geçici koruma kimlik belgesi başvurusu yapmamış veya yapamamış Suriyelilerin, bahsi geçen hizmetlerden faydalanmaları mümkün değildir. Sosyoekonomik etmenler veya birtakım başka sebepler dolayısıyla geçici koruma kimlik belgesine başvurmayan veya başvuramayan Suriyeliler, hizmetlerden veya erişebilecekleri yardımlardan faydalanamamaları sebepleriyle toplumsal ve ekonomik açıdan dışlanmakta ve kırılgan hale gelmektedir.

Birçok Suriyeli seks işçisi, geçici koruma kimlik belgesine sahip değildir. Geçici koruma kimlik belgesine sahip olmak amacıyla hangi işlemleri yapmaları gerektiğinin bilgisine erişimi sınırlı olan, ilgili merkezlere gitmekten yaptıkları işin ortaya çıkacağını veya cinsel kimlikleri dolayısıyla kötü muameleye maruz kalacağını düşünerek çekinen veya kriminal birtakım kişi veya grupların tahakkümünde oldukları için gerekli başvuruları yapamayan birçok Suriyeli seks işçisi bulunmaktadır. İçinde buldukları toplumsal, kültürel, ekonomik ve bireysel şartların ağırlığı, birçok Suriyeli seks işçisinin toplumsal uyum için gerekli olan bilgiye ve hizmetlere erişim süreçlerinden dışlanmalarına sebep olan geçici koruma statüsünden dışlanmasına sebep olmaktadır.

“Kimliğim yok benim. Türkiye’ye girdim bir şekilde, sonra da zaten bir sürü şeyle uğraştım. İstiyordum başvurmayı ama sonra başıma gelmeyen kalmadı. Birinin yanında çalışmak zorunda kaldım. Cinsel kimliğim dolayısıyla da çekindim. İlden ile gittim, bir sürü kişinin yanında çalıştım. Şimdi polis çevirse beni başıma neler gelir diye korkuyorum. Yanlış yaptığım bir şey yok, ekmeğimi kazanmaya çalışıyorum. Ama işte çok oldu ülkeye gireli ve başvuru yapmalıyım. Elimde olsa ilk girdiğimde yapardım. Ama öyle olmuyor her şeyi bazen kontrolünün dışında şeylerle de karşılaşıyorsun.

Şimdi başıma bir şey gelse, polis gitmekten çekiniyorum. Hastaneye gidemiyorum, hiçbir yere gidemiyorum. Bu işi yaptığım ortaya çıkarsa beni geri gönderirler. Oraya gidersem ölürüm, burada ise şimdilik yaşıyorum işte.”

Trans kadın seks işçisi, 41, Mersin

Suriyeli seks işçilerine yönelik destek, bilgilendirme ve yönlendirme programlarının yok denecek kadar az olması, birçok Suriyeli seks işçisinin kayıt yaptıırma süreçlerinin uzamasına veya hiç gerçekleşmemesine sebep olmaktadır. Daha önceki bölümlerde de dile getirildiği üzere, birçok Suriyeli seks işçisinin, var olan programlara dair bilgisinin sınırlı olması da, bu süreçlerin uzamasına sebep olan etmenlerden bir tanesidir. Ek olarak, birçok Suriyeli seks işçisinin Türkiye’de buldukları süre içerisinde seks işçiliği yaparken karşılaştıkları ve mağdur olmalarına sebep olan kriminal süreçler de, kayıt süreçlerinin gecikmesine sebep olmaktadır. Yoksulluk, şiddet, ayrımcılık, Suriyeli seks işçilerinin ihtiyaçları özelinde tasarlanmış programların olmaması, bilgiye ve hizmetlere erişimin sınırlı olması ve benzeri birçok etmen, Suriyeli seks işçilerinin geçici koruma statüsüne sahip olamamasına ve dolayısıyla Türkiye’de buldukları süre içerisinde hizmetlere erişimlerinin engellenmesine sebep olmaktadır.

ÖNERİLER

ÖNERİLER

Suriyeli seks işçileri birçok sorun alanının hayatlarını ele geçirmesi ve tahakküm altına alması ile birlikte ciddi mağduriyetler yaşamaktadır. Damgalanma, toplumsal dışlanma, ayrımcılık, nefret söylemi, şiddet, istismar, yoksulluk, cinayetler ve benzeri birçok sorun alanı ile temas etmek zorunda kalan Suriyeli seks işçileri, bu sorun alanlarının yarattığı mağduriyet alanlarından çıkabilmek için gerekli olan araçlara da ne yazık ki sahip değildir. Göç, mültecilik, toplumsal cinsiyet, seks işçiliği, hak ihlalleri sarmalı içerisinde hayata tutunmaya çalışan Suriyeli seks işçileri, kısır bir döngü içerisinde yaşamaktadır.

Bu çalışmanın önceki bölümlerinde genel bir çerçevesini çizdiğimiz sorun alanlarının bertaraf edilebilmesi ve Suriyeli seks işçilerinin yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirilebilmesi ancak Suriyeli seks işçilerinin her alanda deneyimlediği sorunları çözebilecek bilimsel, kanıt temelli ve çok sektörlü bir yaklaşımla çözülebilir. Bu bakış açısından hareketle, Suriyeli seks işçilerinin yaşamları ve çalışma koşullarına doğrudan veya dolaylı olarak etki eden yasa yapıcılar, politika geliştiriciler ve uygulayıcılar ile, alandaki her sektör ve kurumdan yöneticiler, hizmet sunucular, konu ile ilgili bilimsel üretim gerçekleştiren akademisyenler ve alanda çalışan sivil toplum kuruluşlarının biraraya gelerek sorunların çözümüne dair iştişare süreçlerini yürütmesi gerekmektedir. Aynı şekilde, sorunların çözümü ve ihtiyaçlara cevap verilebilmesi için yukarıda dile getirilen paydaşlara ek olarak Suriyeli seks işçilerinin kendilerinin de eşit özneler olarak bu sürece entegre edilmesi ve oluşturulacak politikalar ile programların tasarlanması ve uygulanması süreçlerinde söz sahibi olması elzemdir.

Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği, bu çalışma kapsamında ortaya çıkan ve Suriyeli seks işçilerinin yaşam ve çalışma koşullarını kötüleştiren, bu grubun hizmetlere erişimlerini engelleyen sorun alanlarına etkili çözümler bulunabilmesi için aşağıda listelenen önerilerin dikkate alınması gerektiğini düşünmektedir.

SORUN ALANI 1

Kamu kurum ve kuruluşlarının, Türkiye’de yaşayan Suriyeli seks işçilerinin sorunlarını ortadan kaldırmaya ve bu kişilerin hizmetlere erişim kapasitelerini iyileştirmeye yönelik herhangi bir politikası mevcut değildir. Birçok yönetici ve hizmet sunucu, Suriyeli seks işçilerinin yaşadıkları sorunların varlığından haberdar olmasına karşın, bu konuda sistematik bir yaklaşım ve uygulama olmadan olumlu bir uygulama yapılamayacağını düşünmektedir. Birçok durumda da tespit edilebildiği üzere, ilgili bazı kamu kurum ve kuruluşlarının Suriyeliler arasındaki seks işçiliği vakalarına dair yapılan haberler, araştırmalar ve benzeri çalışmalar ile ilgili tutumlarının olumsuz olduğu görülmektedir.

Alana dayanan, kanıt temelli ve ihtiyaçlara cevap verecek bir politikanın bulunmuyor olması, Suriyeli seks işçilerinin sorunlarının büyümesine ve bu grubun toplumsal uyum noktasında sıkıntılar yaşamasına sebep olmaktadır.

ÖNERİ

Türkiye’deki yasa yapıcı, politika ve mevzuat geliştirici ve uygulayıcı ve hizmet sunucu olan kamu kurum ve kuruluşların, Türkiye’de yaşayan Suriyeli seks işçilerine sadece “güvenlik temelli” bir bakış açısıyla yaklaşmaması gerekmektedir.

ÖNERİ

İlgili kamu kurum ve kuruluşlarının, Türkiye’deki Suriyeli seks işçilerine sadece “cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar temelli” bir bakış açısıyla yaklaşmaması gerekmektedir.

ÖNERİ

İlgili kamu kurum ve kuruluşlarının, Suriyeli seks işçilerinin topluma uyumunun ve hizmetlere erişimlerinin güçlendirilmesi için, bu kişilerin insan hakları temelindeki ihtiyaçlarını dikkate alacak şekilde kapsamlı ve çok sektörlü bir yaklaşım geliştirmesi gerekmektedir.

ÖNERİ

İlgili kamu kurum ve kuruluşlarının, Suriyeli seks işçilerinin sorun alanlarını ve ihtiyaçlarını doğru bir şekilde tespit edebilmek amacıyla, başta Suriyeli seks işçileri ile birlikte çalışan sivil toplum kuruluşları ve uzmanlar olmak üzere, alandaki tüm paydaşları biraraya getiren bir istişare sürecini yürütmesi ve alana dair veri toplaması, ilgili aktörlerle paylaşması, bu verilere dayalı analiz yapması gerekmektedir.

ÖNERİ

İlgili kamu kurum ve kuruluşlarının, Suriyeli seks işçilerinin sorunlarının ortadan kaldırılmasına yönelik politika geliştirme süreçlerine destek olması amacıyla, alanda çalışan sivil toplum kuruluşlarının ve uzmanların yürüttükleri proje ve programlara maddi ve manevi açılarından destek olması gerekmektedir.

ÖNERİ

İlgili bütün kamu kurum ve kuruluşlarının, konu ile ilgili geliştirilen ve uygulanan politikaların koordinasyon içerisinde uygulanması ve alana dair gerçekleştirilen çalışmalarda aksama yaşanmaması için birarada çalışması ve konuya dair bilgi düzeylerinin eşitliğinin olabildiğince temin edilmesi gerekmektedir.

ÖNERİ

İlgili kamu kurum ve kuruluşlarının, Suriyelilerin seks işçiliği sektöründeki varlığı ve sahip oldukları sorunlar ve ihtiyaçlar ile ilgili çalışmaların yapılması sürecinde, başta sivil toplum kuruluşları olmak üzere uzman kişi ve kurumlara destek sunması gerekmektedir. Alandaki sorunların görünmez kılınması değil, görünür kılınarak sorunlara çözüm bulunması gerekmektedir.

SORUN ALANI 2

İlgili kamu kurum ve kuruluşlarının, Suriyeli seks işçilerinin sorunları ve ihtiyaçları ile ilgili bilgi düzeyleri ve farkındalıkları yok denecek kadar azdır. Bu durum, Suriyeli seks işçilerinin ihtiyacını duydukları kurumsal desteğe erişimi engellemektedir.

ÖNERİ

İlgili kamu kurum ve kuruluşlarının, Suriyeli seks işçilerinin sorunları ve ihtiyaçları ile ilgili bilgilendirilmesi amacıyla, gerekli programların çok sektörlü ve kanıt temelli bir şekilde tasarlanması ve uygulanması gerekmektedir.

ÖNERİ

İlgili kamu kurum ve kuruluşlarına bağlı ve geçici koruma altında Suriyeliler ile ilgili işlemleri gerçekleştiren ve hizmetleri sunan birimlerdeki ilgili personelin, Suriyeli seks işçileri ile ilgili çalışan, hizmet sunan ve bu alanda savunuculuk yapan sivil toplum kuruluşları ve uzmanların desteği ile birlikte hazırlanacak programlar kapsamında bilgilendirilmesi, güçlendirilmesi ve bu programların sürdürülebilir bir şekilde uygulanması gerekmektedir.

ÖNERİ

İlgili kamu kurum ve kuruluşlarının, kendi özel çalışma alanlarına dair Suriyeli seks işçilerinin sorunlarını ve ihtiyaçlarını haritalayabilmek amacıyla veri toplaması ve ihtiyaç analizi gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Konu ile ilgili veri toplama ve ihtiyaç analizi gerçekleştirme çalışmalarının periyodik olarak güncellenmesi ve ilgili aktörlerle paylaşılması gerekmektedir.

ÖNERİ

İlgili kamu kurum ve kuruluşlarının, Suriyeli seks işçilerinin gündelik hayatları süresince deneyimledikleri sorunlar ve bu sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik ihtiyaçlarına dair alandaki sivil toplum kuruluşlarının ve uzmanların yürüttükleri çalışmalara dair güncel bilgiye sahip olması; bu çalışmaları gerçekleştiren sivil toplum kuruluşu ve uzmanlar ile periyodik istişare toplantıları gerçekleştirilmesi ve ortak çalışmalar yürütmesi gerekmektedir.

ÖNERİ

Suriyeli seks işçilerinin sorunları ve ihtiyaçları ile ilgili, ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından gerçekleştirilecek kurum içi farkındalık ve bilgilendirme çalışmalarının sadece merkezi düzeyde gerçekleştirilmemesi gerekmektedir. İlgili bakanlıkların ve genel müdürlüklerin, özellikle Suriyeli seks işçilerinin yerel koşullarını da dikkate alarak ortaya çıkan sorunları ve ihtiyaçları doğru tespit edebilmesi ve gerçeğe uygun bilgiler ışığında farkındalık artırması için, yerelde ve ilgili illerde bu tür çalışmaları gerçekleştirmesi gerekmektedir.

ÖNERİ

İlgili kamu kurum ve kuruluşlarının, konu ile ilgili bölge ülkelerinde veya diğer ülkelerde gerçekleştirilmiş çalışmalara dair bir haritalama çalışması tasarlanması ve uygulanması gerekmektedir. Gerçekleştirilecek haritalama çalışması üzerinden, ihtiyaç analizine ek olarak, Türkiye’deki özgün koşullara cevap veren bir politikanın tasarlanması ve uygulanması gerekmektedir.

SORUN ALANI 3

Mülteci ve insani yardım alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının önemli bir çoğunluğunun Suriyeli seks işçilerinin sorunları ve ihtiyaçları ile ilgili bilgi düzeyi son derece düşüktür. Bu durum, birçok Suriyeli seks işçisinin ihtiyacını duydukları hizmetlere erişimlerini sınırlandırmaktadır.

ÖNERİ

Mülteci alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının, Suriyeli seks işçileri ile birlikte çalışan diğer sivil toplum kuruluşları ile irtibata geçmesi ve bu kırılgan nüfus grubunun sorunları ve ihtiyaçları ile ilgili istişare toplantıları gerçekleştirmesi gerekmektedir.

ÖNERİ

Mülteci alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının halihazırda sundukları hizmetlere Suriyeli seks işçilerinin sürdürülebilir ve kolay bir şekilde ulaşabilmesi amacıyla var olan hizmet tanıtım, bilgilendirme ve yaygınlaştırma çalışmalarını Suriyeli seks işçilerinin hassasiyetlerine uygun bir şekilde tasarlaması gerekmektedir. Suriyeli seks işçilerinin bu hizmetlere erişimlerini güçlendirmek için, Suriyeli seks işçileri ile çalışan diğer sivil toplum kuruluşları ile birlikte yürütülmesi gereken alana erişim çalışmalarına dair koordinasyon toplantıları gerçekleştirmesi gerekmektedir.

ÖNERİ

Mülteci alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının sundukları hizmetlere Suriyeli seks işçilerinin daha sürdürülebilir ve kolay şekilde erişebilmesi amacıyla istihdam ettikleri sahaya erişim çalışanları, sosyal çalışmacılar ve diğer meslek gruplarından hizmet sunucuları konu hakkında eğitmesi gerekmektedir. Gerçekleştirilecek eğitimlerin programlarının, Suriyeli seks işçileri ile birlikte çalışan sivil toplum kuruluşlarının desteği ile oluşturulması ve uygulanması gerekmektedir.

ÖNERİ

Mülteci alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının halihazırda yürüttükleri programların Suriyeli seks işçilerinin ihtiyaçlarını da kapsayacak şekilde güncellenmesi ve Suriyeli seks işçilerinin her program ve projede hizmetlere erişimde dezavantajlı grup olarak değerlendirilip ilgili programlara dahil edilmesi gerekmektedir.

SORUN ALANI 4

Farklı alanlarda çalışan koruma ve destek mekanizmalarının personeli olan hizmet sunucuların (hekim, hemşire, sağlık memuru, avukat, psikolog, psikiyatrist, sosyal hizmet uzmanı, sosyal destek çalışanı, sosyolog, koruma sorumlusu, vb.), Suriyeli seks işçilerinin sorunları ve ihtiyaçları ile ilgili bilgi düzeyleri ve farkındalıkları düşüktür. Bu durum, Suriyeli seks işçilerinin ihtiyacını duydukları korunma ve destek hizmetlerine erişimlerini sınırlandırmaktadır.

ÖNERİ

Alanda hizmet sunan kurumların çalışanlarının Suriyeli seks işçilerinin sorunları ve ihtiyaçlarına dair ihtiyacını duydukları bilgilerin ne olduğunun tespiti amacıyla, hizmet sunuculara yönelik bir ihtiyaç analizi gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu ihtiyaç analizi üzerinden eğitim ve bilgilendirme programları geliştirilmelidir.

ÖNERİ

Farklı sektörlerde çalışan hizmet sunucuların, başta bağlı oldukları kamu kurum ve kuruluşlarının desteği ve yönlendirmesi olmak üzere, alanda çalışan meslek odaları ve sivil toplum kuruluşlarının da desteği ile tasarlanacak ve uygulanacak olan Suriyeli seks işçilerinin sorunları ve ihtiyaçları ile ilgili eğitim programlarına dahil edilmesi gerekmektedir.

ÖNERİ

Farklı sektörlerden hizmet sunucularına verilecek olan eğitimlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve Türkiye’nin ihtiyaç duyulan bütün bölgelerinde uygulanması gerekmektedir.

SORUN ALANI 5

Suriyeli seks işçilerinin ihtiyacını duydukları hizmetlerin bilgisine erişimi son derece sınırlıdır. Bu sınırlılık, Suriyeli seks işçilerinin bu hizmetlere erişimlerini de sınırlandırmaktadır.

ÖNERİ

Başta ilgili kamu kurum ve kuruluşları olmak üzere, sivil toplum kuruluşları ve diğer kurum ve kuruluşların, Suriyeli seks işçilerine yönelik sahaya erişim çalışmaları gerçekleştirilmesi, Suriyelilerin ihtiyacını duydukları hizmetlere dair bilgilendirme çalışmaları yapmaları gerekmektedir.

ÖNERİ

Suriyeli seks işçilerine yönelik eğitici eğitimleri yoluyla akran eğitimleri programları geliştirilmeli ve uygulanmalıdır. Özellikle ihtiyacı duyulan hizmetlere ve bu hizmetlerin bilgisine Suriyeli seks işçilerinin erişimlerinin güçlendirilmesi amacıyla akran eğitimlerinin, özellikle hizmet sunucuların ve alandaki diğer uzmanların desteği ile sürdürülebilir bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir.

SORUN ALANI 6

Suriyeli seks işçileri, seks işçiliği yapıyor olmaları üzerinden kriminalize edilmektedir. Kriminalizasyon, Suriyeli seks işçilerini güvensiz ve sağlıksız ortamlarda çalışmaya itmekte, bu durum da Suriyeli seks işçilerinin genel sağlık ve insan hakları durumlarının kötüleşmesine sebep olmaktadır.

ÖNERİ

Hem seks işçiliği hem de uluslararası koruma hususlarını çevreleyen mevzuatın güncellenmesi ve Suriyeli seks işçilerini daha fazla kriminalize eden hususların ortadan kaldırılması gerekmektedir. Özellikle, uluslararası koruma başvurusu yapan veya statü sahibi kişilerin seks işçiliği yapıyor olması üzerinden, “kamu düzeni”, “kamu güvenliği”, “kamu sağlığı” gibi muğlak ifadeler üzerinden hedef alınması ve uluslararası koruma başvurularının veya statü sahibi olmanın kendilerine sağladığı güncenin ortadan kaldırılması ihtimalinin bertaraf edilmesi gerekmektedir.

ÖNERİ

Suriyeli seks işçilerine yönelik sürekli biçimde gerçekleştirilen “fuhuş” operasyonlarının, insan ticareti, her türlü şiddet ve çocukların ticari cinsel sömürsü vakaları ile sınırlı tutulması gerekmektedir. Suriyeli seks işçilerini cebir, tehdit, şantaj ve hile ile sektörde tutan veya fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik açılarından istismar eden her türlü kişi veya grup ile etkin bir şekilde mücadele edilirken, hayata tutunabilmek amacıyla seks işçiliği yapan kişilerin yaptıkları iş üzerinden mağdur edilmesine vesile olan kolluk uygulamalarına son verilmelidir.

ÖNERİ

Suriyeli seks işçilerine karşı kolluk görevlileri tarafından uygulanan her türlü keyfi idari işleme, bu işlemlerin bu grubun üyelerini güvensiz ve sağlıksız ortamlarda çalışmaya ittiği dikkate alınarak, son verilmelidir.

SORUN ALANI 7

Suriyeli seks işçileri, sürekli bir şiddet döngüsü içerisinde yaşamaktadır. Fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik şiddetin göbeğinde yaşamak zorunda olan Suriyeli seks işçileri korunamamakta ve şiddet sonrası adalet mekanizmalarına erişememektedir.

ÖNERİ

Suriyeli seks işçilerini hedef alan her türlü şiddetle mücadele edilebilmesi amacıyla, başta ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının desteği ve koordinasyonu olmak üzere, alanda çalışan sivil toplum kuruluşlarının sundukları veriler ve öneriler de dikkate alınarak, çok sektörlü ve çok paydaşlı bir yaklaşımı esas alan bir şiddet karşıtı politika ve bu politika üzerinden etkin programlar oluşturulmalıdır. Bahsi geçen politika ve programların yönlendirmesi ile, Suriyeli seks işçilerine karşı şiddetin nasıl önleneceği ve Suriyeli seks işçilerinin şiddete karşı nasıl korunacağına dair somut adımların atılması gerekmektedir.

ÖNERİ

İlgili kamu kurum ve kuruluşlarının Suriyeli seks işçilerine karşı şiddeti izlemesi, raporlaması ve belgelemesi gerekmektedir. Bu çalışmaların, alanda çalışma yürüten sivil toplum kuruluşları ile paylaşılması ve alana dair veriler üzerinden önleyici ve koruyucu çalışmaların gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

ÖNERİ

Suriyeli seks işçilerine karşı şiddet vakalarının etkin bir şekilde kolluk görevlileri tarafından soruşturulması ve kovuşturma süreçlerinin adil bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Faillerin cezasızlık ile ödüllendirilmemesi ve faillere gerekli cezaların verilmesi gerekmektedir.

ÖNERİ

Suriyeli seks işçilerinin şiddet sonrası ihtiyacını duydukları korunma ve destek mekanizmalarına kolay ve hızlı şekilde erişiminin sağlanması gerekmektedir. Bu hususta, başta kamu kurum ve kuruluşları olmak üzere, sivil toplum kuruluşlarının ve hizmet sunan diğer paydaşların koordinasyon içerisinde çalışması ve etkili hizmet politikalarının oluşturulması gerekmektedir.

ÖNERİ

Suriyeli seks işçilerine şiddet uygulayan kolluk görevlilerinin etkin bir soruşturmaya tabi tutulması gerekmektedir. Etkin soruşturma sonrasında şiddet uyguladığı tespit edilen kolluk görevlilerinin gerekli cezalar ile cezalandırılması gerekmektedir.

ÖNERİ

Suriyeli seks işçilerinin şiddet ile olan deneyimlerindeki hassasiyetlerine de cevap verecek şekilde, göçmenlik, mültecilik, cinsel kimlik ve mesleki statü temelinde ortaya çıkan nefret söylemi ve nefret suçları vakalarının etkin bir şekilde cezalandırılması amacıyla bir nefret suçları mevzuatının oluşturulması gerekmektedir.

ÖNERİ

Özellikle şiddet vakaları sonrasında Suriyeli seks işçilerinin temas ettiği kolluk görevlilerinin ve savcı ve yargıç gibi adli birim görevlilerinin, Suriyeli seks işçilerinin şiddet sonrasında ihtiyacını duyduğu hizmetler ile ilgili kapsamlı bir eğitim programına tabi tutulması gerekmektedir. Suriyeli seks işçilerinin hem şiddete karşı korunmaları hem de şiddet sonrasında desteklenmeleri amacıyla kolluk görevlilerinin, savcılarının ve yargıçların konu ile ilgili farkındalıklarının artırılması önemlidir.

ÖNERİ

Suriyeli seks işçilerinin maruz kaldıkları şiddet vakaları sonrasında hangi kurumlara başvurup koruyucu ve destekleyici hizmet alabileceklerine dair kapasitelerinin güçlendirilmesi amacıyla kapasite güçlendirici faaliyetlerin, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

ÖNERİ

Şiddet mağduru Suriyeli seks işçilerinin, başta kamu kurum ve kuruluşlarının sunduğu konukevi hizmetleri olmak üzere, şiddet sonrası bir korunma ve destek mekanizması olan sığınmaevlerine erişimleri güçlendirilmelidir. Sığınmaevlerine girişlerde kişilerin mültecilik, mesleki statüleri veya cinsel kimlikleri dolayısıyla ayrımcılık yapılmamalıdır. Var olan sığınmaevleri imkanlarının yetersiz kaldığı koşullarda, yeni sığınmaevlerinin kurulması için ivedilikle çalışmaların başlatılması ve yeterli kapasitede sığınmaevlerinin kurulması ve hizmet sunar hale getirilmesi gerekmektedir.

ÖNERİ

Suriyeli seks işçilerinin maruz bırakıldığı şiddetin önlenmesi veya şiddet sonrası korunmanın artırılması maksadıyla, Suriyeli seks işçilerine yönelik etkin ve ihtiyaçları cevaplayan bir toplumsal uyum programının geliştirilmesi ve uygulanması gerekmektedir. Ek olarak, toplumsal uyum sürecinin bir parçası olarak, Suriyeli seks işçileri ile T. C. vatandaşı olan seks işçileri arasında zaman zaman ortaya çıkabilen çatışma süreçlerinin bertaraf edilmesi maksadıyla programlar da geliştirilip uygulanmalıdır.

SORUN ALANI 8

Suriyeli seks işçileri gündelik hayatları süresince birçok alanda damgalanma ve ayrımcılık ile karşılaşmaktadır. Damgalanma ve ayrımcılık, Suriyeli seks işçilerinin çeşitli alanlardaki hizmetlere erişimlerini ciddi şekilde sınırlandırmaktadır.

ÖNERİ

Suriyeli seks işçilerine karşı ortaya çıkan damgalanma ve ayrımcılık ile mücadele edilebilmesi amacıyla, başta ilgili kamu kurum ve kuruluşları olmak üzere, sivil toplum kuruluşları ve diğer paydaşların da katılımıyla ulusal bir istişare sürecinin yürütülmesi gerekmektedir. Ulusal strateji sonucunda ortaya çıkacak ilkeler ışığında, veri temelli ve insan hakları temelli bir politikanın ve stratejinin hayata geçirilmesi gerekmektedir.

ÖNERİ

Suriyeli seks işçilerinin maruz kaldıkları ayrımcılık vakalarının, başta ilgili kamu kurum ve kuruluşları olmak üzere, sivil toplum kuruluşları ile ilgili diğer paydaşlar ile koordinasyon içerisinde izlenmesi, raporlanması ve belgelenmesi gerekmektedir. Bu çalışmalar sonrasında ortaya çıkacak verilerin, gerekli savunuculuk süreçlerinde etkin bir şekilde kullanılması gerekmektedir.

ÖNERİ

Suriyeli seks işçilerinin ayrımcılık ile olan deneyimlerindeki hassasiyetlerine de cevap verecek şekilde, göçmenlik, mültecilik, cinsel kimlik ve mesleki statü temelinde ortaya çıkan ayrımcılık vakalarının etkin bir şekilde cezalandırılması amacıyla bir ayrımcılık karşıtı mevzuatın oluşturulması gerekmektedir.

ÖNERİ

Özellikle ayrımcılık vakaları sonrasında Suriyeli seks işçilerinin temas ettiği kolluk görevlilerinin ve savcı ve yargıç gibi adli birim görevlilerinin, Suriyeli seks işçilerinin ayrımcılık sonrasında ihtiyacını duyduğu hizmetler ile ilgili kapsamlı bir eğitim programına tabi tutulması gerekmektedir. Suriyeli seks işçilerinin hem ayrımcılığa karşı korunmaları hem de ayrımcılık sonrasında desteklenmeleri amacıyla kolluk görevlilerinin, savcılarının ve yargıçların konu ile ilgili farkındalıklarının artırılması önemlidir.

ÖNERİ

Suriyeli seks işçilerinin maruz kaldıkları ayrımcılık vakaları sonrasında hangi kurumlara başvurup koruyucu ve destekleyici hizmet alabileceklerine dair kapasitelerinin güçlendirilmesi amacıyla kapasite güçlendirici faaliyetlerin, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

SORUN ALANI 9

Suriyeli seks işçilerinin, sektöre girişleri sürecinde veya seks işçiliği yaparken insan ticareti mağduru olabilmektedir. İnsan ticareti dışında birçok Suriyeli seks işçisi, çocukluk dönemlerinde ticari cinsel sömürü mağduru veya cinsle istismar mağduru olabilmektedir. İnsan ticareti, ticari cinsel sömürü ve cinsel istismar vakaları, Suriyeli seks işçilerinin hayatları süresince ihtiyaçını duydukları toplumsal uyum süreçlerinin zarar görmesine sebep olmaktadır. Birçok Suriyeli ise, maruz bırakıldıkları bu fiiller sonrasında mecburen seks işçiliği sektörüne girmektedir.

ÖNERİ

İnsan ticareti, çocukların ticari cinsel sömürüsü, çocukların cinsel istismarı vakalarıyla mücadele edilmesi için, alandaki öznelerin sorunları ve ihtiyaçları temelinde etkin ve sürdürülebilir bir politikanın ve bu politika temelinde bir ulusal eylem planının oluşturulması gerekmektedir. Özellikle Suriyeli kız çocuklarının, para karşılığında olsun veya olmasın evlendirilmeleri, aile ve sosyal destek ortamlarından uzaklaştırılmaları, her türlü sömürü ve istismara açık hale getirilmelerinin önüne geçmek için etkili ve caydırıcı adımlar atılmalıdır. Oluşturulacak politikanın ve eylem planının, başta ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile alanda çalışan sivil toplum kuruluşlarının önerileri ışığında tasarlanması ve uygulanması gerekmektedir.

ÖNERİ

İnsan ticareti, çocukların ticari cinsel sömürüsü, çocukların cinsel istismarı vakaları ile ilgili kolluk görevlilerinin, savcılarının, yargıçların ve avukatların, mağdurların hassasiyetleri ile ilgili bilgi düzeylerinin ve farkındalıklarının artırılmasına yönelik birçok ilgili paydaşın da katkısı ve desteği ile eğitim programları gerçekleştirilmelidir.

ÖNERİ

İnsan ticareti, çocukların ticari cinsel sömürüsü, cinsel istismar mağduru kişilerin etkin bir şekilde korunması için, mağdurların hassasiyetlerine uygun gerekli hizmetlerin sunulması gerekmektedir.

ÖNERİ

İnsan ticareti, çocukların ticari cinsel sömürüsü ve cinsel istismar vakalarının faillerinin gerekli cezalarla cezalandırılması ve cezasızlığa olanak sağlanmaması gerekmektedir.

ÖNERİ

İnsan ticareti veya ticari cinsel sömürü mağduru olan ve bu mağduriyetler sebebi ile seks işçiliği sektörüne giren ve sektörden çıkmak isteyen Suriyeli seks işçilerinin alternatif istihdam alanlarına erişebilmesi amacıyla etkin ve sürdürülebilir programların oluşturulması ve uygulanması gerekmektedir.

ÖNERİ

İnsan ticareti ve çocukların ticari cinsel sömürüsü vakalarında rolü olduğu iddia edilen kamu görevlilerinin etkili bir şekilde soruşturulması ve rolü olduğu somut delillerle tespit edilen kamu görevlilerinin gerekli cezalarla cezalandırılması gerekmektedir.

ÖNERİ

İnsan ticareti ve ticari cinsel istismar mağdurlarının adalet mekanizmalarına erişimlerini güçlendirecek farkındalık artırıcı programların ve kapasite güçlendirici mekanizmaların, alanda çalışan sivil toplum kuruluşlarının desteği ile birlikte oluşturulması ve sürdürülebilir bir şekilde uygulanması gerekmektedir.

SORUN ALANI 10

Suriyeli seks işçileri adalet mekanizmalarına erişimde birçok zorluk ile karşılaşmaktadır. Adalet mekanizmalarına erişimleri sınırlı olan Suriyeli seks işçilerinin, maruz kaldıkları hak ihlalleri sürekli hale gelmektedir.

ÖNERİ

Suriyeli seks işçilerinin adalet mekanizmalarına erişimlerini güçlendirebilmek amacıyla, başta kamu kurum ve kuruluşları olmak üzere, sivil toplum kuruluşları ve baroların desteği ile kapasite güçlendirici programların oluşturulması ve uygulanması gerekmektedir.

ÖNERİ

Mülteci alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının da desteği ile, var olan adalet erişim mekanizmalarının Suriyeli seks işçilerinin hassasiyetleri de dikkate alınarak iyileştirilmesi ve alanda çalışma yürüten paydaşların hukuki destek hizmetlerini Suriyeli seks işçilerinin taleplerini dikkate alarak güncellemesi gerekmektedir.

ÖNERİ

Baroların, alanda çalışma yapan sivil toplum kuruluşlarının ve diğer meslek örgütlerinin de desteği ve yönlendirmeleri ile, Suriyeli seks işçilerinin adalet erişim kapasitelerini güçlendirmek amacıyla, bünyelerinde bulunan ilgili birimlerin kapasitelerini güçlendirmesi gerekmektedir. Barolar bünyesinde faaliyet gösteren özellikle kadın hakları, çocuk hakları, mülteci hakları, adli yardım, sağlık hakları ve insan hakları gibi birim, merkez, kurul ve komisyonların Suriyeli seks işçilerinin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yapılandırılmaları ve hizmet kapasitelerini güçlendirmeleri gerekmektedir.

SORUN ALANI 11

Suriyeli seks işçilerinin ekseriyeti yoksulluk içerisinde yaşamaktadır. Cinsel kimlikleri sebebiyle formal istihdam alanlarına erişemeyen, birçok sosyoekonomik etmenin sonucunda gelirleri azalan ve birçok kriminal kişi ve grubun ekonomik şiddeti sonucunda yoksullaşan Suriyeli seks işçileri, toplumsal ve ekonomik hayatın çeperlerine itilmektedir.

ÖNERİ

Suriyeli seks işçilerini ekonomik şiddete maruz bırakan araçlar ve organize suç grupları ile etkin bir şekilde mücadele edilmesi gerekmektedir. Adli birimlerin, ekonomik şiddetin faileri hakkında etkin soruşturma yürütmesi ve failerin cezalandırılması gerekmektedir.

ÖNERİ

Suriyeli seks işçilerini daha fazla yoksulluğa iten idari para cezalarına son verilmelidir.

ÖNERİ

Suriyeli seks işçilerinin maddi destek başta olmak üzere birçok alandaki sosyal yardımlara erişimlerinin sağlanabilmesi ve yoksullukla mücadele edebilmeleri maksadıyla, başta ilgili kamu kurum ve kuruluşları olmak üzere, benzer hizmetleri sunan sivil toplum kuruluşlarının programlarına dair bilgiyi ve sundukları hizmetleri erişilebilir kılmaları gerekmektedir.

ÖNERİ

Suriyelilerin genelinin faydalanabildiği sosyal yardım mekanizmalarından Suriyeli seks işçilerinin de faydalanması amacıyla bu alandaki ayrımcı uygulamalarla mücadele edilmesi gerekmektedir. Başta kamu kurum ve kuruluşları olmak üzere alandaki sivil toplum kuruluşlarının ve diğer kurumların Suriyeli seks işçilerine de yakacak, giysi, gıda, maddi yardım gibi yardımları temin etmesi gerekmektedir.

ÖNERİ

Yoksulluk sebebiyle barınma hakkına erişimleri sınırlı olan Suriyeli seks işçilerinin barınabileceği misafirhane ve benzeri imkanların, kamu kurum ve kuruluşlarının da desteği ile sunulabilir hale getirilmesi gerekmektedir.

ÖNERİ

Seks işçiliği yaptığı için maruz kaldığı sosyoekonomik koşulların etkisi ile yoksulluğa itilen Suriyeli seks işçilerinden isteyenlerin seks işçiliği dışındaki sektörlerde istihdam edilebilmesi için kapasitelerinin güçlendirilmesi gerekmektedir.

SORUN ALANI 12

Birçok Suriyeli seks işçisi, geçici koruma statüsü başvurusu yapmamıştır ve statü sahibi değildir. Çeşitli sosyoekonomik koşulların etkisi ile geçici koruma statüsüne sahip olamayan Suriyeli seks işçilerinin hizmetlere erişimleri sınırlıdır.

ÖNERİ

Suriyeli seks işçilerinin geçici koruma statüsüne sahip olmaları için gerekli kayıt süreçleri hakkında kendilerine doğru ve hızlı şekilde bilginin ulaştırılması gerekmektedir. Başta kamu kurum ve kuruluşları olmak üzere, alanda çalışan sivil toplum kuruluşları ve ilgili diğer kurumların Suriyeli seks işçilerini konu ile ilgili bilgilendirmesine yarayacak farkındalık artırıcı çalışmaların gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

ÖNERİ

Suriyeli seks işçilerinin geçici koruma statüsüne sahip olabilmek için kayıt yaptırılmaları sürecinde temas ettikleri kamu görevlilerinin, Suriyeli seks işçilerinin hassasiyetleri dikkate alınarak eğitilmesi ve bu eğitimlerin sürdürülebilir bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bahsi geçen eğitimlerde, mültecilik, göçmenlik, seks işçiliği, toplumsal cinsiyet ve cinsel kimlik gibi hususların Suriyeli seks işçilerinin hayatları üzerindeki etkisine değinilmelidir.

ÖNERİ

Başta valilik ve kaymakamlıklar, il emniyet müdürlükleri ve il göç idaresi müdürlükleri olmak üzere, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarında kayıt işlemleri ile ilgili görev yapan personelin, Suriyeli seks işçileri ile ilgili çalışan sivil toplum kuruluşları ile sürekli irtibat halinde kalması ve gerekli işlemleri koordinasyon içerisinde gerçekleştirmesi gerekmektedir.

ÖNERİ

İnsani yardım programları kapsamında, mülteci ve göçmen seks işçileri, LGBTİ’ler, HIV ile yaşayan insanlar gibi anahtar ve kırılgan nüfus gruplarına yönelik özgün müdahale programları geliştirilmeli ve uygulanmalıdır. Bu alanda faaliyet gösteren veya uygulanan programlara destek sunan fon sağlayıcılar, ulusal ve uluslararası yardım ve kalkınma kuruluşları, sivil toplum kuruluşlarının bu yöndeki programlarına sürdürülebilir ve teşvik edici bir şekilde destek olmalıdır.

SONUÇ YERİNE

SONUÇ YERİNE

Ülkelerindeki iç savaş, ekonomik zorluklar ve diğer insani kriz koşulları sebepleri ile Türkiye’ye sığınan Suriyelilerin bir kısmı seks işçiliği yapmaya başlamıştır. Çalışma kapsamında gerçekleştirilen görüşmelerde sayıları hiç de azımsanmayacak kadar çok olduğu belirtilen Suriyeli seks işçilerinin varlığı görünmezliğe itilmiştir. Bu görünmezlik, Suriyeli seks işçilerinin genel sağlık ve insan hakları durumları itibarı ile maruz bırakıldıkları sorunların ve ihtiyaçlarının da görünmez kılınması ve görmezden gelinmesi anlamına gelmektedir.

Toplumsal cinsiyet, göç, mültecilik, seks işçiliği, cinsel kimlik, yoksulluk ve benzeri dinamiklerin etkisi ile toplumsal ve ekonomik yaşamın çeperlerine itilen Suriyeli seks işçileri, damgalanma, ayrımcılık, şiddet, cinayetler ve intiharlar ile sıranmaktadır. Maruz bırakıldıkları hak ihlalleri sonrasında adalet mekanizmalarına erişimleri son derece sınırlı olan Suriyeli seks işçileri, kısır bir döngü halinde hem hak ihlallerinin hem de cezasızlığın mağduru haline gelmektedir. Genel insan hakları durumu kötüleşen Suriyeli seks işçilerinin Türkiye’deki toplumsal uyum araçları ellerinden alınmakta ve hizmetlere erişimleri engellenmektedir.

Genel insan hakları durumları çeşitli sosyoekonomik etmenler dolayısıyla kötüleşen Suriyeli seks işçilerinin, başta ilgili kamu kurum ve kuruluşları olmak üzere, sivil toplum kuruluşları ve diğer uzman kuruluşların sundukları hizmetlere erişimleri de son derece sınırlıdır. Bu sınırlılık, Suriyeli seks işçilerinin dezavantajlı bir nüfus grubu olarak konumunu daha da kırılgan hale getirmektedir. Genel ve anaakım göç, mültecilik, toplumsal cinsiyet çalışmaları kapsamında görünmezliğe itilen Suriyeli seks işçilerinin, ihtiyaçları temelinde ve insan hakları ekseninde geliştirilemeyen hizmetler ve savunuculuk çalışmaları dolayısıyla da dezavantajlı konumları devam etmektedir.

Suriyeli seks işçilerinin sorunlarına cevap olacak bir yaklaşımla politikaların ve bu politikalar üzerinden eylem planlarının geliştirilmesi zorunludur. Tek başına sadece bir kamu düzeni, kamu güvenliği ve ya kamu sağlığı meselesi olarak değerlendirilmesi mümkün olmayan Suriyeliler arasındaki seks işçiliği konusunun, çok sektörlü ve bütün paydaşların katkısı ile ortaya çıkarılacak bir programlar silsilesi ve bütüncül bir yaklaşım ile ele alınması zaruridir. Suriyeli seks işçileri ile çalışan, onlara yönelik hizmetler sunan veya bu konuya dair savunuculuk yapan Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği ve Kadınlarla Dayanışma Vakfı gibi sivil toplum kuruluşlarının da aktif katkısı ve önerileri de dikkate alınarak gerçekleştirilecek ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile diğer sivil toplum kuruluşları ile uzman kurum ve kuruluşlarının desteği ile geliştirilecek politika, strateji ve eylem planlarının hayata geçirilmesi son derece önemlidir.

Geçici koruma altında Suriyelilerin göç, mültecilik ve toplumsal cinsiyet gibi son dönemde sıkça ele alınan ve tartışılan konulara ek olarak seks işçiliği konusundaki kırılganlıkları ve bu kırılganlık üzerinden ortaya çıkan ihtiyaçlarının, konunun özneleriyle gerçekleştirilecek istişareler üzerinden, çok paydaşlı, çok sektörlü ve çok disiplinli bir yaklaşımla değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın, görünmezlik kaskacısındaki Suriyeli seks işçilerinin sorunlarına ihtiyaçları temelinde ve kanıt temelli çözümler üretilmesi sürecine, yukarıda dile getirilen ilkeler eşliğinde, katkı sunmasını ummaktayız.

KAYNAKÇA

- 676 Sayılı OHAL Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname,
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/10/20161029-5.htm>
- Açılması İzne Bağlı Yerlere Uygulanacak İşlemler Hakkında Yönetmelik,
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/12/20031221.htm>
- AFAD, Türkiye’deki Suriyeli Kadınlar,
https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2376/files/80-20140529154110-turkiye_deki-suriyeli-kadinlar_-2014.pdf
- AFAD, Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılar Raporu,
https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2376/files/60-2013123015491-syrian-refugees-in-turkey-2013_baski_30_12_2013_tr.pdf
- Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi,
<http://www.sck.gov.tr/usp/Avrupa%20Konseyi%20C3%87ocuklar%C4%B1n%20Cinsel%20S-C3%B6m%C3%BCr%C3%BC%20ve%20C4%B0stismara%20Kar%C5%9F%C4%B1%20Korunmas%C4%B1%20S%C3%B6zle%C5%9Fmesi.pdf>
- Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi,
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/04/20160407-16.pdf>
- Belediye Kanunu,
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>
- Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına İlişkin Uluslararası Sözleşme,
https://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23e.html
- Birleşmiş Milletler Kadın Programı (UN WOMEN),
<http://www.un.org/womenwatch/daw/followup/session/presskit/fs5.htm>
- Birleşmiş Milletler İnsani Yardım İşleri Koordinasyon Ofisi (OCHA),
<http://www.unocha.org/syria>
- Birleşmiş Milletler Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme,
<http://www.goc.gov.tr/files/files/multec%C4%B1ler%C4%B1nhukuk%C4%B1statusune%C4%B1l%C4%B1sk%C4%B1nsozlesme.pdf>
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNCHR), “Sexual and Gender-Based Violence Against Refugees, Returnees and Internally Displaced People”,
<http://www.unhcr.org/3f696bcc4.pdf>
- Büyükşehir Belediyesi Kanunu,
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf>
- CNN TÜRK, “Mersin’de Cinayet Sonrası Suriyeli Ailelere Saldırı”,
<http://www.cnnturk.com/turkiye/mersinde-cinayet-sonrasi-suriyeli-ailelere-saldiri>
- Çocuk Satışı, Çocuk Fuhuşu ve Çocuk Pornografisi İle İlgili İhtiyari Protokol,
<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4755.html>
- ECPAT, “Çocuklara Yönelik Ticari Cinsel Sömürü Nedir?”,
http://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2016/04/What-is-CSEC_in-Turkis_bros%CC%A-7u%CC%88r.pdf

- Diken, “İzmir’de Suriyelilere Saldırı: 500 Mülteci Mahalleyi Terk Etmek Zorunda Kaldı”,
<http://www.diken.com.tr/izmirde-suriyelilere-saldiri-500-multeci-mahalleyi-terk-etmek-zorunda-kaldi/>
- Gazete Manifesto, “Adana’da Suriyelilere Saldırı: Ateş Edildi, Çadırları Yakıldı”,
<http://gazetemanifesto.com/2017/02/28/adanada-suriyelilere-saldiri-ates-edildi-cadirlari-yakildi/>
- Geçici Koruma Yönetmeliği,
http://www.goc.gov.tr/files/files/03052014_6883.pdf
- Genelevler ve Genel Kadınların Tabi Olacağı Hükümler İle Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü,
http://www.ttb.org.tr/mevzuat/index.php?option=com_content&view=article&id=66:genel-kadınlar-ve-genelevler-tabolacakları-hler-ve-fuhuyden-bulan-zrevhastalıklarla-madele-t&Itemid=31
- HIV ve AIDS Üzerine 200 No’lu ILO Tavsiye Kararı (200 No’lu),
http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:R200
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü,
http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik
- İl Özel İdaresi Kanunu,
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5302.pdf>
- ILO 182 No’lu En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi,
http://www.ilo.org/ankara/conventions-ratified-by-turkey/WCMS_377311/lang--tr/index.htm
- İmar Kanunu,
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3194.pdf>
- İnsan Ticaretinin, Kadınların ve Çocukların Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol,
<http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/suggam/sozlesmeler/B%C4%BORLE%C5%9EM%C4%B0%C5%9E%20M%C4%BOLLETLER/227-%20S%C4%B1nC4%B1ra%C5%9Fan%20%C3%96rg%C3%BCtl%C3%BC%20Su%C3%A7lara%20Kar%C5%9F%C4%B1%20BM%20S%C3%B6zlesmesi%20ve%20Ek%20Protokolleri%20.pdf>
- İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik,
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/08/20050810-4.htm>
- Kabahatler Kanunu,
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5326.pdf>
- Kaos GL, “İstanbul’da Suriyeli Eşcinsel Mülteci Öldürüldü”,
<http://kaosgl.org/sayfa.php?id=22065>
- Kaos GL, “Suriyeli Trans Kadın İstanbul’da Öldürüldü”,
<http://www.kaosgl.org/sayfa.php?id=22666>
- Karayolları Trafik Kanunu,
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2918.pdf>
- Kemal Ördök, Kayıtlı Alanda Kayıtsız Soygun”,
<http://kirmizisemsiye.org/Dosyalar/KayitsizAlandaKayitliSoygun.pdf>

Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği

Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu,

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2559.pdf>

Sınırşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi,

<http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/suggam/sozlesmeler/B%C4%B0RLE%C5%9EM%C4%B0-C5%9E%20M%C4%B0LLETLER/227-%20S%C4%B1n%C4%B1ra%C5%9Fan%20%C3%96rg%C3-BCtl%C3%BC%20Su%C3%A7lara%20Kar%C5%9F%C4%B1%20BM%20S%C3%B6zlesmesi%20ve%20Ek%20Protokolleri%20.pdf>

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu,

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5510.pdf>

Türk Ceza Kanunu,

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>

Umumi Hıfzısıhha Kanunu,

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.1593.pdf>,

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu,

http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_kanun.pdf